

KATECHIZMUS KATOLÍCKEJ CIRKVI

SPOLOK SVÄTÉHO VOJTECHA

KATECHIZMUS KATOLÍCKEJ CIRKVI

KATECHIZMUS KATOLÍCKEJ CIRKVI

SPOLOK SVÄTÉHO VOJTECHA
TRNAVA 2020

Obraz na obálke reprodukuje detail kresťanského náhrobného kameňa z Domitilíných katakomb v Ríme, ktorý pochádza z konca tretieho storočia. Tento bukolický (pastiersky) obraz pohanského pôvodu kresťania používajú ako symbol pokoja a blaženosti, ktoré duša zosnulého nachádza vo večnom živote.

Tento obraz naznačuje aj niektoré aspekty, ktoré charakterizujú tento Katechizmus: Krista, Dobrého pastiera, ktorý svojich veriacich (ovečka) vedie a ochraňuje svojou autoritou (palica), priťahuje ich melodickou symfóniou pravdy (flauta) a dáva im odpočinúť v tieni „stromu života“, svojho vykupiteľského kríža, ktorý otvára raj.

Konferencia biskupov Slovenska udeľuje imprimatur na slovenský preklad Katechizmu Katolíckej cirkvi
Číslo 61/1998/KBS
Bratislava 11. novembra 1998

Mons. Rudolf Baláž
biskup, predseda KBS

„Libreria Editrice Vaticana omnia sibi vindicat iura. Sine eiusdem licentia scripto data nemini liceat hunc Catechismum denuo imprimere aut in aliam linguam vertere.“

© Copyright 1997 Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano

© Copyright slovenského prekladu KBS 1998

Slovak edition © Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o., Trnava 2020

ISBN 978-80-8161-420-0

SKRATKY A ZNAČKY

AAS	<i>Acta Apostolicae Sedis</i>
apošt. exh.	apoštolská exhortácia
AHMA	<i>Analecta hymnica Medii Aevi</i>
apošt. konšt.	apoštolská konštitúcia
apošt. list	apoštolský list
BP	<i>Biblioteca patristica</i>
c.	corpus
CA	<i>Corpus apologetarum Christianorum saeculi secundi</i>
CCEO	<i>Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium</i>
CCG	<i>Corpus Christianorum (Series Graeca)</i>
CCL	<i>Corpus Christianorum (Series Latina)</i>
COD	<i>Conciliorum Oecumenicorum Decreta</i>
CSEL	<i>Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum</i>
dekl.	deklarácia
dogm. konšt.	dogmatická konštitúcia
DS	H. DENZINGER-A. SCHÖNMETZER, <i>Enchiridion Symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum</i>
Ed. Leon.	Editio Leoniana. – SANCTI THOMAE AQUINATIS Doctoris Angelici <i>Opera omnia</i> iussu impensaue Leonis XIII P. M. edita
encykl.	encyklika
Funk	F. X. FUNK, <i>Patres apostolici</i> , 2. vydanie
GCS	<i>Die griechischen christlichen Schriftsteller</i>
Inscr.	Inscriptio
inštr.	inštrukcia
kán.	kánon
kap.	kapitola
KKP	<i>Kódex kánonického práva</i>
konšt.	konštitúcia
MGH	<i>Monumenta Germaniae historica</i>
MHSI	<i>Monumenta historica Societatis Iesu</i>
past. konšt.	pastorálna konštitúcia
PG	<i>Patrologia graeca</i> (J. P. MIGNE)
PL	<i>Patrologia latina</i> (J. P. MIGNE)
PLS	<i>Patrologia latina. Supplementum</i>
PTS	<i>Patristische Texte und Studien</i>
porov.	porovnaj
q.	quaestio
s.	strana
SC	<i>Sources chrétiennes</i>
SPM	<i>Stromata patristica et medievalia</i>
TD	<i>Textes et documents</i>
TPL	<i>Textus patristici et liturgici</i>
vyd.	vydanie
zasad.	zasadanie
zv.	zväzok

SKRATKY KNÍH SVÄTÉHO PÍSMÄ

STARÝ ZÄKON

Gn	Kniha Genezis	Pies	Pieseň piesní
Ex	Kniha Exodus	Múd	Kniha múdrosti
Lv	Kniha Levitikus	Sir	Kniha Sirachovcova
Nm	Kniha Numeri	Iz	Kniha proroka Izaiáša
Dt	Kniha Deuteronómium	Jer	Kniha proroka Jeremiáša
Joz	Kniha Jozue	Nár	Kniha Náreký
Sdc	Kniha sudcov	Bar	Kniha proroka Barucha
Rút	Kniha Rút	Ez	Kniha proroka Ezechiela
1 Sam	Prvá kniha Samuelova	Dan	Kniha proroka Daniela
2 Sam	Druhá kniha Samuelova	Oz	Kniha proroka Ozeáša
1 Kr	Prvá kniha kráľov	Joel	Kniha proroka Joela
2 Kr	Druhá kniha kráľov	Am	Kniha proroka Amosa
1 Krn	Prvá kniha kroník	Abd	Kniha proroka Abdiáša
2 Krn	Druhá kniha kroník	Jon	Kniha proroka Jonáša
Ezd	Kniha Ezdrášova	Mich	Kniha proroka Micheáša
Neh	Kniha Nehemiášova	Nah	Kniha proroka Nahuma
Tob	Kniha Tobias	Hab	Kniha proroka Habakuka
Jdt	Kniha Judita	Sof	Kniha proroka Sofoniáša
Est	Kniha Ester	Ag	Kniha proroka Aggea
Jób	Kniha Jób	Zach	Kniha proroka Zachariáša
Ž	Kniha žalmov	Mal	Kniha proroka Malachiáša
Prís	Kniha prísloví	1 Mach	Prvá kniha Machabejcov
Kaz	Kniha Kazateľ	2 Mach	Druhá kniha Machabejcov

NOVÝ ZÄKON

Mt	Evanjelium podľa Matúša	1 Tim	Prvý list Timotejovi
Mk	Evanjelium podľa Marka	2 Tim	Druhý list Timotejovi
Lk	Evanjelium podľa Lukáša	Tít	List Titovi
Jn	Evanjelium podľa Jána	Flm	List Filemonovi
Sk	Skutky apoštolov	Hebr	List Hebrejom
Rím	List Rimanom	Jak	Jakubov list
1 Kor	Prvý list Korintanom	1 Pt	Prvý Petrov list
2 Kor	Druhý list Korintanom	2 Pt	Druhý Petrov list
Gal	List Galaťanom	1 Jn	Prvý Jánov list
Ef	List Efezanom	2 Jn	Druhý Jánov list
Flp	List Filipanom	3 Jn	Tretí Jánov list
Kol	List Kolosanom	Júd	Júdov list
1 Sol	Prvý list Solúnčanom	Zjv	Zjavenie apoštola Jána
2 Sol	Druhý list Solúnčanom		Apokalypsa (Apk)

APOŠTOLSKÝ LIST „LAETAMUR MAGNOPERE“

**ktorým sa schvaľuje a zverejňuje
typické latinské vydanie Katechizmu Katolíckej cirkvi**

Ctihodným bratom kardinálom, patriarchom, arcibiskupom,
biskupom, kňazom, diakonom a ostatným členom Božieho ľudu

JÁN PAVOL, BISKUP,

**SLUHA BOŽÍCH SLUHOV,
NA TRVALÚ PAMIATKU**

MÁM VELKÚ RADOSŤ, že verejnosť dostáva typické latinské vydanie Katechizmu Katolíckej cirkvi, ktoré týmto apoštolským listom schvaľujem a zverejňujem a ktoré sa tak stáva definitívnym textom spomínaného Katechizmu. Stáva sa to približne po piatich rokoch od vyjdenia apoštolskej konštitúcie *Fidei depositum* z 11. októbra 1992, ktorá pri príležitosti tridsiateho výročia otvorenia Druhého vatikánskeho koncilu sprevádzala prvý text *Katechizmu*, napísaný vo francúzskom jazyku.

Všetci sme mohli s radosťou konštatovať, ako priaznivo bol *Katechizmus* v týchto rokoch všeobecne prijatý a ako veľmi sa rozšíril najmä v jednotlivých cirkvách, ktoré sa postarali o jeho preklad do

vlastného jazyka, aby bol k dispozícii rôznym jazykovým spoločnostiam sveta. To potvrdzuje, ako bolo vhodné, že mimoriadne zhromaždenie Biskupskej synody ma r. 1985 požiadalo, aby sa napísal katechizmus alebo súhrn (kompendium) celého katolíckeho učenia, tak viery, ako aj mravov.

Katechizmus, ktorý vypracovala osobitná komisia kardinálov a biskupov ustanovená r. 1986, som schválil a zverejnil už spomenutou apoštolskou konštitúciou, ktorá ešte stále zachováva svoju platnosť a aktuálnosť a dostáva svoje definitívne uskutočnenie týmto typickým latinským vydaním *Katechizmu*.

Toto vydanie pripravila komisia zložená z rozličných úradov Apoštolskej stolice, ktorú som na to ustanovil r. 1993. Táto komisia, za ktorej predsedu som určil svojho ctihodného brata kardinála Jozefa Ratzingera, usilovne pracovala, aby splnila úlohu, ktorá jej bola zverená. Osobitnú pozornosť venovala mnohým navrhovaným opravám týkajúcim sa výrokov *Katechizmu*, ktoré v týchto rokoch prichádzali komisii zo všetkých strán sveta a od rozličných zložiek spoločenstva Cirkvi.

V tomto ohľade možno vhodne zdôrazniť, že zaslanie toľkých návrhov na zdokonalenie *Katechizmu* poukazuje na celkom osobitný záujem, ktorý *Katechizmus* vzbudil na mnohých miestach celého sveta, aj v nekresťanských prostrediach, a potvrdzuje cieľ *Katechizmu* predstaviť sa ako celý a úplný výklad katolíckeho učenia, z ktorého každý môže poznať, čo Cirkev vyznáva a slávi, čo žije a čo sa vo svojom každodennom živote modlí. Takisto v tom jasne vidieť živé úsilie prispieť k tomu, aby kresťanská viera, ktorej hlavné a základné body sú obsiahnuté v *Katechizme*, bola čo najvhodnejšie predstavená ľuďom našich čias. Touto spoluprácou mnohých zložiek Cirkvi sa znova uskutočňuje to, čo som napísal v spomínanej apoštolskej konštitúcii *Fidei depositum*: „Súzvuk toľkých hlasov vyjadruje skutočne to, čo možno nazvať ‚symfóniou‘ viery.“

Aj z týchto dôvodov komisia vážne vzala do úvahy poslané návrhy, pozorne ich preskúmala prostredníctvom rôznych inšancií a predložila mi na schválenie svoje závery. Tieto závery – keďže umožňujú lepšie vyjadriť obsah *Katechizmu* vzťahujúci sa na poklad katolíckej viery alebo dovoľujú formulovať niektoré pravdy viery spôsobom primeranejším požiadavkám dnešného katechetického vyučovania – som

schválil, a tak sa stali súčasťou tohto typického latinského vydania. Vo svojom učení toto vydanie teda verne opakuje ten text, ktorý som oficiálne predložil Cirkvi a svetu v decembri r. 1992. Dnešným zverejnením typického latinského vydania sa završuje celé dielo zostavenia *Katechizmu*, ktoré sa začalo r. 1986, a úspešne sa spĺňa želanie spomenutého mimoriadneho zasadania Biskupskej synody. Cirkev má teraz k dispozícii tento nový spoľahlivý výklad svojej jednej a nemennej apoštolskej viery, ktorý bude „platnou a oprávnenou pomôckou v službe spoločenstva Cirkvi“, „bezpečnou normou na vyučovanie viery“, ako aj „spoľahlivým a autentickým smerodajným textom“ (apošt. konšt. *Fidei depositum*) pri zostavovaní miestnych katechizmov.

Katechetické vyučovanie nájde v tomto hodnovernom a systematickom výklade katolíckej viery a náuky celkom istú cestu, aby s obnovenou horlivosťou predstavilo ľuďom našich čias kresťanské poslanstvo vo všetkých a jednotlivých jeho častiach. Tento text môže poskytnúť každému katechétovi spoľahlivú pomoc, aby mohol v rámci miestnej cirkvi sprostredkovať jediný a trvalý poklad viery, keď sa s pomocou Ducha Svätého vynasnaží spojiť obdivuhodnú jednotu kresťanského tajomstva s mnohorakými požiadavkami a situáciami tých, ktorým je toto poslanstvo určené. Celá katechetická činnosť bude môcť zažiť nové a rozsiahle nadšenie v Božom ľude, ak bude vedieť použiť a správne oceniť tento pokoncilový *Katechizmus*.

Toto sa javí ešte dôležitejšie dnes, keď sa už blíži tretie tisícročie. Vyžaduje sa totiž mimoriadne úsilie evanjelizovať, aby všetci mohli poznať a prijať evanjeliové poslanstvo, a tak rásť „podľa miery Kristovej plnosti“ (Ef 4, 13).

Naliehavo teda povzbudzujem svojich ctihodných bratov v biskupskej službe, ktorým sa predovšetkým zveruje *Katechizmus* Katolíckej cirkvi, aby využijúc túto vzácnu príležitosť zverejnenia typického vydania, zintenzívnili svoje úsilie o rozšírenie textu a prispeli k tomu, aby bol ochotne prijatý ako vynikajúci dar spoločenstvám im zvereným, ktoré tak budú môcť znova objaviť nevyčerpatelné bohatstvá viery.

Kiežby svorným a vzájomne sa dopĺňajúcim úsilím všetkých kategórií, z ktorých sa skladá Boží ľud, všetci poznali a prijali tento *Katechizmus*, aby sa posilnila a až na kraj sveta rozšírila tá jednotnosť viery, ktorej prameň a počiatok sa nachádza v jednote Najsvätejšej Trojice.

Kristovej Matke Márii, ktorú dnes slávime vzatú do neba s telom i dušou, zverujem tieto želania, aby sa splnili pre duchovné dobro všetkých ľudí.

Z Castel Gandolfa 15. augusta 1997, v devätnástom roku môjho pontifikátu.

Joannes Paulus II

APOŠTOLSKÁ KONŠTITÚCIA „FIDEI DEPOSITUM“

**ktorou sa zverejňuje
Katechizmus Katolíckej cirkvi
pripravený po Druhom vatikánskom ekumenickom koncile**

Ctihodným bratom kardinálom, patriarchom, arcibiskupom,
biskupom, kňazom, diakonom a ostatným členom Božieho ľudu

JÁN PAVOL, BISKUP,

**SLUHA BOŽÍCH SLUHOV,
NA TRVALÚ PAMIATKU**

POKLAD VIERY zveril Pán svojej Cirkvi, aby ho strážila, a ona túto úlohu neprestajne plní. Úmyslom a túžbou Druhého vatikánskeho ekumenického koncilu, ktorý pred tridsiatimi rokmi slávnostne otvoril môj predchodca, blahej pamäti pápež Ján XXIII., bolo primerane objasniť apoštolské a pastorálne poslanie Cirkvi, aby tak jas evanjeliovej pravdy pritiahol všetkých ľudí k hľadaniu a prijatiu Kristovej lásky, ktorá prevyšuje všetko (porov. *Ef* 3, 19).

Pápež Ján XXIII. týmto zasadaniem koncilu zveril ako hlavnú úlohu vhodnejšie strážiť a vykladať drahocenný poklad katolíckeho učenia, aby sa stal prístupnejším veriacim v Krista a všetkým ľuďom dobrej vôle. Preto úlohou koncilu nebolo na prvom mieste odsúdiť omyly vtedajších čias, ale predovšetkým usilovať sa pokojne ukázať silu a krásu

učenia viery. „Cirkev osvietená svetlom tohto koncilu – povedal pápež – sa, ako dúfame, obohatí duchovnými bohatstvami, a načerpajúc z neho nových síl, bude smelo hľadiť do budúcnosti.“ Je našou úlohou, aby „sme sa teraz horlivo a bez obavy venovali dielu, ktoré vyžaduje naša doba, a pokračovali v ceste, ktorou Cirkev kráčala takmer dvadsať storočí“.¹

S Božou pomocou konciloví otcovia mohli počas štyroch rokov práce zostaviť pozoruhodný súbor učenia a pastoračných noriem a predložiť ho celej Cirkvi. Duchovní pastieri i veriaci v Krista v ňom nájdu smernice na uskutočnenie tej „obnovy myslenia, činnosti, mravov a morálnej sily, radosti a nádeje, ktorú si koncil vrúcne želať“.²

Koncil po svojom skončení neprestal podnecovať život Cirkvi. Roku 1985 som mohol vyhlásiť: „Pre mňa – ktorý som mal osobitnú milosť zúčastniť sa na ňom a aktívne spolupracovať na jeho priebehu – Druhý vatikánsky koncil vždy bol a osobitne v týchto rokoch môjho pontifikátu je stálym orientačným bodom celej mojej pastoračnej činnosti, a to vo vedomej snahe konkrétne a verne aplikovať jeho smernice na úrovni každej partikulárnej cirkvi i celej Katolíckej cirkvi. K tomuto prameňu sa treba stále vracieť.“³

S týmto úmyslom som 25. januára 1985 zvolal mimoriadne zhromaždenie Biskupskej synody pri príležitosti spomienky na dvadsiate výročie skončenia koncilu. Cieľom tohto zhromaždenia bolo vyzdvihnúť milosti a duchovné ovocie Druhého vatikánskeho koncilu a prehĺbiť jeho učenie, aby ho všetci veriaci v Krista lepšie prijímali a aby sa rozšírilo jeho poznanie a aplikovanie.

Pri tejto príležitosti synodálni otcovia povedali: „Je veľkou a všeobecnou túžbou, aby sa napísal katechizmus alebo súhrn (kompendium) celého katolíckeho učenia, tak viery ako aj mravov, ktorý by bol akoby orientačným bodom pre katechizmy či kompendiá, ktoré sa budú zostavovať v rozličných krajinách. Výklad učenia má byť biblický a liturgický, má podať zdravú náuku a zároveň má byť primeraný

¹ Pápež JÁN XXIII., Prejav pri slávnostnom otvorení Druhého vatikánskeho ekumenického koncilu, 11. októbra 1962: AAS 54 (1962) 788-791.

² Pápež PAVOL VI., Prejav pri slávnostnom skončení Druhého vatikánskeho ekumenického koncilu, 8. decembra 1965: AAS 58 (1966) 7-8.

³ Prejav z 25. januára 1985: *L'Osservatore Romano*, 27. januára 1985, s. 1.

dnešnému životu kresťanov.“⁴ Po skončení synody som si osvojil túto túžbu v presvedčení, že „plne zodpovedá skutočnej potrebe všeobecnej Cirkvi i partikulárnych cirkví“.⁵

Preto z celého srdca vzdávam vďaky Pánovi v tento deň, keď môžem celej Cirkvi dať k dispozícii pod názvom „Katechizmus Katolíckej cirkvi“ tento „smerodajný text“ pre katechézu obnovenú zo živých prameňov viery!

Po obnove liturgie a po novej kodifikácii kánonického práva latinskej Cirkvi a kánonov východných katolíckych cirkví tento *Katechizmus* veľmi prispeje k obnove celého života Cirkvi, ktorú si želal a začal Druhý vatikánsky ekumenický koncil.

Katechizmus Katolíckej cirkvi je ovocím veľmi širokej spolupráce; dozrel počas šiestich rokov intenzívnej práce vykonanej v duchu pozornej otvorenosti [na dialóg] a horlivého nadšenia.

V roku 1986 som zveril komisii dvanástich kardinálov a biskupov, ktorej predsedal kardinál Jozef Ratzinger, úlohu pripraviť náčrt katechizmu, ktorý žiadali synodálni otcovia. Tejto komisii pomáhala redakčná rada zložená zo siedmich diecéznych biskupov, odborníkov v teológii a katechéze.

Komisia, ktorej úlohou bolo dávať smernice a dozerať na postup prác, pozorne sledovala všetky etapy redakcie deviatich postupných verzií. Redakčná rada prevzala zasa úlohu napísať text, vniesť do neho zmeny, o ktoré požiadala komisia, a preskúmať pripomienky početných teológov, exegetov, katechetov a najmä biskupov z celého sveta na zlepšenie textu. V redakčnej rade sa s veľkým úžitkom zvažili rôzne myšlienky, čím sa text obohatil a zabezpečila sa jeho jednota a ucelenosť.

Vypracovaný náčrt sa stal predmetom širokej konzultácie katolíckych biskupov, ich biskupských konferencií alebo synod, ako aj teologických a katechetických inštitútov. Vo všeobecnosti biskupi prijali náčrt veľmi priaznivo. Právom možno povedať, že tento *Katechizmus* je ovocím spolupráce celého episkopátu Katolíckej cirkvi, ktorý veľkodušne prijal moju výzvu, aby sa zúčastnil na zodpovednosti za toto podujatie, ktoré sa bezprostredne týka života Cirkvi. Táto odpoveď

⁴ BISKUPSKÁ SYNODA (zhromaždená na mimoriadnom plenárnom zasadnutí, 1985), *Relatio finalis*, 7. decembra 1985: *Enchiridion Vaticanum*, 9, II, B, a, č. 4, s. 1758, č. 1797.

⁵ Prejav k otcom zideným na skončení biskupskej synody (zhromaždenej na mimoriadnom plenárnom zasadnutí), 7. decembra 1985, č. 6: AAS 78 (1986) 435.

vyvoláva vo mne hlbokú radosť, lebo súzvuk toľkých hlasov vyjadruje skutočne to, čo možno nazvať „symfóniou“ viery. Vypracovanie tohto *Katechizmu* okrem toho odzrkadľuje kolegiálnu povahu episkopátu: svedčí o katolíckosti Cirkvi.

Katechizmus má zaiste verne a organicky podať učenie Svätého písma a živej tradície v Cirkvi, autentického Učiteľského úradu, ako aj duchovné dedičstvo otcov, učiteľov, svätcov a svätíc Cirkvi, aby sa tak umožnilo lepšie poznať kresťanské tajomstvá a oživiť vieru Božieho ľudu. Má náležite brať do úvahy náukové vyhlásenia, ktoré Duch Svätý v priebehu storočí vnukol svojej Cirkvi. Okrem toho má pomáhať osvecovať svetlom viery nové situácie a problémy, ktoré sa v minulosti ešte neobjavili.

Katechizmus má teda obsahovať veci nové i staré (porov. *Mt* 13, 52), lebo viera je stále tá istá a pritom je prameňom vždy nových svetiel.

Aby *Katechizmus* Katolíckej cirkvi zodpovedal tejto dvojitej požiadavke, preberá na jednej strane starodávne zaužívané usporiadanie, ktorého sa pridŕžal už *Katechizmus* svätého Pia V., a delí obsah na štyri časti: *Vyznanie viery*; *posvätná liturgia*, ktorej najdôležitejšiu časť tvorí sviatosti; *kresťanský spôsob konania*, ktorého výklad vychádza z Desatora; a napokon *kresťanská modlitba*. Zároveň sa však obsah často podáva „novým“ spôsobom, aby sa odpovedalo na otázky našich čias.

Tieto štyri časti navzájom súvisia: kresťanské tajomstvo je predmetom viery (prvá časť); slávi sa a sprostredkúva liturgickými úkonmi (druhá časť); je prítomné, aby osvecovalo a posilňovalo Božie deti v ich konaní (tretia časť); dáva podnet našej modlitbe, ktorej hlavným prejavom je „Otče náš“, a tvorí predmet našej prosby, našej chvály a nášho orodovania (štvrtá časť).

Sama liturgia je modlitbou; vyznanie viery nachádza svoje primerané miesto v slávení kultu. Milosť, ovocie sviatostí, je nenahraditeľným predpokladom kresťanského konania, takisto ako účasť na liturgii Cirkvi vyžaduje vieru. Ak sa viera neprejavuje v skutkoch, je sama v sebe mŕtva (porov. *Jak* 2, 14-26) a nemôže prinášať ovocie večného života.

Pri čítaní *Katechizmu* Katolíckej cirkvi môžeme vidieť obdivuhodnú jednotu Božieho tajomstva a Božieho plánu spásy, ako aj ústredné miesto Ježiša Krista, jednorodeného Božieho Syna, ktorého poslal Otec a ktorý sa v lone preblahoslavenej Panny Márie pôsobením Ducha

Svätého stal človekom, aby bol naším Spasiteľom. Zomrel a vstal z mŕtvych a je stále prítomný vo svojej Cirkvi najmä vo sviatostiach; je pôvodca viery, vzor kresťanského konania a učiteľ našej modlitby.

Katechizmus Katolíckej cirkvi, ktorý som schválil dvadsiateho piateho júna t. r. a ktorý dnes svojou apoštolskou autoritou nariaďujem zverejniť, je výkladom viery Cirkvi a katolíckeho učenia, ako ich potvrdzuje alebo objasňuje Sväté písmo, apoštolská Tradícia a Učiteľský úrad Cirkvi. Vyhlasujem ho za bezpečnú normu na vyučovanie viery, a preto aj za platnú a oprávnenú pomôcku v službe spoločenstva Cirkvi. Kiež slúži obnove, ku ktorej Duch Svätý neprestajne volá Božiu Cirkev, Kristovo telo, na ceste do svetla kráľovstva nezakaleného nijakým tieňom!

Schválenie Katechizmu Katolíckej cirkvi a jeho zverejnenie patrí k službe, ktorú chce Petrov nástupca preukázať svätej Katolíckej cirkvi a všetkým partikulárnym cirkvám, ktoré sú v pokoji a spoločenstve s rímskou Apoštolskou stolicou: totiž k službe, ktorá má zachovať a posilňovať vieru všetkých učeníkov Pána Ježiša (porov. *Lk* 22, 32) a zároveň upevňovať zväzky jednoty v tej istej apoštolskej viere.

Prosím teda pastierov Cirkvi a veriacich v Krista, aby prijali tento *Katechizmus* v duchu spoločenstva a vytrvalo ho používali pri plnení poslania ohlasovať vieru a vyzývať k životu podľa evanjelia. Tento *Katechizmus* sa im zveruje, aby slúžil ako spoľahlivý a autentický smerodajný text pri vyučovaní katolíckej náuky a najmä pri zostavovaní miestnych katechizmov. Dáva sa k dispozícii aj všetkým veriacim v Krista, ktorí túžia lepšie poznať nevyspytateľné bohatstvo spásy (porov. *Ef* 3, 8). Chce podporiť ekumenické úsilia podnecované svätou túžbou po dosiahnutí jednoty všetkých kresťanov, lebo presne ukazuje obsah a dokonalý a obdivuhodný súlad katolíckej viery. Katechizmus Katolíckej cirkvi sa napokon dáva k dispozícii každému človekovi, ktorý od nás žiada zdôvodniť nádej, ktorá je v nás (porov. *1 Pt* 3, 15), a chce poznať, čo verí Katolícka cirkev.

Tento *Katechizmus* nechce nahradiť miestne katechizmy riadne schválené cirkevnými autoritami, diecéznymi biskupmi a biskupskými konferenciami, najmä ak ich schválila Apoštolská stolica. Má za cieľ podnietiť a pomôcť zostaviť nové miestne katechizmy, ktoré majú prihliadať na rôzne situácie a kultúry, ale pritom majú starostlivo zachovať jednotu viery a vernosť katolíckemu učeniu.

Na konci tohto dokumentu, ktorý predstavuje Katechizmus Katolíckej cirkvi, prosím presvätú Pannu Máriu, Matku vteleného Slova a Matku Cirkvi, aby svojím mocným orodovaním podporovala katechetickú prácu celej Cirkvi na všetkých stupňoch v tomto čase, keď je Cirkev povolaná k novému evanjelizačnému úsiliu. Nech svetlo pravej viery vyslobodí ľudí z nevedomosti a z otroctva hriechu a nech ich vedie k jedinej slobode hodnej tohto mena (porov. *Jn* 8, 32), totiž tu na zemi k slobode života v Ježišovi Kristovi pod vedením Ducha Svätého a v nebeskom kráľovstve k plnosti oblažujúceho videnia Boha z tváre do tváre (porov. *1 Kor* 13, 12; *2 Kor* 5, 6-8)!

Dané 11. októbra 1992 na tridsiate výročie otvorenia Druhého vatikánskeho ekumenického koncilu, v štrnástom roku môjho pontifikátu.

A handwritten signature in black ink, reading "Joannes Paulus II". The script is cursive and elegant, with the "II" at the end being a stylized double vertical line.

ÚVOD

„Otče,... večný život je v tom, aby poznali teba, jediného pravého Boha, a toho, ktorého si poslal, Ježiša Krista“ (*Jn 17, 3*). Boh, náš Spasiteľ, „chce, aby boli všetci ľudia spasení a poznali pravdu“ (*1 Tim 2, 3-4*). „Niet pod nehom iného mena, daného ľuďom, v ktorom by sme mali byť spasení“ (*Sk 4, 12*), iba meno Ježiš.

I. Život človeka – poznať a milovať Boha

1 Nekonečne dokonalý a sám v sebe blažený Boh podľa číro dobrotivého rozhodnutia slobodne stvoril človeka, aby mu dal účasť na svojom blaženom živote. Preto je v každom čase a na každom mieste blízky človeku. Volá ho a pomáha mu, aby ho hľadal, poznával a zo všetkých síl miloval. Všetkých ľudí, rozdelených a rozptýlených hriechom, zvoláva do jednoty svojej rodiny, ktorou je Cirkev. Aby to uskutočnil, poslal v plnosti času svojho Syna ako Vykupiteľa a Spasiteľa. V ňom a skrze neho volá ľudí, aby sa v Duchu Svätom stali jeho adoptovanými deťmi, a teda aj dedičmi jeho blaženého života.

2 Aby toto volanie zaznievalo po celom svete, poslal Kristus apoštolov, ktorých si vyvolil, a dal im príkaz ohlasovať evanjelium: „Choďte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta“ (*Mt 28, 19-20*). Apoštoli sa na základe tohto poslania „rozišli a všade kázali. Pán im pomáhal a ich slová potvrdzoval znameniami, ktoré ich sprevádzali“ (*Mk 16, 20*).

3 Aj tých, čo s Božou pomocou prijali toto Kristovo volanie a slobodne naň odpovedali, pobádala Kristova láska ohlasovať dobrú zvesť po celom svete. Tento poklad prijatý od apoštolov ich nástupcovia verne zachovali. Všetci veriaci v Krista sú povolaní, aby ho odovzdávali z pokolenia na pokolenie, čiže aby ohlasovali vieru, žili ju v bratskom spoločenstve a slávili ju v liturgii a v modlitbe.¹

¹ Porov. *Sk 2, 42*.

II. Odovzdávanie viery – katechéza

4 Čoskoro nazvali *katechézou* komplex úsílí, ktoré Cirkev vyvinula, aby pripravila učeníkov, aby pomáhala ľuďom veriť, že Ježiš je Boží Syn, a touto vierou mali život v jeho mene; aby ich v tomto živote vychovávala a vzdelávala, a tak sa budovalo Kristovo telo.²

5 „Vo všeobecnosti možno povedať, že katechéza je *výchova* detí, mládeže a dospelých *vo viere* najmä vyučovaním kresťanskej náuky. Väčšinou sa deje organicky a systematicky s cieľom uvádzať veriacich do plnosti kresťanského života.“³

6 Katechéza súvisí s viacerými inými zložkami pastorálneho poslania Cirkvi, ktoré majú katechetický ráz, katechézu pripravujú alebo z nej vyplývajú bez toho, že by s nimi splývala. Sú to: prvé ohlasovanie evanjelia alebo misionárske kázanie s cieľom vzbudiť vieru; hľadanie dôvodov pre vieru; skúsenosť kresťanského života; slávenie sviatostí; začlenenie do cirkevného spoločenstva; apoštolské a misionárske svedectvo.⁴

7 „Katechéza sa úzko spája a viaže s celým životom Cirkvi. Predovšetkým od nej závisí nielen šírenie Cirkvi vo svete a jej číselný vzrast, ale ešte oveľa viac jej vnútorný rast a jej súlad s Božím plánom.“⁵

8 Obdobia obnovy Cirkvi sú aj obdobiami intenzívnej katechizácie. Tak vidíme, že vo veľkej epoche cirkevných otcov svätých biskupi katechéze venovali značnú časť svojej služby. Takými sú svätý Cyril Jeruzalemský, svätý Ján Zlatoústý, svätý Ambróz, svätý Augustín a mnohí iní otcovia, ktorých katechetické diela zostávajú aj naďalej vzorom.

9 Katechetická služba čerpá vždy novú silu na konciloch. V tomto ohľade treba ako príklad vyzdvihnúť Tridentský koncil. Vo svojich dekrétach dal katechéze prvoradé miesto. V ňom má svoj pôvod *Rímsky katechizmus*, ktorý sa volá aj Tridentský a je dielom prvoradej dôležitosti ako súhrn (kompendium) kresťanského učenia. Tridentský koncil vyvolal v Cirkvi pozoruhodné organizovanie katechézy a podnietil vydanie početných katechizmov pričinením svätých biskupov a teológov, akými boli svätý Peter Kanízius, svätý Karol Boromejský, svätý Turibius de Mongrovejo alebo svätý Róbert Bellarmino.

² Porov. JÁN PAVOL II., apošt. exh. *Catechesi tradendae*, 1: AAS 71 (1979) 1277-1278.

³ JÁN PAVOL II., apošt. exh. *Catechesi tradendae*, 18: AAS 71 (1979) 1292.

⁴ Porov. JÁN PAVOL II., apošt. exh. *Catechesi tradendae*, 18: AAS 71 (1979) 1292.

⁵ JÁN PAVOL II., apošt. exh. *Catechesi tradendae*, 13: AAS 71 (1979) 1288.

10 Neprekvapuje teda, že v pohybe, ktorý vyvolal Druhý vatikánsky koncil (pápež Pavol VI. pokladal tento koncil za veľký katechizmus moderných čias), katechéza Cirkvi opäť upútala na seba pozornosť. Svedčí o tom *Všeobecné katechetické direktórium*, zverejnené roku 1971, zasadania Biskupskej synody o evanjelizácii (1974) a o katechéze (1977), ako aj apoštolské exhortácie *Evangelii nuntiandi* (1975) a *Catechesi tradendae* (1979), ktoré zodpovedajú týmto zasadaniam. Mimoriadne zasadanie Biskupskej synody roku 1985 žiadalo, „aby sa vypracoval katechizmus alebo súhrn (kompendium) celého katolíckeho učenia, tak viery, ako aj mravov“.⁶ Svätý Otec Ján Pavol II. sa stotožnil s touto žiadosťou Biskupskej synody, keď uznal, že táto „túžba plne zodpovedá skutočnej potrebe všeobecnej Cirkvi i partikulárnych cirkví“.⁷ A urobil všetko, aby sa túžba synodálnych otcov uskutočnila.

III. Cieľ a adresáti *Katechizmu*

11 Cieľom tohto *Katechizmu* je podať organický a súhrnný výklad podstatného a základného obsahu katolíckeho učenia viery a mravov vo svetle Druhého vatikánskeho koncilu a celej Tradície Cirkvi. Jeho hlavnými prameňmi sú Sväté písmo, cirkevní otcovia, liturgia a Učiteľský úrad Cirkvi. Má slúžiť ako „orientačný bod pre katechizmy alebo kompendiá, ktoré sa budú zostavovať v rôznych krajinách“.⁸

12 Tento *Katechizmus* je určený najmä tým, čo sú zodpovední za katechézu: predovšetkým biskupom ako učiteľom viery a pastierom Cirkvi. Dáva sa im ako pomôcka pri plnení ich úlohy učiť Boží ľud. Prostredníctvom biskupov je určený tým, čo pripravujú katechizmy, kňazom a katechétom. Jeho čítanie však bude užitočné aj pre všetkých ostatných veriacich v Krista.

IV. Štruktúra *Katechizmu*

13 Štruktúra tohto *Katechizmu* sa pridrižiava veľkej tradície katechizmov, podľa ktorej je katechéza zostavená okolo štyroch „základných pilierov“: vyznanie krstnej viery (*Symbol viery*), sviatosti viery, život podľa viery (*prikázania*) a modlitba veriaceho („*Otče náš*“).

⁶ BISKUPSKÁ SYNODA, mimoriadne zasadanie, *Ecclesia sub Verbo Dei mysteria Christi celebrans pro salute mundi. Relatio finalis*, II, B, a, 4 (E Civitate Vaticana 1985), s. 11.

⁷ JÁN PAVOL II., Prejav k zhromaždeným otcom pri zakončení mimoriadnej synody (7. decembra 1985), 6: AAS 78 (1986) 435.

⁸ BISKUPSKÁ SYNODA, mimoriadne zasadanie, *Ecclesia sub Verbo Dei mysteria Christi celebrans pro salute mundi. Relatio finalis*, II, B, a, 4 (E Civitate Vaticana 1985), s. 11.

PRVÁ ČASŤ: VYZNANIE VIERY

14 Tí, čo skrze vieru a krst patria Kristovi, sú povinní vyznávať pred ľuďmi krstnú vieru.⁹ Preto *Katechizmus* najprv vysvetľuje, v čom spočíva Zjavenie, ktorým sa Boh obracia na človeka a dáva sa mu, a viera, ktorou človek odpovedá Bohu (*prvý oddiel*). Vyznanie viery zhrňa dary, ktoré Boh ako Pôvodca každého dobra, ako Vykupiteľ a Posvätitel dáva človeku, a usporadúva ich okolo „troch kapitol“ nášho krstu: je to viera v jedného Boha: Otca všemohúceho, Stvoriteľa; v Ježiša Krista, jeho Syna, nášho Pána a Spasiteľa; a v Ducha Svätého vo svätej Cirkvi (*druhý oddiel*).

DRUHÁ ČASŤ: SVIATOSTI VIERY

15 Druhá časť *Katechizmu* vysvetľuje, ako sa Božia spása, ktorú raz navždy uskutočnil Ježiš Kristus a Duch Svätý, sprítomňuje v posvätných úkonoch liturgie Cirkvi (*prvý oddiel*), ale najmä v siedmich sviatostiach (*druhý oddiel*).

TRETIA ČASŤ: ŽIVOT Z VIERY

16 Tretia časť *Katechizmu* ukazuje posledný cieľ človeka stvoreného na Boží obraz: blaženosť a cesty, ktoré do nej vedú, čiže správne a slobodné konanie s pomocou Božieho zákona a Božej milosti (*prvý oddiel*); konanie podľa dvojitého prikázania lásky (k Bohu a k blížnemu), ako ho rozvíja Desatoro Božích prikázaní (*druhý oddiel*).

ŠTVRTÁ ČASŤ: MODLITBA V ŽIVOTE Z VIERY

17 Posledná časť *Katechizmu* hovorí o význame a dôležitosti modlitby v živote veriacich (*prvý oddiel*). Končí sa krátkym komentárom k siedmim prosbám Modlitby Pána (*druhý oddiel*). V nich totiž nachádzame súhrn dober, v ktoré máme dúfať a ktoré nám chce náš nebeský Otec udeliť.

V. Praktické pokyny na používanie tohto *Katechizmu*

18 Tento *Katechizmus* je koncipovaný ako *organický výklad* celej katolíckej viery. Preto ho treba čítať ako jeden celok. Početné odkazy na okraji textu (čísllice vytlačené menším písmom sa vzťahujú na iné paragrafy, ktoré sa

⁹ Porov. Mt 10, 32; Rim 10, 9.

zaoberajú tou istou témou) a vecný register na konci knihy umožňujú vidieť každú tému v spojitosti s celým obsahom viery.

19 Texty Svätého písma sa často necitujú doslovne, ale sa na ne iba odkazuje (skratkou „porov.“) v poznámke. Na hlbšie pochopenie takých miest treba použiť príslušné texty. Tieto odkazy na biblické texty sú pracovnou pomôckou pre katechézu.

20 Použitie *menšieho typu písma* v niektorých statiach znamená, že ide o poznámku historickej alebo apologetickej povahy alebo o doplnkový výklad učenia.

21 *Citácie* z patristických a liturgických prameňov, z dokumentov Učiteľského úradu a zo spisov svätých vytlačené menším typom písma majú slúžiť na obohatenie výkladu učenia. Tieto texty sa často vyberali so zreteľom na ich priame katechetické použitie.

22 *Séria krátkych textov na konci každého tematického celku zhrňa v stručných formuláciách podstatný obsah učenia. Tieto „zhrnutia“ majú miestnej katechéze poskytnúť podnet na syntetické formuly, vhodné na zapamätanie.*

VI. Nevyhnutné prispôsobenia

23 Tento *Katechizmus* kladie dôraz na náukový výklad. Chce totiž pomôcť hlbšie poznať vieru. Preto sa zameriava na to, aby táto viera dozrievala, zapustila hlbšie korene v živote a žiarila vo vydávaní svedectva.¹⁰

24 Vzhľadom na svoj cieľ tento *Katechizmus* nemieni prispôbovať výklad a katechetické metódy, ako si to vyžaduje rozdielnosť kultúr, veku, duchovnej zrelosti, spoločenského a cirkevného postavenia tých, na ktorých sa katechéza obracia. Tieto nevyhnutné prispôsobenia sú úlohou osobitných katechizmov a ešte väčšmi tých, čo učia veriacich.

„Kto učí, nech sa stane všetkým pre všetkých, aby všetkých získal pre Krista... A nech si nemyslí, že jeho viere bol zverený iba jeden druh ľudí a že môže všetkých veriacich učiť podľa nejakej predpísanej a presnej osnovy a rovnakým spôsobom vychovávať k pravej zbožnosti. A keďže jedni sú ako novonarodené deti, iní začínajú dospievať v Kristovi a niektorí sú už akoby v zrelom veku, treba dôkladne uvážiť, ktorí potrebujú mlieko a ktorí pevnejší pokrm... To Apoštol... nariadil zachovávať..., aby si tí, čo sú povolani na

¹⁰ Porov. JÁN PAVOL II., apošt. exh. *Catechesi tradendae*, 20-22: AAS 71 (1979) 1293-1296; *tamže*, 25: AAS 71 (1979) 1297-1298.

túto službu, uvedomili, že takto treba pri odovzdávaní tajomstiev viery a príkazov života prispôsobovať vyučovanie mysleniu a chápanosti poslucháčov.“¹¹

NADOVŠETKO – KREŠŤANSKÁ LÁSKA

25 Na záver tohto úvodu je vhodné pripomenúť pastoračnú zásadu, ktorú uvádza *Rímsky katechizmus*:

„Toto je totiž tá vznešenejšia cesta, ktorú... ukázal Apoštol, keď celý zmysel svojho učenia a výchovy zameral na lásku, ktorá nikdy nezanikne. Či sa totiž niečo predkladá veriť alebo dúfať, alebo konať, má sa v tom vždy tak odporúčať láska nášho Pána, aby každý zbadal, že všetky skutky dokonalej kresťanskej čnosti pochádzajú iba z lásky a nemajú iný cieľ, iba lásku.“¹²

¹¹ *Catechismus Romanus seu Catechismus ex decreto Concilii Tridentini ad parochos, Pii V Pontificis Maximi iussu editus, Praefatio*, 11: vyd. P. RODRÍGUEZ (Città del Vaticano-Pamplona 1989), s. 11.

¹² *Catechismus Romanus*, Praefatio, 10: vyd. P. RODRÍGUEZ (Città del Vaticano-Pamplona 1989), s. 10.

PRVÁ ČASŤ

VYZNANIE VIERY

Krst Krista, ikona, 17. storočie, Novodievíči kláštor, Moskva

PRVÝ ODDIEL

„VERÍM“ – „VERÍME“

26 Keď vyznávame svoju vieru, začíname slovom „Verím“ alebo „Veríme“. Preto prv než vysvetlíme vieru Cirkvi, akú vyznávame vo Vyznaní viery, aká sa slávi v liturgii a žije zachovávaním prikázaní a modlitbou, položme si otázku, čo znamená „veriť“. Viera je odpoveď človeka Bohu, ktorý sa mu zjavuje a dáva a súčasne mu prináša prehojné svetlo pri hľadaní posledného zmyslu jeho života. Najprv teda budeme uvažovať o tomto hľadaní človeka (*prvá kapitola*), potom o Božom zjavení, ktorým Boh vychádza v ústrety človeku (*druhá kapitola*), a napokon o odpovedi viery (*tretia kapitola*).

PRVÁ KAPITOLA

ČLOVEK JE „SCHOPNÝ“ BOHA

I. Túžba po Bohu

27 Túžba po Bohu je vpísaná do srdca človeka, lebo človek je stvorený Bohom a pre Boha. Boh neprestáva priťahovať človeka k sebe a jedine v Bohu nájde človek pravdu a šťastie, ktoré neprestajne hľadá: 355, 1701
1718

„Najvyšší dôvod ľudskej dôstojnosti spočíva v povolaní človeka do spoločnosti s Bohom. Človek je už od začiatku svojho jestvovania pozvaný k dialógu s Bohom. Veď jestvuje iba preto, že ho Boh z lásky stvoril a stále ho z lásky udržiava. A žije naplno podľa pravdy, iba ak túto lásku slobodne uznáva a odovzdáva sa svojmu Stvoriteľovi.“¹

28 Ľudia vo svojich dejinách až podnes mnohorakým spôsobom vyjadrili toto hľadanie Boha svojím náboženským presvedčením a náboženskými prejavmi (modlitbou, obetami, kultom, rozjímaním atď.). Hoci tieto formy vyjadrenia môžu obsahovať nejasnosti, sú také univerzálne, že človeka možno nazvať *náboženskou bytosťou*: 843, 2566
2095-2109

Boh „z jedného urobil celé ľudské pokolenie, aby obývalo celý povrch zeme; určil im vymedzený čas a hranice ich bývania, aby hľadali Boha, ak by ho dajako nahmatali a našli, hoci od nikoho z nás nie je ďaleko. Lebo v ňom žijeme, hýbeme sa a sme“ (Sk 17, 26-28).

29 Lenže človek môže na „toto dôverné a životné spojenie s Bohom“² zabudnúť, môže oň nedbať, ba výslovne ho odmietnuť. Takéto postoje môžu pochádzať z veľmi rozličných príčin:³ zo vzbury proti zlu, ktoré je vo svete, z náboženskej nevedomosti alebo ľahostajnosti, zo starosti o svetské veci a bohatstvo,⁴ zo zlého príkladu veriacich, z protináboženských myšlienkových prúdov a napokon z postoja človeka hriešnika, ktorý sa zo strachu skrýva pred Bohom⁵ a uteká pred jeho volaním.⁶ 2123-2128
398

¹ DRUHÝ Vatikánsky koncil, past. konšt. *Gaudium et spes*, 19: AAS 58 (1966) 1038-1039.

² DRUHÝ Vatikánsky koncil, past. konšt. *Gaudium et spes*, 19: AAS 58 (1966) 1039.

³ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, past. konšt. *Gaudium et spes*, 19-21: AAS 58 (1966) 1038-1042.

⁴ Porov. Mt 13, 22.

⁵ Porov. Gn 3, 8-10.

⁶ Porov. Jon 1, 3.

845, 2567 368 **30** „Nech sa radujú srdcia tých, čo hľadajú Pána“ (Ž 105, 3). Hoci človek môže na Boha zabudnúť alebo ho odmietnuť, Boh neprestáva volať každého človeka, aby ho hľadal, a tak žil a našiel šťastie. Ale toto hľadanie vyžaduje od človeka všetko jeho rozumové úsilie, jeho dobrú vôľu, „úprimné srdce“, ako aj svedectvo iných, ktorí ho učia hľadať Boha.

„Veľký si, Pane, a veľkej chvály hoden; si veľmi mocný a tvoja múdrosť je nesmierna. Chce ťa chváliť človek, čiastočka tvojho stvorenia; človek nesúci so sebou svoju smrteľnosť, nesúci so sebou svedectvo o svojom hriechu a svedectvo o tom, že pyšným odporuješ; a predsa ťa chce chváliť človek, čiastočka tvojho stvorenia. Ty spôsobuješ, že teba chváliť je potešením, lebo si nás stvoril pre seba a naše srdce je nespokojné, kým nespočinie v tebe.“⁷

II. Cesty, ktoré vedú k poznaniu Boha

31 Človek stvorený na Boží obraz a povolaný k tomu, aby Boha poznal a miloval, keď hľadá Boha, objavuje určité „cesty“, aby došiel k poznaniu Boha. Volajú sa aj „dôkazmi jestvovania Boha“, nie však v zmysle dôkazov, aké hľadajú prírodné vedy, ale ako „zhodné a presvedčivé argumenty“, ktoré umožňujú nadobudnúť opravdivú istotu.

Východiskovým bodom týchto „ciest“ priblíženia sa k Bohu je stvorenie: hmotný svet a ľudská osoba.

54, 337 **32** *Svet*: z pohybu a z príčinnej účinnosti, z náhodnosti, poriadku a krásy sveta možno poznať Boha ako pôvod a cieľ vesmíru.

Svätý Pavol tvrdí o pohanoch: „Je im zjavné, čo možno o Bohu vedieť; Boh im to zjavil. Veď to, čo je v ňom neviditeľné – jeho večnú moc a božstvo –, možno od stvorenia sveta rozumom poznávať zo stvorených vecí“ (*Rim* 1, 19-20).⁸

Aj svätý Augustín hovorí: „Opýtaj sa krásy zeme, opýtaj sa krásy mora, opýtaj sa krásy rozšíreného a rozptýleného vzduchu, opýtaj sa krásy neba,... opýtaj sa týchto vecí. Všetky ti odpovedia: Pozri, aké sme krásne! Ich krása je ich *vyznaním*. Kto urobil tieto premenlivé krásy, ak nie nemeniteľne *Krásny*?“⁹

2500 1730, 1776 **33** *Človek*: svojou otvorenosťou pre pravdu a krásu, zmyslom pre morálne dobro, slobodou a hlasom svojho svedomia, túžbou po nekonečne a šťastí si človek kladie otázku o jestvovaní Boha. V tom všetkom poznáva znaky

⁷ SVÄTÝ AUGUSTÍN, *Confessiones*, 1, 1, 1: CCL 27, 1 (PL 32, 659-661).

⁸ Porov. *Sk* 14, 15-17; 17, 27-28; *Múd* 13, 1-9.

⁹ SVÄTÝ AUGUSTÍN, *Sermo* 241, 2: PL 38, 1134.

svojej duchovnej duše. „Keďže zárodok večnosti, ktorý [človek] v sebe nosí, nemožno zredukovať iba na hmotu,“¹⁰ jeho duša môže mať pôvod jedine v Bohu. 1703 336

34 Svet a človek dosvedčajú, že v sebe samých nemajú ani svoj začiatok, ani posledný cieľ, ale majú účasť na Bytí, ktoré je samo osebe (*Esse in se*) a nemá začiatok ani koniec. Takto, týmito rozličnými „cestami“ môže človek dôjsť k poznaniu, že jestvuje skutočnosť, ktorá je prvou príčinou a posledným cieľom všetkého a „ktorú všetci volajú Boh“. ¹¹ 199

35 Človek má schopnosti, ktoré mu umožňujú poznať jestvovanie osobného Boha. Aby sa však mohol dostať do dôverného vzťahu s Bohom, chcel sa mu Boh zjaviť a darovať mu milosť, aby mohol toto zjavenie vierou prijať. Predsa však dôkazy jestvovania Boha môžu na vieru pripraviť a pomáhať pochopiť, že viera nie je v rozpore s ľudským rozumom. 50 159

III. Poznanie Boha podľa Cirkvi

36 „Svätá matka Cirkev vyznáva a učí, že Boha, ktorý je počiatkom a cieľom všetkého, možno s istotou poznať zo stvorených vecí prirodzeným svetlom ľudského rozumu.“¹² Bez tejto schopnosti by človek nemohol prijať Božie zjavenie. Človek má túto schopnosť preto, že je stvorený „na Boží obraz“ (*Gn 1, 27*). 355

37 Ale v dejinných podmienkach, v ktorých sa človek nachádza, stretá sa s mnohými ťažkosťami pri poznávaní Boha iba svetlom svojho rozumu. 1960

„Hoci ľudský rozum, jednoducho povedané, naozaj môže svojimi prirodzenými silami a svojím prirodzeným svetlom dospieť k pravému a istému poznaniu jediného osobného Boha, ktorý svojou prozreteľnosťou chráni a riadi svet, ako aj prirodzeného zákona, ktorý Stvoriteľ vložil do našich duší, predsa je veľa vecí, ktoré bránia, aby ľudský rozum používal túto svoju vrozenú schopnosť účinne a s úžitkom. Lebo pravdy o Bohu a o vzťahoch, ktoré sú medzi ľuďmi a Bohom, úplne presahujú poriadok zmyslových vecí, a keď sa uvádzajú do životnej praxe a ju stváňujú, vyžadujú sebaobetu a sebazaprenie. Pri získavaní takýchto pravd ľudský rozum zápasí s ťažkosťami jednak pre nápor zmyslov a predstavivosti a jednak pre zlé žiadosti, ktoré pochádzajú z dedičného

¹⁰ DRUHÝ Vatikánsky koncil, past. konšt. *Gaudium et spes*, 18: AAS 58 (1966) 1038; porov. *tamže*, 14: AAS 58 (1966) 1036.

¹¹ Svätý Tomáš Akvinský, *Summa theologiae*, 1, q. 2, a. 3, c.: Ed. Leon. 4, 31.

¹² Prvý Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Filius*, kap. 2: DS 3004; porov. *tamže*, De revelatione, kán. 1: DS 3026; DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 6: AAS 58 (1966) 819.

hriechu. A tak si ľudia v takýchto veciach radi nahovárajú, že je mylné alebo aspoň pochybné, čo si neželajú, aby bolo pravdivé.“¹³

2036 **38** Preto človek potrebuje, aby ho Božie zjavenie osvietilo nielen v tom, čo presahuje jeho chápanosť, ale aj v „náboženských a morálnych pravdách, ktoré samy osebe nie sú nedostupné rozumu, aby ich mohli všetci aj v terajších podmienkach ľudského pokolenia poznať ľahko, s pevnou istotou a bez primiešania omylu“.¹⁴

IV. Ako hovoriť o Bohu?

851 **39** Keď Cirkev háji schopnosť ľudského rozumu poznať Boha, vyjadruje tým svoju dôveru v možnosť hovoriť o Bohu všetkým ľuďom a so všetkými ľuďmi. Toto presvedčenie je východiskovým bodom jej dialógu s inými náboženstvami, s filozofiou a vedou, ako aj s neveriacimi a ateistami.

40 Keďže naše poznanie Boha je obmedzené, obmedzená je aj naša reč o Bohu. O Bohu môžeme hovoriť iba vychádzajúc zo stvorení a podľa nášho ľudského obmedzeného spôsobu poznania a myslenia.

213, 299 **41** Všetky stvorenia majú nejakú podobnosť s Bohom a celkom osobitne ju má človek stvorený na Boží obraz a podobu. A tak mnohoraké dokonalosti tvorov (ich pravda, dobrota a krása) odzrkadľujú nekonečnú dokonalosť Boha. Preto môžeme hovoriť o Bohu vychádzajúc z dokonalostí jeho stvorení, „lebo z veľkosti a krásy stvorení sa úsudkom poznáva ich Stvoriteľ“ (*Múd* 13, 5).

212, 300 **42** Boh presahuje každé stvorenie. Preto neprestajne musíme očisťovať našu ľudskú reč od toho, čo je v nej obmedzené, obrazné a nedokonalé, aby sme Boha, ktorý je „nevýslovný, nepochopiteľný, neviditeľný a neobsiahnuteľný“,¹⁵ nezamieňali s našimi ľudskými predstavami. Naše ľudské slová sú vždy neprimerané tajomstvu Boha.

43 Keď takto hovoríme o Bohu, naša reč sa síce vyjadruje ľudským spôsobom, ale v skutočnosti dosahuje samého Boha, hoci ho nemôže vyjadriť v jeho nekonečnej jednoduchosti. Treba si totiž pripomenúť, že „medzi Stvoriteľom a stvorením nemožno zdôrazniť nejakú podobnosť bez toho, že

¹³ PIUS XII., encykl. *Humani generis*: DS 3875.

¹⁴ PIUS XII., encykl. *Humani generis*: DS 3876; porov. PRVÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Filius*, kap. 2: DS 3005; DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 6: AAS 58 (1966) 819 – 820; SVÄTÝ TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Summa theologiae*, 1, q. 1, a. 1, c.: Ed. Leon. 4, 6.

¹⁵ *Svätá božská liturgia nášho otca svätého Jána Zlatoústeho, Anafora* (Prešov 1998), s. 50.

by sa medzi nimi nevidela ešte väčšia nepodobnosť“,¹⁶ a že „nemôžeme pochopiť, čím Boh je, ale iba čím nie je a aký vzťah majú k nemu iné bytosti“. ¹⁷ 206

Zhrnutie

- 44 *Človek je svojou prirodzenosťou a svojím povolaním náboženská bytosť. Keďže od Boha pochádza a k Bohu ide, žije plne ľudským životom, iba ak slobodne žije v spojení s Bohom.*
- 45 *Človek je stvorený, aby žil v spoločenstve s Bohom, v ktorom sa nachádza jeho šťastie: „Keď sa primknem k tebe celou svojou bytosťou, nikdy nepocítim bolesť ani námahu a môj život, celý naplnený tebou, bude pravým životom.“¹⁸*
- 46 *Keď človek počúva posolstvo stvorenia a hlas svojho svedomia, môže nadobudnúť istotu o jestvovaní Boha, ktorý je príčinou a cieľom všetkého.*
- 47 *Cirkev učí, že jediného a pravého Boha, nášho Stvoriteľa a Pána, možno s istotou poznať z jeho diel prirodzeným svetlom ľudského rozumu.¹⁹*
- 48 *O Bohu môžeme skutočne hovoriť, vychádzajúc z mnohorakých dokonalostí stvorenia, ktoré sú podobami nekonečne dokonalého Boha, hoci naša obmedzená reč nevyčerpáva jeho tajomstvo.*
- 49 *„Stvorenie bez Stvoriteľa zaniká.“²⁰ Preto veriaci vedia, že ich pobáda Kristova láska, aby zanesli svetlo živého Boha tým, ktorí ho nepoznajú alebo odmietajú.*

¹⁶ ŠTVRTÝ LATERÁNSKY KONCIL, kap. 2, *De errore abbatis Ioachim*: DS 806.

¹⁷ SVÄTÝ TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Summa contra gentiles*, 1, 30: Ed. Leon. 13, 92.

¹⁸ SVÄTÝ AUGUSTÍN, *Confessiones*, 10, 28, 39: CCL 27, 175 (PL 32, 795).

¹⁹ Porov. PRVÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Filius*, De revelatione, kán. 1: DS 3026.

²⁰ DRUHÝ Vatikánsky koncil, past. konšt. *Gaudium et spes*, 36: AAS 58 (1966) 1054.

DRUHÁ KAPITOLA

BOH IDE V ÚSTRETY ČLOVEKOVI

- 36 **50** Človek môže prirodzeným rozumom s istotou poznať Boha, vychádzajúc z jeho diel. Ale je aj iný druh poznania (*ordo cognitionis*), ktorý človek svojimi silami nijako nemôže dosiahnuť, totiž druh poznania z Božieho zjavenia.¹ Boh sa z úplne slobodného rozhodnutia zjavuje a dáva človeku.
- 1066 Robí to tak, že mu zjavuje tajomstvo seba samého, svoj dobrotivý plán, ktorý si v Kristovi od večnosti predsavzal v prospech všetkých ľudí. Naplno zjavuje svoj plán, keď posíla svojho milovaného Syna, nášho Pána Ježiša Krista, a Ducha Svätého.

1. článok

BOŽIE ZJAVENIE

I. Boh zjavuje svoj „dobrotivý plán“

- 2823 **51** „Bohu sa v jeho добрote a múdrosti páčilo zjaviť seba samého a dať
- 1996 poznať tajomstvo svojej vôle, že ľudia majú skrze Krista, Slovo, ktoré sa stalo telom, v Duchu Svätom prístup k Otcovi a stávajú sa účastnými na Božej prirodzenosti.“²

52 Boh, ktorý „prebýva v neprístupnom svetle“ (*1 Tím 6, 16*), chce darovať svoj Boží život ľuďom, ktorých slobodne stvoril, aby ich vo svojom jednorodenom Synovi urobil adoptovanými synmi.³ Boh zjavuje seba samého, lebo chce ľudí urobiť schopnými odpovedať mu, poznať ho a milovať oveľa viac, ako by boli schopní sami od seba.

- 1953 **53** Boží plán Zjavenia sa uskutočňuje zároveň „činmi a slovami, ktoré sú navzájom vnútorne späté“⁴ a navzájom sa objasňujú. Tento plán obsahuje

¹ Porov. PRVÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dogm. konšt. *Dei Filius*, kap. 4: DS 3015.

² DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 2: AAS 58 (1966) 818.

³ Porov. *Ef 1*, 4-5.

⁴ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 2: AAS 58 (1966) 818.

osobitnú „Božiu výchovu [pedagógiu]“: Boh sa dáva človeku postupne a po etapách ho pripravuje na prijatie nadprirodzeného zjavenia, ktorým zjavuje seba samého a ktoré vrcholí v osobe a poslaní vteleného Slova, Ježiša Krista. 1950

Svätý Irenej Lyonský veľa ráz hovorí o tejto Božej výchove (pedagógii), pričom používa obraz vzájomného privykania Boha a človeka: „Božie Slovo... prebývalo v človeku a stalo sa Synom človeka, aby privykalo človeka prijímať Boha a Boha privykalo prebývať v človeku podľa Otcovho rozhodnutia.“⁵

II. Etapy zjavenia

BOH SA OD ZAČIATKU DÁVA POZNAŤ

54 „Boh, ktorý všetko tvorí a udržuje skrze Slovo, dáva ľuďom vo stvorených veciach trvalé svedectvo o sebe. A keďže chcel otvoriť cestu nadprirodzenej spásy, zjavil okrem toho už od začiatku seba samého prarodičom.“⁶ Povolal ich do dôverného spoločenstva so sebou, keď ich zaodel jasom milosti a spravodlivosti. 32 374

55 Toto zjavenie nebolo prerušené hriechom našich prarodičov. Boh totiž „po ich páde vzbudil v nich nádej na spásu prisľúbením vykúpenia a ustavične sa staral o ľudské pokolenie, aby všetkým, ktorí vytrvalým konaním dobrá hľadajú spásu, daroval večný život“.⁷ 397, 410

„A keď pre svoju neposlušnosť stratil tvoje priateľstvo, neponechal si ho v moci smrti... Viac ráz si ľuďom ponúkol zmluvu.“⁸ 761

ZMLUVA S NOEOMOM

56 Keď sa následkom hriechu jednota ľudského pokolenia rozpadla, Boh sa najprv snaží zachrániť ľudstvo tak, že robí zákroky v prospech jeho jednotlivých častí. Zmluva s Noeom uzavretá po potope⁹ vyjadruje princíp Božieho poriadku spásy (*oeconomia divina*) voči „národom“, čiže voči 401 1219

⁵ SVÄTÝ IRENEJ LYONSKÝ, *Adversus haereses*, 3, 20, 2: SC 211, 392 (PG 7, 944); porov. napríklad *tamže*, 3, 17, 1: SC 211, 330 (PG 7, 929); *tamže*, 4, 12, 4: SC 100, 518 (PG 7, 1006); *tamže*, 4, 21, 3: SC 100, 684 (PG 7, 1046).

⁶ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 3: AAS 58 (1966) 818.

⁷ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 3: AAS 58 (1966) 818.

⁸ *Rímsky misál, Štvrtá eucharistická modlitba* (vyd. SÚSCM Typis Polyglottis Vaticanis 1980), s. 578.

⁹ Porov. Gn 9, 9.

ľuďom zoskupeným „podľa ich krajín, každý podľa svojho jazyka a kmeňa“ (*Gn* 10, 5).¹⁰

57 Tento zároveň kozmický, spoločenský a náboženský poriadok množstva národov¹¹ je určený na to, aby krotil pýchu padlého ľudstva, ktoré – svorné vo svojej skazenosti¹² – by chcelo na spôsob Babylonu samo vytvoriť svoju jednotu.¹³ Ale v dôsledku hriechu¹⁴ mnohobožstvo, ako aj zbožňovanie národa a jeho vodcu neprestajne ohrozujú tento dočasný poriadok pohanskou skazenosťou.

58 Zmluva uzavretá s Noemom platí dovtedy, kým trvá čas „národov“,¹⁵ teda až do všeobecného ohlasovania evanjelia. Sväté písmo má v úcte niektoré veľké postavy „národov“, ako je „spravodlivý Ábel“, kráľ a kňaz Melchizedech,¹⁶ ktorý je predobrazom Krista,¹⁷ alebo spravodliví „Noe, Daniel a Jób“ (*Ez* 14, 14). Sväté písmo tak vyjadruje, akú veľkú svätosť môžu dosiahnuť tí, čo žijú podľa zmluvy s Noemom v očakávaní Krista, ktorý „zhromaždí v jedno rozptýlené Božie deti“ (*Jn* 11, 52).

BOH SI VYVOLÍ ABRAHÁMA

59 Aby Boh rozptýlené ľudstvo zhromaždil v jedno, vyvolí si Abrama a volá ho: Odíď „zo svojej krajiny, od svojho príbuzenstva a zo svojho otcovského domu“ (*Gn* 12, 1), aby ho urobil Abrahámom, čiže „otcom mnohých národov“ (*Gn* 17, 5): „V tebe budú požehnané všetky pokolenia zeme!“ (*Gn* 12, 3).¹⁸

60 Národ pochádzajúci z Abraháma bude nositeľom prisľúbenia, ktoré dostali patriarchovia. Bude vyvoleným národom,¹⁹ povolaným pripraviť budúce zhromaždenie všetkých Božích detí do jednoty Cirkvi.²⁰ Bude koreňom, do ktorého budú naštepení pohaní, keď uveria.²¹

¹⁰ Porov. *Gn* 10, 20-31.

¹¹ Porov. *Sk* 17, 26-27.

¹² Porov. *Múd* 10, 5.

¹³ Porov. *Gn* 11, 4-6.

¹⁴ Porov. *Rim* 1, 18-25.

¹⁵ Porov. *Lk* 21, 24.

¹⁶ Porov. *Gn* 14, 18.

¹⁷ Porov. *Hebr* 7, 3.

¹⁸ Porov. *Gal* 3, 8.

¹⁹ Porov. *Rim* 11, 28.

²⁰ Porov. *Jn* 11, 52; 10, 16.

²¹ Porov. *Rim* 11, 17-18. 24.

61 Patriarchovia, proroci a iné vynikajúce postavy Starého zákona boli a budú vždy uctievaní ako svätí vo všetkých liturgických tradíciách Cirkvi.

BOH SI UTVÁRA SVOJ LUD IZRAEL

62 Po patriarchoch Boh utvoril Izrael ako svoj ľud tým, že ho vyslobodil z egyptského otroctva. Uzavrel s ním zmluvu na Sinaji a prostredníctvom Mojžiša mu dal svoj zákon, aby ho uznával a slúžil mu ako jedinému živému a pravému Bohu, starostlivému Otcovi a spravodlivému sudcovi, a aby očakával prisľúbeného Spasiteľa.²²

2060, 2574

1961

63 Izrael je kňazský Boží ľud,²³ nad ktorým „sa vzýva meno Pánovo“ (Dt 28, 10). Je to národ tých, čo „boli prví, ku ktorým Pán [náš Boh] prehovoril,“²⁴ národ „starších bratov“ v Abrahámovej viere.²⁵

204, 2801

839

64 Boh prostredníctvom prorokov formuje svoj ľud v nádeji na spásu, v očakávaní novej a večnej zmluvy, ktorá je určená všetkým ľuďom²⁶ a bude im vpísaná do srdca.²⁷ Proroci ohlasujú dokonalé vykúpenie Božieho ľudu, očistenie od všetkých jeho neverností²⁸ a spásu, ktorá bude zahŕňať všetky národy.²⁹ Nositeľmi tejto nádeje budú predovšetkým Pánovi chudobní a pokorní.³⁰ Sväté ženy, ako Sára, Rebeka, Ráchel, Miriam, Debora, Anna, Judita a Ester, uchovali živú nádej na spásu Izraela. Najčistejším obrazom tejto nádeje je Panna Mária.³¹

711

1965

489

III. Ježiš Kristus – „Prostredník a plnosť celého Zjavenia“³²

BOH POVEDAL VŠETKO VO SVOJOM SLOVE

65 „Mnoho ráz a rozličným spôsobom hovoril kedysi Boh otcom skrze prorokov. V týchto posledných dňoch prehovoril k nám v Synovi“ (Hebr 1, 1-2).

²² Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 3: AAS 58 (1966) 818.

²³ Porov. Ex 19, 6.

²⁴ *Rímsky misál, Veľký piatok, modlitba veriacich VI* (vyd. SÚSCM Typis Polyglottis Vaticanis 1980), s. 176.

²⁵ Porov. JÁN PAVOL II., Prejav v synagóge na stretnutí s hebrejskou komunitou mesta Ríma (13. apríla 1986), 4: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, IX/1, 1027.

²⁶ Porov. Iz 2, 2-4.

²⁷ Porov. Jer 31, 31-34; Hebr 10, 16.

²⁸ Porov. Ez 36.

²⁹ Porov. Iz 49, 5-6; 53, 11.

³⁰ Porov. Sof 2, 3.

³¹ Porov. Lk 1, 38.

³² DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 2: AAS 58 (1966) 818.

102 Kristus, Boží Syn, ktorý sa stal človekom, je jediné, dokonalé a definitívne Otcovo Slovo. V ňom Otec povedal všetko a nebude už iné slovo okrem tohto. Svätý Ján z Kríža to po toľkých iných vyslovuje jasne, keď komentuje *Hebr* 1, 1-2:

„Keď nám dal svojho Syna, ktorý je jeho jediné a definitívne Slovo, spolu a naraz nám týmto svojim jediným Slovom povedal všetko a nemá už čo povedať. Lebo čo predtým hovoril prorokom po častiach, nám už v ňom
516 povedal všetko, keď nám ho dal celého, totiž svojho Syna. Preto keby sa teraz niekto chcel Boha na niečo vypytovať alebo žiadať od neho nejaké videnie alebo zjavenie, nielenže by robil nerozumnú vec, ale urážal by Boha, neupierajúc svoje oči jedine na Krista alebo hľadajúc inú vec alebo novotu mimo neho.“³³

INÉ ZJAVENIE UŽ NEBUDE

66 „Kresťanský poriadok spásy (*oeconomia christiana*) ako nová a definitívna zmluva nikdy nepominie a pred slávnym zjavením nášho Pána Ježiša Krista už nemožno očakávať nijaké nové verejné Zjavenie.“³⁴ No hoci je Zjavenie zavŕšené, jeho obsah nie je plne rozvitý. Je úlohou kresťanskej
94 viery v priebehu storočí postupne pochopiť jeho úplný význam.

67 V priebehu storočí sa vyskytli takzvané „súkromné“ zjavenia. Niektoré z nich uznala aj cirkevná autorita. Nepatria však do pokladu viery. Ich úlohou nie je „zlepšovať“ či „dopĺňať“ Kristovo definitívne Zjavenie, ale pomáhať, aby sa ono plnšie
84 žilo v istom dejinnom období. Zmysel veriacich (*sensus fidelium*) vie pod vedením Učiteľského úradu Cirkvi rozlíšiť a prijať, čo je v týchto zjaveniach autentickou výzvou Krista alebo jeho svätých pre Cirkev.

Kresťanská viera nemôže prijať „zjavenia“, ktoré si nárokuje prevýšiť alebo opraviť Zjavenie, ktorého zavŕšením je Kristus. To je prípad niektorých nekresťanských náboženstiev a niektorých nových siekt, ktoré sa zakladajú na takých „zjaveniach“.

Zhrnutie

68 *Boh sa z lásky zjavil a daroval človekovi. Tak dáva definitívnu a pre-hojnú odpoveď na otázky, ktoré si kladie človek o zmysle a cielei svojho života.*

³³ SVÄTÝ JÁN Z KRÍŽA, *Subida del monte Carmelo* 2, 22, 3-5: *Biblioteca Mística Carmelitana*, zv. 11 (Burgos 1929), s. 184.

³⁴ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 4: AAS 58 (1966) 819.

- 69** *Boh sa zjavil človekovi tak, že mu činmi a slovami postupne dával poznať tajomstvo seba samého.*
- 70** *Okrem svedectva, ktoré Boh vydáva o sebe vo stvorených veciach, on sám sa zjavil našim prarodičom. Hovoril k nim a po páde im prisľúbil spásu³⁵ a ponúkol im svoju zmluvu.*
- 71** *Boh uzavrel s Noemom trvalú zmluvu medzi sebou a všetkými živými bytosťami.³⁶ Táto zmluva bude trvať, kým bude trvať svet.*
- 72** *Boh si vyvolil Abraháma a uzavrel s ním a s jeho potomstvom zmluvu. Z neho utvoril svoj ľud, ktorému prostredníctvom Mojžiša zjavil svoj Zákon. Skrze prorokov ho pripravil na prijatie spásy určenej celému ľudstvu.*
- 73** *Boh sa naplno zjavil, keď poslal svojho Syna, v ktorom uzavrel svoju zmluvu naveky. Syn je Otcovo definitívne Slovo, takže po ňom už nebude iné Zjavenie.*

2. článok

ODOVZDÁVANIE BOŽIEHO ZJAVENIA

74 Boh „chce, aby boli všetci ľudia spasení a poznali pravdu“ (1 Tim 2, 4), čiže Ježiša Krista.³⁷ Je teda potrebné, aby bol Ježiš Kristus ohlasovaný všetkým národom a všetkým ľuďom, aby sa tak Zjavenie dostalo až na kraj sveta. 851

„Boh vo svojej veľkej добрote ustanovil, aby to, čo zjavil na spásu všetkých národov, zostalo navždy neporušené a odovzdávalo sa všetkým pokoleniam.“³⁸

I. Apoštolská Tradícia

75 „Kristus Pán, v ktorom sa završuje celé Zjavenie najvyššieho Boha, prikázal apoštolom, aby evanjelium, ktoré bolo prisľúbené skrze prorokov a ktoré on splnil a vlastnými ústami hlásal, všetkým ohlasovali ako zdroj

³⁵ Porov. Gn 3, 15.

³⁶ Porov. Gn 9, 16.

³⁷ Porov. Jn 14, 6.

³⁸ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 7: AAS 58 (1966) 820.

- 171 každej spasiteľnej pravdy a morálnej normy, a tak im sprostredkovali Božie dary.“³⁹

APOŠTOLSKÉ OHLASOVANIE...

76 Podľa Pánovho príkazu sa evanjelium odovzdávalo dvoma spôsobmi:

- *Ústne*: „prostredníctvom apoštolov, ktorí ústnym ohlasovaním, príkladmi a ustanovizňami odovzdali to, čo prijali z Kristových úst, zo styku s ním a z jeho činov, alebo poznali vnuknutím Ducha Svätého“.
- *Písomne*: „prostredníctvom tých apoštolov a apoštolských mužov, ktorí z vnuknutia toho istého Ducha Svätého zaznamenali posolstvo spásy písomne“.⁴⁰

... POKRAČUJE V APOŠTOLSKOM NÁSTUPNÍCTVE

- 861 **77** „Aby sa však evanjelium zachovalo v Cirkvi stále neporušené a živé, apoštoli zanechali biskupov ako svojich nástupcov a ,odovzdali im svoje miesto v Učiteľskom úrade‘.“⁴¹ Lebo „apoštolské ohlasovanie, ktoré je osobitným spôsobom zaznačené v inšpirovaných knihách, malo sa nepretržitým nástupníctvom zachovať až do konca čias“.⁴²

- 174 1124, 2651 **78** Toto živé odovzdávanie, vykonávané v Duchu Svätom, sa volá Tradícia, pretože sa líši od Svätého písma, i keď je s ním úzko spojené. Prostredníctvom Tradície „Cirkev vo svojom učení, živote a kulte zachováva a všetkým pokoleniam odovzdáva všetko, čím sama je, a všetko, čo verí“.⁴³ „Výroky svätých otcov dosvedčujú oživujúcu prítomnosť tejto Tradície, ktorej bohatstvo prechádza do praxe a života veriacej a modliacej sa Cirkvi.“⁴⁴

79 Takto Otcovo zjavenie seba samého, ktoré uskutočnil skrze svoje Slovo v Duchu Svätom, ostáva prítomné a pôsobí v Cirkvi: „Boh, ktorý kedysi prehovoril, neprestajne sa zhovára s Nevestou svojho milovaného Syna a Duch Svätý, skrze ktorého živý hlas evanjelia zaznieva v Cirkvi a jej prostredníctvom vo svete, uvádza veriacich do plnej pravdy a dáva Kristovmu slovu bohatu v nich prebývať.“⁴⁵

³⁹ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 7: AAS 58 (1966) 820.

⁴⁰ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 7: AAS 58 (1966) 820.

⁴¹ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 7: AAS 58 (1966) 820.

⁴² DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 8: AAS 58 (1966) 820.

⁴³ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 8: AAS 58 (1966) 821.

⁴⁴ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 8: AAS 58 (1966) 821.

⁴⁵ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 8: AAS 58 (1966) 821.

II. Vzťah medzi Tradíciou a Svätým písmom

JEDEN SPOLOČNÝ PRAMEŇ...

80 „Posvätná Tradícia a Sväté písmo teda navzájom úzko súvisia a sú spojené. Veď obidve vyvierajú z toho istého božského prameňa, určitým spôsobom splývajú v jedno a smerujú k tomu istému cieľu.“⁴⁶ Obidve robia v Cirkvi prítomným a plodným tajomstvo Krista, ktorý slúbil, že ostane so svojimi „po všetky dni až do skončenia sveta“ (Mt 28, 20).

... DVA ROZDIELNE SPÔSOBY ODOVZDÁVANIA

81 „Sväté písmo je Božie slovo, nakoľko je písomne zaznačené z vnuknutia Ducha Svätého.“

„Posvätná Tradícia však Božie slovo, ktoré zveril Kristus Pán a Duch Svätý apoštolom, neporušene odovzdáva ich nástupcom, aby ho, osvietení Duchom pravdy, svojím ohlasovaním verne zachovávali, vysvetľovali a šíрили.“⁴⁷

113

82 Z toho vyplýva, že Cirkev, ktorej je zverené odovzdávanie a vysvetľovanie Zjavenia, „nečerpá svoju istotu o všetkom, čo bolo zjavené, iba zo Svätého písma. Preto treba obidve prijímať a vážiť si ich s rovnakou láskou a úctou“.⁴⁸

APOŠTOLSKÁ TRADÍCIA A CIRKEVNÉ TRADÍCIE

83 Tradícia, o ktorej tu hovoríme, pochádza od apoštolov a odovzdáva to, čo oni prijali z Ježišovho učenia a príkladu a čo ich naučil Duch Svätý. Veď prvá generácia kresťanov ešte nemala napísaný Nový zákon a Nový zákon sám svedčí o procese živej Tradície.

Od nej treba odlišovať „tradície“ teologické, disciplinárne, liturgické alebo týkajúce sa nábožnosti, ktoré sa postupom času zrodili v miestnych cirkvách. Sú to osobitné formy prispôbené rôznym miestam a obdobiam, ktorými sa prejavuje veľká Tradícia. V jej svetle sa tieto „tradície“ môžu pod vedením Učiteľského úradu Cirkvi zachovať, zmeniť alebo aj zanechať.

1202, 2041
2684

⁴⁶ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 9: AAS 58 (1966) 821.

⁴⁷ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 9: AAS 58 (1966) 821.

⁴⁸ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 9: AAS 58 (1966) 821.

III. Vysvetľovanie pokladu viery

POKLAD VIERY ZVERENÝ CELEJ CIRKVI

857, 841 **84** *Poklad viery (depositum fidei)*,⁴⁹ ktorý je obsiahnutý v posvätnej Tradícii a vo Svätom písme, bol prostredníctvom apoštolov zverený celej Cirkvi. „Tým, že sa ho pridŕža, celý svätý ľud zjednotený so svojimi pastiermi stále zotrúva v učení apoštolov a v spoločenstve, pri lámaní chleba a v modlitbách, takže sa vytvára jedinečná zhoda medzi pastiermi a veriacimi v zachovávaní, praktizovaní a vyznávaní odovzdanej viery.“⁵⁰

UČITELSKÝ ÚRAD CIRKVI

888-892 **85** „Úloha autenticky vysvetľovať Božie slovo, písané alebo ústne podané, bola zverená jedine živému Učiteľskému úradu Cirkvi“ – čiže biskupom v spoločenstve s Petrovým nástupcom, rímskym biskupom –, „ktorý vykonáva svoju autoritu v mene Ježiša Krista.“⁵¹

688 **86** „Tento Učiteľský úrad však nie je nad Božím slovom, ale mu slúži, lebo učí iba to, čo bolo odovzdané, nakoľko ho z Božieho poverenia a s pomocou Ducha Svätého nábožne počúva, sväto zachováva a verne vykladá, a z tohto jediného pokladu viery čerpá všetko, čo predkladá veriť ako zjavené Bohom.“⁵²

1548 **87** Pamätajúc na Kristove slová apoštolom: „Kto vás počúva, mňa počúva“ (Lk 10, 16),⁵³ veriaci poslušne prijímajú učenie a smernice, ktoré im v rozličných podobách dávajú ich pastieri.

DOGMY VIERY

888-892 **88** Učiteľský úrad Cirkvi naplno používa autoritu, ktorú dostal od Krista, keď definuje dogmy, čiže keď spôsobom, ktorý zaväzuje kresťanský ľud k neodvolateľnému súhlasu viery, predkladá pravdy obsiahnuté v Božom zjavení alebo keď definitívnym spôsobom predkladá pravdy, ktoré s nimi nevyhnutne súvisia.

⁴⁹ Porov. 1 Tím 6, 20; 2 Tím 1, 12-14.

⁵⁰ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 10: AAS 58 (1966) 822.

⁵¹ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 10: AAS 58 (1966) 822.

⁵² DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 10: AAS 58 (1966) 822.

⁵³ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Lumen gentium*, 20: AAS 57 (1965) 24.

89 Medzi naším duchovným životom a dogmami jestvuje organická spojitost'. Dogmy sú svetlá na ceste našej viery. Osvetľujú túto cestu a robia ju bezpečnou. A naopak, ak je náš život správny, náš rozum a naše srdce budú otvorené na prijímanie svetla dogmami viery.⁵⁴ 2625

90 V celku Zjavenia Kristovho tajomstva možno nájsť vzájomné spojitosti a súvislosti medzi dogmami.⁵⁵ Treba pripomenúť, že „jestvuje poriadok, čiže ‚hierarchia‘ právd katolíckeho učenia, lebo ich súvis so základom kresťanskej viery je rozličný“.⁵⁶ 114, 158 234

NADPRIRODZENÝ ZMYSEL PRE VIERU

91 Všetci veriaci majú účasť na chápaní a odovzdávaní zjavej pravdy. Prijali pomazanie od Ducha Svätého, ktorý ich učí⁵⁷ a uvádza „do plnej pravdy“ (*Jn* 16, 13). 737

92 „Spoločenstvo veriacich ako celok... sa nemôže mýliť vo viere a túto svoju osobitú vlastnosť prejavuje nadprirodzeným zmyslom pre vieru, ktorý je v celom ľude, keď ‚od biskupov až po posledných veriacich laikov‘ vyjadruje svoj všeobecný súhlas vo veciach viery a mravov.“⁵⁸ 785

93 „Týmto zmyslom pre vieru, ktorý vzbudzuje a udržuje Duch pravdy, Boží ľud pod vedením posvätného Učiteľského úradu... sa neochvejne pridrža viery ‚raz navždy odovzdanej svätým‘, hlbšie do nej preniká správnym úsudkom a plnšie ju uvádza do života.“⁵⁹ 889

RAST V CHÁPANÍ VIERY

94 Vďaka pomoci Ducha Svätého sa v živote Cirkvi môže prehĺbovať chápanie tak skutočností, ako aj slov pokladu viery: 66

– „rozjímaním a štúdiom veriacich, ktorí o nich premýšľajú vo svojom srdci“;⁶⁰ najmä „teologickým bádaním“ sa dosahuje „hlboké poznanie zjavej pravdy“;⁶¹ 2651

⁵⁴ Porov. *Jn* 8, 31-32.

⁵⁵ Porov. PRVÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Filius*, kap. 4: DS 3016 (súvis tajomstiev); DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Lumen gentium*, 25: AAS 57 (1965) 29.

⁵⁶ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dekrét *Unitatis redintegratio*, 11: AAS 57 (1965) 99.

⁵⁷ Porov. *1 Jn* 2, 20. 27.

⁵⁸ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Lumen gentium*, 12: AAS 57 (1965) 16.

⁵⁹ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Lumen gentium*, 12: AAS 57 (1965) 16.

⁶⁰ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 8: AAS 58 (1966) 821.

⁶¹ DRUHÝ Vatikánsky koncil, past. konšt. *Gaudium et spes*, 62: AAS 58 (1966) 1084; porov. *tamže*,

- 2038, 2518 – „dôverným poznaním duchovných skutočností zo skúsenosti [veriacich]“;⁶² „Božie slová rastú s tým, kto ich číta“;⁶³
- „kazateľskou činnosťou tých, ktorí s biskupským nástupníctvom dostali hodnovernú charizmu pravdy“.⁶⁴

95 „Je teda zrejmé, že posvätná Tradícia, Sväté písmo a Učiteľský úrad Cirkvi podľa nanajvýš múdrego Božieho rozhodnutia tak navzájom súvisia a sú spojené, že jedno bez druhých by neobstálo a všetky spolu, každé svojím spôsobom, pôsobením jediného Ducha Svätého účinne prispievajú k spásu duší.“⁶⁵

Zhrnutie

- 96** *Čo Ježiš Kristus zveril apoštolom, oni, inšpirovaní Duchom Svätým, svojím kázaním a písomne odovzdali všetkým pokoleniam až do Kristovho slávneho návratu.*
- 97** *„Posvätná Tradícia a Sväté písmo tvoria jeden posvätný poklad Božieho slova,“⁶⁶ v ktorom putujúca Cirkev ako v zrkadle kontempluje Boha, prameň celého svojho bohatstva.*
- 98** *„Cirkev vo svojom učení, živote a kulte zachováva a všetkým pokoleniam odovzdáva všetko, čím sama je, a všetko, čo verí.“⁶⁷*
- 99** *Celý Boží ľud svojím nadprirodzeným zmyslom pre vieru neprestáva prijímať dar Božieho zjavenia, hlbšie doň vnikáť a plnšie z neho žiť.*
- 100** *Úloha autenticky vysvetľovať Božie slovo bola zverená jedine Učiteľskému úradu Cirkvi – rímskemu pápežovi a biskupom, ktorí sú v spoločenstve s ním.*

44: AAS 58 (1966) 1065; TENŽE, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 23: AAS 58 (1966) 828; *tamže*, 24: AAS 58 (1966) 828-829; TENŽE, dekrét *Unitatis redintegratio*, 4: AAS 57 (1965) 94.

62 DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 8: AAS 58 (1966) 821.

63 SVÄTÝ GREGOR VELKÝ, *Homilia in Ezechielem* 1, 7, 8: CCL 142, 87 (PL 76, 843).

64 DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 8: AAS 58 (1966) 821.

65 DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 10: AAS 58 (1966) 822.

66 DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 10: AAS 58 (1966) 822.

67 DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 8: AAS 58 (1966) 821.

3. článok

SVÄTÉ PÍSMO

I. Ježiš Kristus – jediné Slovo Svätého písma

101 Aby sa Boh vo svojej láskavej добрote zjavil ľuďom, hovorí im ľudskými slovami. „Božie slová totiž, vyjadrené ľudskými jazykmi, sa stali podobnými ľudskej reči, tak ako sa kedysi Slovo večného Otca stalo podobné ľuďom, keď si vzalo krehké ľudské telo.“⁶⁸

102 Boh všetkými slovami Svätého písma hovorí iba jedno Slovo, svoje jediné slovo, v ktorom vyslovuje celého seba:⁶⁹

65, 2763

„Pamätajte, že vo všetkých Písmach sa rozvíja jediné Božie slovo a cez mnohé ústa svätopiscov zaznieva jediné Slovo. A keďže je na počiatku Bohom u Boha, nepotrebuje slabiky, lebo je mimo času.“⁷⁰

426-429

103 Z tohto dôvodu Cirkev mala vždy v úcte Božie písma, ako si uctieva aj Pánovo telo. Neprestáva podávať veriacim chlieb života, vzatý zo stola tak Božieho slova, ako aj Kristovho tela.⁷¹

110, 1184

1378

104 Vo Svätom písme Cirkev neprestajne nachádza svoj pokrm a svoju silu,⁷² lebo v ňom nedostáva iba ľudské slovo, ale to, čím ono naozaj je: slovo Božie.⁷³ „Veď v posvätných knihách Otec, ktorý je na nebesiach, ide s veľkou láskou v ústrety svojim deťom a zhovára sa s nimi.“⁷⁴

II. Inšpirácia a pravdivosť Svätého písma

105 *Autorom Svätého písma je Boh.* „Čo Boh zjavil a písomne sa nachádza a predkladá vo Svätom písme, bolo zaznačené z vnuknutia Ducha Svätého.“

„Svätá matka Cirkev na základe apoštolskej viery pokladá všetky knihy Starého a Nového zákona i všetky ich časti za posvätné a kánonické, pretože, napísané z vnuknutia Ducha Svätého, majú za pôvodcu Boha a ako také boli odovzdané Cirkvi.“⁷⁵

⁶⁸ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 13: AAS 58 (1966) 824.

⁶⁹ Porov. *Hebr* 1, 1-3.

⁷⁰ Svätý Augustín, *Enarratio in Psalmum* 103, 4, 1: CCL 40, 1521 (PL 37, 1378).

⁷¹ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 21: AAS 58 (1966) 827.

⁷² Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 24: AAS 58 (1966) 829.

⁷³ Porov. *1 Sol* 2, 13.

⁷⁴ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 21: AAS 58 (1966) 827-828.

⁷⁵ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 11: AAS 58 (1966) 822-823.

106 Boh inšpiroval ľudských autorov posvätných kníh. „Na napísanie posvätných kníh si Boh vyvolil ľudí, ktorými si poslúžil, aby jeho pôsobením v nich a skrze nich napísali ako praví autori všetko to a len to, čo chcel on, pričom použili svoje schopnosti a sily.“⁷⁶

107 Inšpirované knihy učia pravdu. „Keďže teda všetko, čo tvrdia inšpirovaní autori, čiže svätopisci, sa má pokladať za tvrdenie Ducha Svätého, treba vyhlásiť, že knihy Písma isto, verne a bez omylu učia pravdu, ktorú Boh chcel, aby bola zaznačená v posvätných spisoch na našu spásu.“⁷⁷

108 Kresťanská viera nie je však „náboženstvom knihy“. Kresťanstvo je náboženstvom Božieho „Slova“, ktoré „nie je napísané a nemé slovo, ale Slovo vtelené a živé“.⁷⁸ Aby slová Písma nezostali akoby mŕtvou literou, je potrebné, aby nám Ježiš Kristus, večné Slovo živého Boha, skrze Ducha Svätého otvoril myseľ, žeby sme porozumeli Písmu.⁷⁹

III. Duch Svätý vykladá Písmo

109 Vo Svätom písme Boh hovorí človeku ľudským spôsobom. Pre správny výklad Písma treba teda dávať pozor na to, čo mali ľudskí autori v úmysle naozaj povedať a čo nám chcel Boh ich slovami skutočne zjaviť.⁸⁰

110 Aby sa zistil *úmysel svätopiscov*, treba vziať do úvahy podmienky ich doby a kultúry, „literárne druhy“, ktoré sa v tom čase používali, ako aj spôsob myslenia, vyjadrovania a rozprávania, ktorý bol bežný v tom čase. „Lebo pravda sa vždy ináč podáva a vyjadruje v textoch, ktoré sú rôznym spôsobom historické alebo prorocké, alebo poetické, alebo [sú napísané] v iných druhoch vyjadrovania.“⁸¹

111 Ale keďže Sväté písmo je inšpirované, jestvuje aj iná zásada správneho výkladu, nie menej dôležitá ako predchádzajúca, bez ktorej by Písmo ostalo „mŕtvou literou“: „Sväté písmo sa má čítať a vysvetľovať v tom istom Duchu, v ktorom bolo napísané.“⁸²

⁷⁶ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 11: AAS 58 (1966) 823.

⁷⁷ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 11: AAS 58 (1966) 823.

⁷⁸ SVÄTÝ BERNARD Z CLAIRVAUX, *Homilia super „Missus est“* 4, 11: Opera, vyd. J. LECLERCQ-H. ROCHAIS, zv. 4 (Rím 1966), s. 57.

⁷⁹ Porov. Lk 24, 45.

⁸⁰ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 12: AAS 58 (1966) 823.

⁸¹ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 12: AAS 58 (1966) 823.

⁸² DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 12: AAS 58 (1966) 824.

Druhý vatikánsky koncil uvádza *tri kritériá* na výklad Písma podľa Ducha, ktorý ho inšpiroval:⁸³

112 1. *Ponajprv treba venovať veľkú pozornosť „obsahu a jednote celého Písma“*. Lebo hoci knihy, z ktorých sa skladá, sú veľmi odlišné, Písmo je jedno vzhľadom na jednotu Božieho plánu, ktorého Ježiš Kristus je stredobodom a srdcom, otvoreným od jeho Veľkej noci.⁸⁴ 368

„Pod Kristovým srdcom⁸⁵ sa rozumie Sväté písmo, ktoré odhaľuje Kristovo srdce. Pred umučením bolo však zatvorené, lebo Písmo bolo nejasné, ale po umučení je otvorené, lebo tí, čo ho už chápú, uvažujú a rozlišujú, ako treba proroctvá vykladať.“⁸⁶

113 2. *Ďalej treba Písmo čítať „so zreteľom na živú Tradíciu celej Cirkvi“*. 81
Podľa výroku cirkevných otcov Sväté písmo je napísané skôr v srdci Cirkvi ako na materiálnych prostriedkoch (*sacra Scriptura principalis est in corde Ecclesiae quam in materialibus instrumentis scripta*).⁸⁷ Cirkev totiž nosí vo svojej Tradícii živú pamäť Božieho slova a Duch Svätý jej dáva duchovný výklad Písma („... podľa duchovného zmyslu, ktorým Duch obdarúva Cirkev“⁸⁸).

114 3. *Napokon treba brať do úvahy analógiu viery*.⁸⁹ Pod „analógiou viery“ 90
rozumieme spojitosť právd viery navzájom a v celom pláne Zjavenia.

ZMYSLY SVÄTÉHO PÍSM A

115 Podľa dávnej tradície možno rozlišovať dvojaký zmysel Písma: zmysel slovný a zmysel duchovný; druhý z nich sa delí ďalej na alegorický, morálny a anagogický. Hlboká zhoda všetkých štyroch zmyslov zaručuje živému čítaniu Písma v Cirkvi celé jeho bohatstvo:

116 *Slovný zmysel*. Je to zmysel, ktorý dávajú slová Písma a ktorý odкрýva exegéza podľa zásad správneho výkladu. „Všetky zmysly [Svätého písma] sa zakladajú na jednom, totiž na slovnom.“⁹⁰ 110-114

⁸³ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil., dogm. konšt. *Dei Verbum*, 12: AAS 58 (1966) 824.

⁸⁴ Porov. *Lk* 24, 25-27. 44-46.

⁸⁵ Porov. *Ž* 22, 15.

⁸⁶ Svätý Tomáš Akvinský, *Expositio in Psalmos*, 21, 11: *Opera omnia*, zv. 18 (Parisiis 1876), s. 350.

⁸⁷ Porov. Svätý Hilár z Poitiers, *Liber ad Constantium Imperatorem* 9: CSEL 65, 204 (PL 10, 570);

Svätý Hieronym, *Commentarius in epistulam ad Galatas* 1, 1, 11-12: PL 26, 347.

⁸⁸ Origenes, *Homiliae in Leviticum*, 5, 5: SC 286, 228 (PG 12, 454).

⁸⁹ Porov. *Rim* 12, 6.

⁹⁰ Svätý Tomáš Akvinský, *Summa theologiae*, 1, q. 1, a. 10, ad 1: Ed. Leon. 4, 25.

1101 **117** *Duchovný zmysel.* Vďaka jednote Božieho plánu znakom môže byť nielen text Svätého písma, ale aj skutočnosti a udalosti, o ktorých text hovorí.

1. *Alegorický zmysel.* Udalosti môžeme pochopiť hlbšie, keď spoznáme ich význam v Kristovi. Tak napríklad prechod cez Červené more je znakom Kristovho víťazstva a tým aj krstu.⁹¹

2. *Morálny zmysel.* Udalosti, o ktorých sa hovorí v Písme, nás majú viesť k tomu, aby sme správne konali. Boli napísané „ako napomenutie pre nás“ (*1 Kor 10, 11*).⁹²

3. *Anagogický zmysel.* Skutočnosti a udalosti možno takisto vidieť v ich večnom význame, lebo nás vedú (po grécky *anagoge*) smerom do našej vlasti. Takto je Cirkev na zemi znakom nebeského Jeruzalema.⁹³

118 Stredoveké dvojveršie zhŕňa význam týchto štyroch zmyslov Písma takto:

„Littera gesta docet, quid credas allegoria,
moralis quid agas, quo tendas anagogia.“⁹⁴

(„Slovo [slovný zmysel] učí, čo sa stalo, alegória, čo máš veriť,
morálny [zmysel], čo máš robiť, anagógia, kam máš smerovať.“)

94 **119** „Je úlohou exegétov usilovať sa o hlbšie chápanie a výklad zmyslu Svätého písma podľa týchto smerníc, aby takto akoby na základe predchádzajúceho bádania, dozrievalo rozhodnutie Cirkvi. Lebo všetko, čo súvisí s vykladáním Písma, podlieha nakoniec rozhodnutiu Cirkvi, ktorá plní Božie poverenie a Božiu službu zachovať a vysvetľovať Božie slovo.“⁹⁵

113 „Neveril by som evanjeliu, keby ma k tomu nepobádala autorita Cirkvi – *Ego vero Evangelio non crederem, nisi me catholicae Ecclesiae commoveret auctoritas.*“⁹⁶

IV. Kánon Svätého písma

1117 **120** Apoštolská Tradícia umožnila Cirkvi rozoznať, ktoré spisy majú byť započítané do zoznamu posvätných kníh.⁹⁷ Tento úplný zoznam sa volá „kánon“ Svätého písma. Obsahuje 46 spisov Starého zákona (45, ak sa Jeremiáš a Náreký počítajú spolu) a 27 spisov Nového zákona.⁹⁸ Sú to:

⁹¹ Porov. *1 Kor 10, 2*.

⁹² Porov. *Hebr 3, 1-4, 11*.

⁹³ Porov. *Zjv 21, 1-22, 5*.

⁹⁴ AUGUSTÍN Z DÁCIE, *Rotulus pugillaris*, I: vyd. A. WALZ: Angelicum 6 (1929) 256.

⁹⁵ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 12: AAS 58 (1966) 824.

⁹⁶ SVÄTÝ AUGUSTÍN, *Contra epistolam Manichaei quam vocant fundamenti*, 5, 6: CSEL 25, 197 (PL 42, 176).

⁹⁷ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 8: AAS 58 (1966) 821.

⁹⁸ Porov. *Decretum Damasi*: DS 179 – 180; FLORENTSKÝ KONCIL, *Decretum pro Iacobitis*: DS 1334-1336; TRIDENTSKÝ KONCIL, 4. zasad., *Decretum de Libris Sacris et de traditionibus recipiendis*: DS 1501-1504.

Knihy Starého zákona: Genезis, Exodus, Levitikus, Numeri, Deuterónómium, Jozue, Sudcovia, Rút, Prvá a Druhá kniha Samuelova, Prvá a Druhá kniha kráľov, Prvá a Druhá kniha kroník, Ezdráš, Nehemiáš, Tobiaš, Judita, Ester, Jób, Žalmy, Príslovia, Kazateľ, Pieseň piesní, Múdrost, Sirachovec, Izaiáš, Jeremiáš, Náreky, Baruch, Ezechiel, Daniel, Ozeáš, Joel, Amos, Abdiáš, Jonáš, Micheáš, Nahum, Habakuk, Sofoniáš, Aggeus, Zachariáš, Malachiáš, Prvá a Druhá kniha Machabejcov.

Knihy Nového zákona: Evanjeliá podľa Matúša, Marka, Lukáša a Jána, Skutky apoštolov; listy svätého Pavla: Rimanom, Prvý a Druhý list Korinťanom, List Galatťanom, Efezanom, Filipanom, Kolosanom, Prvý a Druhý list Solúnčanom, Prvý a Druhý list Timotejovi, List Titovi, Filemonovi; List Hebrejom, Jakubov list, Prvý a Druhý Petrov list, Prvý, Druhý a Tretí Jánov list, Júdov list; Zjavenie apoštola Jána (Apokalypsa).

STARÝ ZÁKON

121 Starý zákon je neoddeliteľnou časťou Svätého písma. Jeho knihy sú inšpirované Bohom a zachovávajú si trvalú hodnotu,⁹⁹ lebo Stará zmluva nebola nikdy odvolaná. 1093

122 „Veď starozákonný poriadok spásy bol zameraný predovšetkým na to, aby pripravil... príchod Krista, Vykupiteľa sveta.“ Knihy Starého zákona, „hoci obsahujú aj nedokonalé a prechodné veci“, dosvedčujú celú božskú výchovu (pedagógiu) Božej spasiteľnej lásky: v nich je „uložené vznešené učenie o Bohu a spásonosná múdrosť o živote človeka i obdivuhodné poklady modlitieb“; v nich „sa napokon skrýva tajomstvo našej spásy“.¹⁰⁰ 702 763 708 2568

123 Kresťania majú v úcte Starý zákon ako pravé Božie slovo. Cirkev vždy rozhodne odmietala myšlienku zavrhnúť Starý zákon pod zámienkou, že ho Nový zákon urobil pominutelným (marcionizmus).

NOVÝ ZÁKON

124 „Božie slovo, ktoré je Božou mocou na spásu každému, kto verí, je vy-nikajúcim spôsobom prítomné a prejavuje svoju silu v spisoch Nového zá-kona.“¹⁰¹ Tieto spisy nám podávajú definitívnu pravdu Božieho zjavenia. Ich ústrednou témou je Ježiš Kristus, vtelený Boží Syn, jeho činy, učenie,

⁹⁹ Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 14: AAS 58 (1966) 825.

¹⁰⁰ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 15: AAS 58 (1966) 825.

¹⁰¹ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 17: AAS 58 (1966) 826.

umučenie a oslávenie, ako aj začiatky jeho Cirkvi pod vedením Ducha Svätého.¹⁰²

515 **125** *Evanjeliá sú srdcom celého Písma, „lebo sú hlavným svedectvom o živote a učení vteleného Slova, nášho Spasiteľa“.*¹⁰³

126 Pri zostavovaní evanjelií možno rozlišovať tri etapy:

1. *Ježišov život a učenie.* Cirkev pokladá za isté, že štyri evanjeliá, „ktorých historickosť bez váhania uznáva, verne podávajú to, čo Ježiš, Boží Syn, za svojho života medzi ľuďmi skutočne robil a učil na ich večnú spásu až do dňa, keď bol vzatý do neba“.

76 2. *Ústne podanie.* „Apoštolí po Pánovom nanebovstúpení odovzdali poslucháčom, čo hovoril a robil, s tým plným poznaním, ktoré mali oni sami, poučení slávami Kristovými udalosťami a osvietení svetlom Ducha pravdy.“

76 3. *Písané evanjeliá.* „Svätopisci napísali štyri evanjeliá tak, že niečo vybrali z mnohých vecí, ktoré boli ústne alebo už aj písomne odovzdané, niečo stručne zhrnuli alebo vysvetlili so zreteľom na stav cirkví, pričom ponechali kazateľskú formu, ale vždy tak, aby nám o Ježišovi podali pravdivé a úprimné veci.“¹⁰⁴

1154 **127** Evanjelium vo svojich štyroch podobách má v Cirkvi jedinečné miesto, ako o tom svedčí úcta, ktorú mu preukazuje liturgia, a neporovnateľná príťažlivosť, ktorou v každom čase pôsobilo na svätých:

„Nijaké učenie nie je väčšie ani lepšie, ani cennejšie, ani krajšie ako čítanie evanjelia. Na to hľadte a toho sa držte, čo náš Pán a Učiteľ Ježiš Kristus učil slovami a uskutočňoval činmi.“¹⁰⁵

2705 „Vo svojich modlitbách sa zaoberám predovšetkým *evanjeliom*; v ňom nachádzam všetko, čo potrebuje moja úbohá duša. Objavujem v ňom vždy nové svetlá, skryté a tajomné významy.“¹⁰⁶

JEDNOTA STARÉHO A NOVÉHO ZÁKONA

128 Cirkev už v apoštolskej dobe¹⁰⁷ a potom stále vo svojej Tradícii vysvetľovala jednotu Božieho plánu v obidvoch Zákonoch *typológiou*. Typológia

¹⁰² Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 20: AAS 58 (1966) 827.

¹⁰³ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 18: AAS 58 (1966) 826.

¹⁰⁴ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 19: AAS 58 (1966) 826-827.

¹⁰⁵ SVÄTÁ CEZÁRIA MLADŠIA, *Epistula ad Richildam et Radegundem*: SC 345, 480.

¹⁰⁶ SVÄTÁ TERÉZIA OD DIEŤAŤA JEŽIŠA (Z LISIEUX), *Manuscrit A*, 83v: *Manuscrits autobiographiques* (Paris 1992), s. 268.

¹⁰⁷ Porov. *1 Kor* 10, 6. 11; *Hebr* 10, 1; *1 Pt* 3, 21.

rozoznáva v Božích dielach vykonaných za čias Starej zmluvy predobrazy toho, čo Boh uskutočnil v plnosti času v osobe svojho vteleného Syna.

129 A tak kresťania čítajú Starý zákon vo svetle zosnulého a vzkrieseného Krista. Toto typologické čítanie ukazuje nevyčerpatelný obsah Starého zákona. Nemá však dať zabudnúť, že Starý zákon si zachováva vlastnú hodnotu zjavenia, ktorú potvrdil sám náš Pán.¹⁰⁸ Ostatne aj Nový zákon treba čítať vo svetle Starého. Prvotná kresťanská katechéza ho stále používala.¹⁰⁹ Podľa dávneho výroku je Nový zákon skrytý v Starom a Starý je zjavný v Novom: *In Vetere Novum latet et in Novo Vetus patet.*¹¹⁰

130 Typológia znamená dynamický pohyb k završeniu Božieho plánu, keď bude „Boh všetko vo všetkom“ (1 Kor 15, 28). Tak napríklad povolanie patriarchov a východ z Egypta nestrácajú svoju vlastnú hodnotu v Božom pláne preto, že sú zároveň jeho prechodnými etapami.

V. Sväté písmo v živote Cirkvi

131 „V Božom slove je taká sila a účinnosť, že ono je pre Cirkev oporou a životnou silou a pre deti Cirkvi posilou vo viere, pokrmom duše, čistým a nevysychajúcim prameňom duchovného života.“¹¹¹ „Veriacim v Krista má byť naširoko otvorený prístup k Svätému písmu.“¹¹²

132 „Štúdium Svätého písma nech je akoby dušou posvätnej teológie. Ale to isté slovo Písma je zdravým pokrmom a svätou posilou aj pre službu slova – čiže pre pastoračnú kazateľskú činnosť, katechézu a pre každé kresťanské poučovanie –, v ktorej má mať liturgická homília prvoradé miesto.“¹¹³

133 Cirkev „veľmi naliehavo a osobitným spôsobom vyzýva... všetkých veriacich v Krista, aby častým čítaním Svätého písma nadobudli ,vznešenosť poznania Krista Ježiša‘ (Flp 3, 8). „Lebo nepoznať Písmo znamená nepoznať Krista – *Ignoratio enim Scripturarum ignoratio Christi est.*“¹¹⁴

¹⁰⁸ Porov. Mk 12, 29-31.

¹⁰⁹ Porov. 1 Kor 5, 6-8; 10, 1-11.

¹¹⁰ Porov. SVÄTÝ AUGUSTÍN, *Quaestiones in Heptateucum*, 2, 73: CCL 33, 106 (PL 34, 623); porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 16: AAS 58 (1966) 825.

¹¹¹ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 21: AAS 58 (1966) 828.

¹¹² DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 22: AAS 58 (1966) 828.

¹¹³ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 24: AAS 58 (1966) 829.

¹¹⁴ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 25: AAS 58 (1966) 829; porov. SVÄTÝ Hieronym, *Commentarii in Isaiam*, Prologus: CCL 73, 1 (PL 24, 17).

Zhrnutie

- 134** *Celé Božie písmo je iba jedna kniha a tou jednou knihou je Kristus, „lebo celé Božie písmo hovorí o Kristovi a celé Božie písmo sa splňa v Kristovi“.*¹¹⁵
- 135** *„Sväté písmo... obsahujú Božie slovo, a pretože sú inšpirované, sú naozaj Božím slovom.“*¹¹⁶
- 136** *Boh je autorom Svätého písma tak, že inšpiruje jeho ľudských autorov; pôsobí v nich a cez nich. Tak zaručuje, že ich spisy učia bez omylu spasiteľnú pravdu.*¹¹⁷
- 137** *Výklad inšpirovaných Písem má predovšetkým venovať pozornosť tomu, čo chcel Boh prostredníctvom posvätných autorov zjaviť pre našu spásu. Čo pochádza od Ducha, možno plne pochopiť iba pôsobením Ducha.*¹¹⁸
- 138** *46 kníh Starého zákona a 27 kníh Nového zákona Cirkev prijíma a má v úcte ako inšpirované.*
- 139** *Štyri evanjeliá majú ústredné miesto, lebo ich stredobodom je Ježiš Kristus.*
- 140** *Jednota Starého a Nového zákona vyplýva z jednoty Božieho plánu a Božieho zjavenia. Starý zákon pripravuje Nový a ten je splnením Starého; obidva sa navzájom objasňujú; obidva sú pravým Božím slovom.*
- 141** *„Cirkev mala vždy v úcte Božie Písma tak ako samo Pánovo telo“; obidve živia a usmerňujú celý kresťanský život. „Tvoje slovo je svetlo pre moje nohy a pochodeň na mojich chodníkoch“ (Ž 119, 105).*¹¹⁹

¹¹⁵ HUGO OD SVÄTÉHO VIKTORA, *De Arca Noe*, 2, 8; PL 176, 642; porov. *tamže*, 2, 9; PL 176, 642-643.

¹¹⁶ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 24: AAS 58 (1966) 829.

¹¹⁷ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 11: AAS 58 (1966) 822-823.

¹¹⁸ Porov. ORIGENES, *Homiliae in Exodum*, 4, 5: SC 321, 128 (PG 12, 320).

¹¹⁹ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 21: AAS 58 (1966) 827.

¹²⁰ Porov. Iz 50, 4.

TRETIA KAPITOLA

ODPOVEĎ ČLOVEKA BOHU

142 *Svojím zjavením* „sa neviditeľný Boh vo svojej nesmiernej láske prihovára ľuďom ako priateľom a stýka sa s nimi, aby ich pozval a prijal do spoločenstva so sebou“. ¹ Správna odpoveď na toto pozvanie je viera.

1102

143 *Vierou* človek úplne podriaďuje Bohu svoj rozum a svoju vôľu. Celou svojou bytosťou dáva súhlas Bohu, ktorý zjavuje. ² Túto odpoveď človeka Bohu, ktorý zjavuje, nazýva Sväté písmo „poslušnosťou viery“. ³

2087

1. článok

VERÍM

1814-1816

I. Poslušnosť viery

144 Poslúchať (*ob-audire: po-slúchať*) vo viere znamená slobodne sa podriaďiť počutému slovu, lebo jeho pravdivosť zaručuje Boh, ktorý je pravda sama. Sväté písmo nám dáva za príklad takejto poslušnosti Abraháma. Ale jej najdokonalejším uskutočnením je Panna Mária.

ABRAHÁM – „OTEC VŠETKÝCH VERIACICH“

145 List Hebrejom vo veľkej chváloreči na vieru predkov osobitne zdôrazňuje Abrahámovu vieru: „S vierou *poslúchol* Abrahám, keď bol povolaný, aby šiel na miesto, ktoré mal dostať ako dedičstvo; išiel a ani nevedel, kam ide“ (*Hebr* 11, 8). ⁴ S vierou žil ako cudzinec a pútnik v zaslúbenej zemi. ⁵

59, 2570

¹ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 2: AAS 58 (1966) 818.

² Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 5: AAS 58 (1966) 819.

³ Porov. *Rim* 1, 5; 16, 26.

⁴ Porov. *Gn* 12, 1-4.

⁵ Porov. *Gn* 23, 4.

489 Vierou Sára dostala schopnosť počať syna prisľúbenia. A napokon Abrahám s vierou priniesol na obeť svojho jediného syna.⁶

1819 **146** Takto Abrahám uskutočňuje definíciu viery, ako ju uvádza List Hebrejom: „Viera je základom toho, v čo dúfame, dôkazom toho, čo nevidíme“ (*Hebr* 11, 1). „Abrahám uveril Bohu a počítalo sa mu to za spravodlivosť“ (*Rim* 4, 3).⁷ Abrahám „posilnený“ touto „vierou“ (*Rim* 4, 20) sa stal „otcom všetkých, čo veria“ (*Rim* 4, 11. 18).⁸

147 Starý zákon je bohatý na svedectvá tejto viery. List Hebrejom chváli príkladnú vieru, ktorou „si predkovia získali dobré svedectvo“ (*Hebr* 11, 2. 39). Ale „Boh prichystal pre nás niečo lepšie“ (*Hebr* 11, 40): milosť uveriť v jeho Syna „Ježiša, pôvodcu a zavŕšiteľa viery“ (*Hebr* 12, 2).

MÁRIA – „BLAHOŠLAVENÁ, KTORÁ UVERILA“

494, 2617 **148** Panna Mária uskutočňuje poslušnosť viery najdokonalejším spôsobom. Vo viere prijíma zvesť a prisľúbenie, ktoré jej priniesol anjel Gabriel, lebo verí, že „Bohu nič nie je nemožné“ (*Lk* 1, 37),⁹ a dáva svoj súhlas: „Hľa, služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova“ (*Lk* 1, 38). Alžbeta ju 506 pozdravila slovami: „Blahoslavená je tá, ktorá uverila, že sa splní, čo jej povedal Pán“ (*Lk* 1, 45). Pre túto vieru ju budú blahoslaviť všetky pokolenia.¹⁰

149 Cez celý jej život až po poslednú skúšku,¹¹ keď jej syn Ježiš zomrel na križi, jej viera nezakolísala. Mária neprestala veriť, že Božie slovo „sa splní“. 969 Preto Cirkev uctieva v Márii najrýdzejšie uskutočnenie viery. 507, 829

II. „Viem, komu som uveril“ (2 *Tim* 1, 12)

VERIŤ V JEDNÉHO BOHA

150 Viera je predovšetkým *osobným primknutím sa človeka k Bohu*; súčasne a neoddeliteľne je *slobodným súhlasom s celou pravdou, ktorú Boh zjavil*. Keďže kresťanská viera je osobným primknutím sa k Bohu a súhlasom s pravdou, ktorú zjavil, líši sa od viery v človeka. Je dobré a správne úplne

⁶ Porov. *Hebr* 11, 17.

⁷ Porov. *Gn* 15, 6.

⁸ Porov. *Gn* 15, 5.

⁹ Porov. *Gn* 18, 14.

¹⁰ Porov. *Lk* 1, 48.

¹¹ Porov. *Lk* 2, 35.

dôverovať Bohu a bezvýhradne veriť tomu, čo povedal. Bolo by však márne a pomýlené vložiť takúto vieru do nejakého tvora.¹²

222

VERIŤ V JEŽIŠA KRISTA, BOŽIEHO SYNA

151 Pre kresťana je viera v Boha neoddeliteľne spojená s vierou v toho, ktorého on poslal: v jeho milovaného Syna, v ktorom má zaľúbenie.¹³ Boh nám povedal, aby sme ho počúvali.¹⁴ Kristus sám povedal svojim učeníkom: „Veríte v Boha, verte aj vo mňa“ (*Jn* 14, 1). V Ježiša Krista môžeme veriť preto, že on je Boh, Slovo, ktoré sa stalo telom: „Boha nikto nikdy nevidel; jednorodený Boh, ktorý je v lone Otca, ten o ňom priniesol zvesť“ (*Jn* 1, 18). Keďže „videl Otca“ (*Jn* 6, 46), on jediný ho pozná a má moc zjaviť ho.¹⁵

424

VERIŤ V DUCHA SVÄTÉHO

152 Nik nemôže veriť v Ježiša Krista, ak nemá účasť na jeho Duchu. Veď Duch Svätý zjavuje ľuďom, kto je Ježiš. Lebo „nik nemôže povedať: ‚Ježiš je Pán,‘ iba ak v Duchu Svätom“ (*1 Kor* 12, 3). „Duch skúma všetko, aj Božie hĺbky... Ani čo je v Bohu, nepozná nik, iba Boží Duch“ (*1 Kor* 2, 10-11). Jedine Boh pozná Boha úplne. Veríme „v“ Ducha Svätého preto, že je Boh.

243, 683

Cirkev neprestajne vyznáva svoju vieru v jedného Boha, Otca, Syna a Ducha Svätého.

232

III. Vlastnosti viery

VIERA JE MILOST'

153 Keď svätý Peter vyznáva, že Ježiš je Kristus, Syn živého Boha, Ježiš mu hovorí, že toto zjavenie mu neprišlo z tela a krvi, ale od jeho Otca, „ktorý je na nebesiach“ (*Mt* 16, 17).¹⁶ Viera je Boží dar, nadprirodzená čnosť, ktorú vlieva Boh. „Aby sa takáto viera mohla vzbudiť, je potrebná predchádzajúca a pomáhajúca Božia milosť a vnútorná pomoc Ducha Svätého, ktorý by pohol srdce a obrátil ho k Bohu, otvoril oči mysle a dal ‚všetkým pocit šťastia zo súhlasu s pravdou a z viery v pravdu‘.“¹⁷

552

1814

1996

2606

¹² Porov. *Jer* 17, 5-6; *Ž* 40, 5; 146, 3-4.

¹³ Porov. *Mk* 1, 11.

¹⁴ Porov. *Mk* 9, 7.

¹⁵ Porov. *Mt* 11, 27.

¹⁶ Porov. *Gal* 1, 15; *Mt* 11, 25.

¹⁷ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 5: AAS 58 (1966) 819.

VIERA JE LUDSKÝ ÚKON

- 1749 **154** Veriť možno iba vďaka milosti a vnútornej pomoci Ducha Svätého. Je však takisto pravda, že veriť je pravý ľudský úkon. Dôverovať Bohu a súhlasiť s pravdami, ktoré zjavil, neodporuje ani slobode, ani rozumu človeka. Ani v ľudských vzťahoch neodporuje našej dôstojnosti, keď veríme, čo iní hovoria o sebe a o svojich úmysloch, alebo keď veríme ich sľubom (napríklad keď muž a žena uzatvárajú manželstvo), aby sme tak vstúpili do vzájomného spoločenstva. Preto ešte menej odporuje našej dôstojnosti, ak máme „vierou prejavíť úplnú poslušnosť rozumu a vôle Bohu, ktorý zjavuje“,¹⁸ a tak vstúpiť do dôverného spoločenstva s ním.
- 2126
- 2088 **155** V úkone viery ľudský rozum a ľudská vôľa spolupracujú s Božou milosťou: „Veriť je úkon rozumu, ktorý súhlasí s Božou pravdou na príkaz vôle, ktorú pohl Boh milosťou.“¹⁹

VIERA A ROZUM

- 1063 **156** *Dôvodom viery* nie je to, že sa zjavené pravdy javia ako pravdivé a pochopiteľné svetlu nášho prirodzeného rozumu. Veríme „pre autoritu samého Boha, ktorý zjavuje a ktorý sa nemôže myliť ani nemôže klamať“.²⁰ „Aby 2465 však poslušnosť našej viery bola primeraná rozumu, Boh chcel, aby sa k vnútornej pomoci Ducha Svätého pripojili vonkajšie dôkazy jeho Zjavenia.“²¹
- 548 A tak záznaky Krista a svätých,²² proroctvá, šírenie Cirkvi a jej svätosť, jej 812 plodnosť a stabilita sú „úplne spoľahlivé znaky Božieho zjavenia, primerané chápanosti všetkých“,²³ sú dôvody vierohodnosti, z ktorých vidno, že „súhlas viery vôbec nie je slepým hnutím ducha“.²⁴
- 157** Viera je *istá*, istejšia než akékoľvek ľudské poznanie, lebo sa zakladá na samom slove Boha, ktorý nemôže klamať. Isteže, zjavené pravdy sa môžu zdať ľudskému rozumu a ľudskej skúsenosti nejasné, ale „istota, ktorá pochádza z Božieho svetla, je väčšia ako tá, ktorá pochádza zo svetla prirodzeného rozumu“.²⁵ „Desaťtisíc ťažkostí nevytvorí ani len jednu pochybnosť.“²⁶
- 2088

¹⁸ PRVÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Filius*, kap. 3: DS 3008.

¹⁹ Svätý Tomáš Akvinský, *Summa theologiae*, 2-2, q. 2, a. 9, c.: Ed. Leon. 8, 37; porov. PRVÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Filius*, kap. 3: DS 3010.

²⁰ PRVÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Filius*, kap. 3: DS 3008.

²¹ PRVÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Filius*, kap. 3: DS 3009.

²² Porov. Mk 16, 20; Hebr 2, 4.

²³ PRVÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Filius*, kap. 3: DS 3009.

²⁴ PRVÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Filius*, kap. 3: DS 3010.

²⁵ Svätý Tomáš Akvinský, *Summa theologiae*, 2-2, q. 171, a. 5, ad 3: Ed. Leon. 10, 373.

²⁶ John Henry Newman, *Apologia pro vita sua*, c. 5, vyd. M. J. SVAGLIC (Oxford 1967), s. 210.

158 „Viera sa snaží pochopiť [*fides quaerens intellectum*]“:²⁷ patrí k viere, že veriaci túži lepšie poznať toho, komu uveril, a lepšie pochopiť to, čo zjavil. Hlbšie poznanie zasa vzbudí väčšiu vieru, čoraz väčšmi zapálenú láskou. Milosť viery otvára „oči srdca“ (*Ef* 1, 18), aby sme živo chápali obsah Zjavenia, čiže celok Božieho plánu a tajomstiev viery, ich spojitosť medzi sebou a s Kristom, ktorý je stredobodom zjaveného tajomstva. „Aby sa však chápanie Zjavenia čoraz väčšmi prehlbovalo... Duch Svätý ustavične zdokonaľuje vieru svojimi darmi.“²⁸ A tak podľa výroku svätého Augustína: „Cháp, aby si veril: ver, aby si chápal.“²⁹

2705

1827

90

2518

159 *Viera a veda.* „Hoci viera presahuje rozum, medzi vierou a rozumom nikdy nemôže byť skutočný rozpor: lebo ten istý Boh, ktorý zjavuje tajomstvá a vlieva vieru, vložil do ľudského ducha svetlo rozumu. A Boh nemôže poprieť seba samého ani pravda nikdy nemôže protirečiť pravde.“³⁰ „Preto ak metodický výskum v akomkoľvek vednom odbore postupuje naozaj vedecky a v súlade s morálnymi normami, nikdy nebude v skutočnom rozpore s vierou, lebo svetské skutočnosti i skutočnosti viery majú svoj pôvod v tom istom Bohu. Ba toho, kto sa pokorne a vytrvalo snaží preskúmať tajomstvá sveta, vedie akoby Božia ruka, hoci si to neuvedomuje. Boh totiž udržiava všetky veci a spôsobuje, že sú tým, čím sú.“³¹

283

2293

SLOBODA VIERY

160 Aby bola odpoveď viery ľudská, „človek má dobrovoľne odpovedať Bohu vierou; preto nikto nemá byť nútený prijať vieru proti svojej vôli. Úkon viery je totiž samou svojou povahou dobrovoľný.“³² „Boh isto volá ľudí, aby mu slúžili v duchu a pravde, takže sú viazaní vo svedomí, ale nie sú nútení... To sa dokonale ukázalo v Ježišovi Kristovi.“³³ Kristus síce pozýval k viere a k obráteniu, ale nijakým spôsobom k tomu nenútil. „Vydal svedectvo pravde, ale nechcel ju nasilu nanútiť tým, ktorí jej odporovali. Lebo jeho

1738, 2106

²⁷ SVÄTÝ ANZELM CANTERBURYSKÝ, *Proslogion*, Prooemium: *Opera omnia*, vyd. F. S. SCHMITT, zv. 1 (Edinburghi 1946), s. 94.

²⁸ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Verbum*, 5: AAS 58 (1966) 819.

²⁹ SVÄTÝ AUGUSTÍN, *Sermo* 43, 7, 9: CCL 41, 512 (PL 38, 258).

³⁰ PRVÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Filius*, kap. 4: DS 3017.

³¹ DRUHÝ Vatikánsky koncil, past. konšt. *Gaudium et spes*, 36: AAS 58 (1966) 1054.

³² DRUHÝ Vatikánsky koncil, dekl. *Dignitatis humanae*, 10: AAS 58 (1966) 936; porov. KKP, kán. 748, § 2.

³³ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dekl. *Dignitatis humanae*, 11: AAS 58 (1966) 936.

- 616 kráľovstvo... sa vzmáha... láskou, ktorou Kristus vyzdvihnutý na kríži pri-
ťahuje ľudí k sebe.“³⁴

NEVYHNUTNOSŤ VIERY

- 432 **161** Veriť v Ježiša Krista a v toho, ktorý ho poslal na našu spásu, je nevyh-
1257 nutne potrebné na dosiahnutie spásy.³⁵ „Keďže ,bez viery je... nemožné
páčiť sa Bohu‘ (*Hebr* 11, 6) a dostať sa do spoločenstva jeho synov, bez nej
nikdy nik nedosiahol ospravedlivenie a nik nedosiahne večný život, iba ten,
846 kto v nej ,vytrvá do konca‘ (*Mt* 10, 22; 24, 13).“³⁶

VYTRVALOSŤ VO VIERE

- 2089 **162** Viera je nezaslúžený dar, ktorý Boh dáva človeku. Tento neoceniteľný
dar môže strátiť. Svätý Pavol upozorňuje Timoteja: „Toto prikázanie ti
zverujem..., aby si bojoval dobrý boj, aby si mal vieru a dobré svedomie,
ktoré niektorí odvrhli a stroskotali vo viere“ (*1 Tim* 1, 18-19). Aby sme žili,
rástli a vytrvali vo viere až do konca, musíme ju živiť Božím slovom
1037, 2016 a musíme prosiť Pána, aby nám ju zveľaďoval;³⁷ viera má byť „činná skrze
2573, 2849 lásku“ (*Gal* 5, 6),³⁸ udržiavaná nádejou³⁹ a zakorenená vo viere Cirkvi.

VIERA – ZAČIATOK VEČNÉHO ŽIVOTA

- 163** Viera nám dáva akoby vopred okusovať radosť a svetlo oblažujúceho
videnia, ktoré je cieľom nášho putovania tu na zemi. Potom budeme vidieť
1088 Boha „z tváre do tváre“ (*1 Kor* 13, 12), „takého, aký je“ (*1 Jn* 3, 2). Viera je
teda už začiatkom večného života:

„Na dobrá uložené pre nás v prisľúbeniach, ktoré očakávame s vierou, že ich
budeme požívať, hľadáme akoby v zrkadle tak, akoby tu už boli.“⁴⁰

³⁴ DRUHÝ Vatikánsky koncil., dekl. *Dignitatis humanae*, 11: AAS 58 (1966) 937.

³⁵ Porov. *Mk* 16, 16; *Jn* 3, 36; 6, 40 a inde.

³⁶ PRVÝ Vatikánsky koncil., dogm. konšt. *Dei Filius*, kap. 3: DS 3012; porov. TRIDENTSKÝ KONCIL., 6. zasad., *Decretum de iustificatione*, kap. 8: DS 1532.

³⁷ Porov. *Mk* 9, 24; *Lk* 17, 5; 22, 32.

³⁸ Porov. *Jak* 2, 14-26.

³⁹ Porov. *Rim* 15, 13.

⁴⁰ SVÄTÝ BAZIL VELKÝ, *Liber de Spiritu Sancto*, 15, 36: SC 17bis, 370 (PG 32, 132); porov. SVÄTÝ TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Summa theologiae*, 2-2, q. 4, a. 1, c.: Ed. Leon. 8, 44.

164 Teraz však „žijeme vo viere, a nie v nazeraní“ (2 Kor 5, 7) a poznávame Boha „len nejasne, akoby v zrkadle... iba čiastočne“ (1 Kor 13, 12). A hoci vieru osvecuje ten, v ktorého veríme, často ju žijeme v temnote. Viera môže byť podrobená skúške. Svet, v ktorom žijeme, sa často zdá veľmi ďaleko od toho, o čom nás uisťuje viera. Zlo a bolesť, nespravodlivosti a smrť, ktoré zakusujeme, akoby protirečili dobrej zvesti; môžu otriasť vierou a stať sa pre ňu pokúšením.

2846

309, 1502

1006

165 Vtedy sa máme obracať na *svedkov viery*: na Abraháma, ktorý „proti nádeji v nádeji uveril“ (Rim 4, 18); na Pannu Máriu, ktorá sa „na ceste viery“⁴¹ dostala až do „noci viery“;⁴² keď mala účasť na umučení svojho Syna a na noci jeho hrobu,⁴³ a na toľkých iných *svedkov viery*: „Preto aj my, obklopení takým oblakom *svedkov*, zhodme všetku príťaž a hriech, ktorý nás opantáva, a vytrvalo bežme v pretekoch, ktoré máme pred sebou, s očami upretými na Ježiša, pôvodcu a zavŕšiteľa viery“ (Hebr 12, 1-2).

2719

2. článok

VERÍME

166 Viera je osobný úkon: je to slobodná odpoveď človeka na iniciatívu Boha, ktorý sa zjavuje. Ale viera nie je úkon osamotený. Nik nemôže veriť sám, tak ako nik nemôže sám žiť. Nik si nedal vieru sám, tak ako si nik sám nedal život. Veriaci prijal vieru od iných a má ju zasa odovzdať iným. Naša láska k Ježišovi a k ľuďom nás pobáda hovoriť o našej viere iným. Každý veriaci je akoby ohnivkom vo veľkej reťazi veriacich. Nemohol by som veriť, keby ma nepodopierala viera iných. Ja zasa svojou vierou pomáham udržiavať vieru iných.

875

167 „Verím“:⁴⁴ to je viera Cirkvi, ktorú každý veriaci osobne vyznáva, najmä pri krste. „Veríme“:⁴⁵ to je viera Cirkvi, ktorú vyznávajú biskupi zhromaždení na koncile, alebo všeobecnejšie, liturgické zhromaždenie veriacich. „Verím“: tak hovorí aj naša matka Cirkev, ktorá svojou vierou odpo- vedá Bohu a učí nás hovoriť: „Verím“, „Veríme“.

1124

2040

⁴¹ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Lumen gentium*, 58: AAS 57 (1965) 61.

⁴² Porov. JÁN PAVOL II., encykl. *Redemptoris Mater*, 17: AAS 79 (1987) 381.

⁴³ Porov. JÁN PAVOL II., encykl. *Redemptoris Mater*, 18: AAS 79 (1987) 382-383.

⁴⁴ *Symbolum Apostolicum*: DS 30.

⁴⁵ *Symbolum Nicaenum-Constantinopolitanum*: DS 150 (v originálnom gréckom texte).

I. „Hľad, Pane, na vieru svojej Cirkvi“

168 Predovšetkým verí Cirkev a tak vedie, živí a udržiava moju vieru. Predovšetkým Cirkev vyznáva všade Pána („Teba oslavuje svätá Cirkev po celej zemi,“ spievame v hymne „Teba, Bože, chválime“) a s ňou a v nej sme aj my pobádaní a vedení vyznávať: „Verím“, „Veríme“. Prostredníctvom Cirkvi dostávame v krste vieru a nový život v Kristovi. Podľa Rímskeho rituála sa vysluhovateľ krstu pýta katechumena: „Čo si žiadaš od Božej Cirkvi?“ On odpovie: „Vieru.“ – „Čo ti dá viera?“ – „Život večný.“⁴⁶

169 Spása prichádza jedine od Boha. Ale pretože život viery dostávame prostredníctvom Cirkvi, ona je našou matkou: „Veríme v Cirkev akoby v matku znovuzrodenia, a nie v Cirkev, akoby bola pôvodkyňou spásy.“⁴⁷
 750 A keďže je našou matkou, je aj vychovávateľkou našej viery.
 2030

II. Reč viery

170 Neveríme vo formuly, ale v skutočnosti, ktoré tieto formuly vyjadrujú a ktorých sa nám viera umožňuje „dotýkať“. „Úkon [viery] veriaceho sa nekončí pri tom, čo je vyslovené, ale pri [vyslovene] skutočnosti.“⁴⁸ K týmto skutočnostiam sa však približujeme pomocou formulácií viery. Ony umožňujú vyjadrovať a odovzdávať vieru, sláviť ju v spoločenstve, osvojovať si ju a čoraz intenzívnejšie z nej žiť.

171 Cirkev, ktorá je „stĺp a opora pravdy“ (1 Tim 3, 15), verne opatruje „vieru, raz navždy odovzdanú svätým“ (Júd 3). Uchováva v pamäti Kristove slová a z pokolenia na pokolenie odovzdáva vyznanie viery apoštolov. Podobne ako matka učí svoje deti hovoriť a tým aj chápať iných a komunikovať s nimi, tak nás naša matka Cirkev učí reč viery, aby nás uviedla do chápania a života viery.

III. Jedna viera

172 Od stáročí Cirkev neprestáva v mnohých jazykoch, kultúrach a národoch vyznávať svoju jedinú vieru, prijatú od jedného Pána, odovzdávanú

⁴⁶ *Ordo initiationis christianae adultorum*, 75, ed. typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1972), s. 24; *tamže*, 247, s. 91.

⁴⁷ FAUST RIEZSKÝ [z Riezu], *De Spiritu Sancto*, 1, 2: CSEL 21, 104 (1, 1: PL 62, 11).

⁴⁸ SVĚTÝ TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Summa theologiae*, 2-2, q. 1, a. 2, ad 2: Ed. Leon. 8, 11.

ďalej jedným krstom a zakorenenú v presvedčení, že všetci ľudia majú iba jedného Boha a Otca.⁴⁹ Svätý Irenej Lyonský, svedok tejto viery, tvrdí:

173 „Cirkev, rozšírená po celom svete až po končiny zeme, prijala od apoštolov a ich nasledovníkov vieru... Toto posolstvo... a túto vieru... starostlivo opatruje, akoby bývala v jednom dome, a verí v ne tak, akoby mala jednu dušu a jedno srdce, a jednomyseľne ich ohlasuje, učí a podáva ďalej, akoby mala iba jedny ústa.“⁵⁰ 830

174 „Lebo hoci sú na svete rozdielne jazyky, sila Tradície je jedna a tá istá. Veď cirkvi založené v Germánii neveria alebo neodovzdávajú nič iné, ani tie, ktoré sú v Hispánii alebo v krajoch Keltov, ani tie, čo sú na Východe, ani tie v Egypte, ani tie v Líbyi, ani tie, čo sú založené v strede sveta.“⁵¹ 78
„Posolstvo Cirkvi je teda pravdivé a spoľahlivé a v nej sa ukazuje jedna a tá istá cesta spásy na celom svete.“⁵²

175 Vieru, „ktorú sme prijali od Cirkvi, si chránime a ona ako vzácny poklad v peknej nádobe pôsobením Božieho Ducha stále mladne a omladzuje aj nádobu, ktorá ju obsahuje“.⁵³

Zhrnutie

176 *Viera je osobné primknutie sa celého človeka k Bohu, ktorý sa zjavuje. Zahŕňa v sebe súhlas rozumu a vôle so Zjavením, ktoré Boh dal o sebe činmi a slovami.*

177 *„Veriť“ má teda dvojaký vzťah: k osobe a k pravde; k pravde pre dôveru k osobe, ktorá tú pravdu dosvedča.*

178 *V nikoho iného nemáme veriť, iba v Boha, Otca, Syna a Ducha Svätého.*

179 *Viera je nadprirodzený Boží dar. Aby človek veril, potrebuje vnútornú pomoc Ducha Svätého.*

180 *„Veriť“ je vedomý a slobodný ľudský úkon, ktorý zodpovedá dôstojnosti ľudskej osoby.*

⁴⁹ Porov. Ef 4, 4-6.

⁵⁰ SVÄTÝ IRENEJ LYONSKÝ, *Adversus haereses*, 1, 10, 1-2: SC 264, 154-158 (PG 7, 550-551).

⁵¹ SVÄTÝ IRENEJ LYONSKÝ, *Adversus haereses*, 1, 10, 2: SC 264, 158-160 (PG 7, 531-534).

⁵² SVÄTÝ IRENEJ LYONSKÝ, *Adversus haereses*, 5, 20, 1: SC 153, 254-256 (PG 7, 1177).

⁵³ SVÄTÝ IRENEJ LYONSKÝ, *Adversus haereses*, 3, 24, 1: SC 211, 472 (PG 7, 966).

- 181** „Veriť“ je ekleziálny úkon. Viera Cirkvi predchádza, rodí, udržiava a živí našu vieru. Cirkev je matka všetkých veriacich. „Nemôže mať Boha za Otca, kto nemá Cirkev za matku – Habere iam non potest Deum Patrem qui Ecclesiam non habet Matrem.“⁵⁴
- 182** „Veríme všetko, čo obsahuje napísané alebo ústne podané Božie slovo a čo Cirkev... predkladá veriť ako Bohom zjavené.“⁵⁵
- 183** Viera je nevyhnutne potrebná na spásu. Tvrdí to sám Pán Ježiš: „Kto uverí a dá sa pokrstiť, bude spasený; ale kto neuverí, bude odsúdený“ (Mk 16, 16).
- 184** „Viera... je určitou predchuťou [praelibatio] toho poznania, ktoré nás urobí blaženými v budúcom živote.“⁵⁶

⁵⁴ SVÄTÝ CYPRIÁN KARTÁGINSKÝ, *De Ecclesiae catholicae unitate*, 6: CCL 3, 253 (PL 4, 519).

⁵⁵ PAVOL VI., *Sollemnis Professio fidei*, 20: AAS 60 (1968) 441.

⁵⁶ SVÄTÝ TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Compendium theologiae*, 1, 2: Ed. Leon. 42, 83.

VYZNANIE VIERY

APOŠTOLSKÉ
VYZNANIE VIERY⁵⁷

Verím v Boha,
Otca všemohúceho,
Stvoriteľa neba i zeme,

i v Ježiša Krista,
jeho jediného Syna,

nášho Pána,

ktorý sa počal z Ducha Svätého,
narodil sa z Márie Panny,

trpel za vlády Poncia Piláta,

bol ukrižovaný, umrel
a bol pochovaný;
zostúpil k zosnulým,
tretieho dňa vstal z mŕtvych,

vystúpil na nebesia,
sedí po pravici Boha
Otca všemohúceho.
Odtiaľ príde
súdiť živých i mŕtvych.

NICEJSKO-CARIHRADSKÉ
VYZNANIE VIERY⁵⁸

Verím v jedného Boha,
Otca všemohúceho,
Stvoriteľa neba i zeme,
sveta viditeľného i neviditeľného.
Verím v jedného Pána Ježiša Krista,
jednorodného Syna Božieho,
zrodeného z Otca pred všetkými vekmi;
Boha z Boha,
Svetlo zo Svetla,
pravého Boha z Boha pravého,
splodeného, nie stvoreného,
jednej podstaty s Otcom.
Skrze neho bolo všetko stvorené.
On pre nás ľudí a pre našu spásu
zostúpil z nebies.
A mocou Ducha Svätého
vzal si telo z Márie Panny
a stal sa človekom.
Za nás bol aj ukrižovaný
za vlády Poncia Piláta,
bol umučený
a pochovaný,

ale tretieho dňa vstal z mŕtvych
podľa Svätého písma.
A vystúpil do neba,
sedí po pravici Otca.

A zasa príde v sláve
súdiť živých i mŕtvych
a jeho kráľovstvu nebude konca.

⁵⁷ *Rímsky misál, Omšový poriadok*, č. 15 (Typis Vaticanis 2001), s. 380; porov. DS 30.

⁵⁸ *Rímsky misál, Omšový poriadok*, č. 15 (Typis Vaticanis 2001), s. 379; porov. DS 150.

Verím v Ducha Svätého,

v svätú Cirkev katolícku,
v spoločenstvo svätých,

v odpustenie hriechov,
vo vzkriesenie tela
a v život večný.
Amen.

Verím v Ducha Svätého,
Pána a Oživovateľa,
ktorý vychádza z Otca i Syna.
Jemu sa zároveň vzdáva
tá istá poklona a sláva
ako Otcovi a Synovi.
On hovoril ústami prorokov.
Verím v jednu, svätú,
katolícku, apoštolskú Cirkev.

Vyznávam jeden krst
na odpustenie hriechov
a očakávam vzkriesenie mŕtvych
a život budúceho veku.
Amen.

DRUHÝ ODDIEL

VYZNANIE KREŠŤANSKEJ VIERY

SYMBOLY VIERY

185 Kto hovorí „Verím“, hovorí: „Súhlasím s tým, čo *my* veríme.“ Spoločenstvo vo viere potrebuje spoločnú reč viery, ktorá je pre všetkých normatívna a spája ich v tom istom vyznaní viery. 171, 949

186 Apoštolská Cirkev už od začiatku vyjadrovala a odovzdávala svoju vieru v krátkych formulách, ktoré boli normatívne pre všetkých.¹ Ale Cirkev už veľmi skoro chcela aj zhromaždiť podstatné prvky svojej viery do organických a členených súhrnov, ktoré boli určené predovšetkým kandidátom krstu:

„Súhrn viery nebol zostavený tak, aby sa páčil ľuďom, ale z celého Písma boli vybraté najhlavnejšie prvky, ktoré tvoria jediné a úplné učenie viery. A tak ako horčičné semeno skrýva v malom zrnku veľa konárov, aj tento súhrn viery obsahuje v niekoľkých slovách všetko náboženské poznanie, ktoré sa nachádza tak v Starom, ako aj v Novom zákone.“²

187 Tieto súhrny viery sa volajú „vyznania viery“, lebo zhŕňajú vieru, ktorú vyznávajú kresťania. Volajú sa aj „Krédo“, lebo v latinčine sa zvyčajne začínajú slovom *Credo* („Verím“). A volajú sa aj „symboly viery“.

188 Grécke slovo *symbolon* znamenalo polovicu rozlomenej veci (napríklad pečate), ktorá slúžila ako poznávací znak. Rozlomené časti sa prikladali k sebe, aby sa overila totožnosť nositeľa. „Symbol viery“ je teda poznávacím znakom i znakom spoločenstva medzi veriacimi. Slovo *symbolon* neskôr označovalo kompendium, zbierku alebo súhrn. „Symbol viery“ je súhrn hlavných pravd viery. Preto je prvým a základným orientačným bodom katechézy.

189 Prvé „vyznanie viery“ sa robí pri krste. „Vyznanie viery“ je predovšetkým *krstným* vyznaním viery. Pretože sa krst udeľuje „v mene Otca i Syna i Ducha Svätého“ (Mt 28, 19), pravdy viery vyznávané pri krste sa členia podľa ich vzťahu k trom osobám Najsvätejšej Trojice. 1237 232

¹ Porov. Rim 10, 9; 1 Kor 15, 3-5 atď.

² SVĚTÝ CYRIL JERUZALEMSKÝ, *Catecheses illuminandorum*, 5, 12: *Opera*, zv. 1, vyd. G. C. REISCHL (Monaci 1848), s. 150 (PG 33, 521-524).

190 Symbol viery sa teda delí na tri časti „tak, že sa v prvej časti hovorí o prvej božskej osobe a o obdivuhodnom diele stvorenia; v druhej časti o druhej osobe a o tajomstve vykúpenia človeka; v tretej časti o tretej osobe, pôvodcovi a prameni nášho posvätenia“.³ To sú „tri kapitoly našej [krstnej] pečate“⁴ (čiže nášho krstu).

191 Symbol viery „je rozdelený na tri časti tak, že... obsahuje rôzne a veľmi vhodné výroky. Tieto výroky nazývame podľa prirovnania, ktoré často používali otcovia, článkami. Lebo ako sú údy tela odlišené článkami, ktoré ich odlišujú a oddeľujú, aj v tomto vyznaní viery správne a priliehavo nazývame článkom to, čo máme veriť odlišne a oddelene od iného.“⁵ Podľa dávnej tradície, ktorú dosvedča už svätý Ambróz, je aj zvykom počítať *dvanásť* článkov „Vyznania viery“, aby sa súhrn apoštolskej viery symbolicky označoval počtom apoštolov.⁶

192 V priebehu storočí ako odpoveď na potreby rozličných období vznikali mnohé vyznania alebo symboly viery: symboly rôznych apoštolských a starobylých cirkví,⁷ Symbol „Quicumque“, nazývaný aj Atanázov,⁸ vyznania viery niektorých koncilov (Toledského,⁹ Lateránskeho,¹⁰ Lyonského,¹¹ Tridentského¹²) alebo niektorých pápežov, napríklad „Fides Damasi“¹³ alebo „Vyznanie viery Božieho ľudu“ napísané Pavlom VI. (1968).¹⁴

193 Ani jeden zo symbolov viery z rôznych období života Cirkvi nemožno považovať za prekonaný a zbytočný. Prostredníctvom rozličných súhrnov, ktoré sa z nich urobili, pomáhajú nám dnes poznať a prehĺbiť vždy predkladanú vieru.

Zo všetkých vyznaní viery dve majú v živote Cirkvi celkom osobitné miesto:

194 *Apoštolské vyznanie viery (Symbol apoštolov)* nazvané tak preto, že sa právom považuje za verné zhrnutie viery apoštolov. Je starobylým krstným

³ *Catechismus Romanus*, 1, 1, 4: vyd. P. RODRÍGUEZ (Città del Vaticano-Pamplona 1989), s. 20.

⁴ SVÄTÝ IRENEJ LYONSKÝ, *Demonstratio apostolicae praedicationis*, 100: SC 62, 170.

⁵ *Catechismus Romanus*, 1, 1, 4: vyd. P. RODRÍGUEZ (Città del Vaticano-Pamplona 1989), s. 20.

⁶ Porov. SVÄTÝ AMBRÓZ, *Explanatio Symboli*, 8: CSEL 73, 10-11 (PL 17, 1196).

⁷ Porov. *Symbola fidei in usum pastorem et liturgicum ab Ecclesia antiqua recepta*: DS 1-64.

⁸ Porov. DS 75-76.

⁹ JEDENÁSTY TOLEDSKÝ KONCIL: DS 525-541.

¹⁰ ŠTVRTÝ LATERÁNSKY KONCIL: DS 800-802.

¹¹ DRUHÝ LYONSKÝ KONCIL: DS 851-861.

¹² *Professio fidei Tridentina*: DS 1862-1870.

¹³ Porov. DS 71-72.

¹⁴ *Sollemnis Professio fidei*: AAS 60 (1968) 433-445.

vyznaním viery rímskej cirkvi. Jeho veľká autorita vyplýva zo skutočnosti, že „toto je symbol, ktorého sa drží rímska cirkev, kde sídlil Peter, prvý z apoštolov, a kam priniesol spoločné učenie viery“.¹⁵

195 *Nicejsko-caríhradské vyznanie viery* má veľkú autoritu preto, že pochádza z prvých dvoch ekumenických koncilov (r. 325 a r. 381). Ešte aj dnes je spoločné všetkým veľkým cirkvám Východu i Západu. 242, 245 465

196 Náš výklad viery sa bude pridŕžiavať Apoštolského vyznania viery, ktoré v istom zmysle predstavuje „najstarší rímsky katechizmus“. Výklad však budeme stále dopĺňať odkazmi na Nicejsko-caríhradské vyznanie viery, ktoré je v mnohých bodoch vyjadrené rozvinutejšie a podrobnejšie.

197 Vyznanie našej viery, ktorá dáva život, prijímame tak ako v deň nášho krstu, keď celý náš život bol zverený „tomu učeniu“ (*Rim* 6, 17). Vyslovovať s vierou Vyznanie viery znamená vstúpiť do spoločenstva s Bohom Otcom, Synom a Duchom Svätým, ako aj do spoločenstva s celou Cirkvou, ktorá nám odovzdáva vieru a v ktorej lone veríme: 1064

„Symbol [viery] je duchovnou pečatou... je rozjímaním nášho srdca a akoby stále prítomnou strážou; je bezpochyby pokladom našej duše.“¹⁶ 1274

¹⁵ SVĚTÝ AMBRÓZ, *Explanatio Symboli*, 7: CSEL 73, 10 (PL 17, 1196).

¹⁶ SVĚTÝ AMBRÓZ, *Explanatio Symboli*, 1: CSEL 73, 3 (PL 17, 1193).

PRVÁ KAPITOLA

VERÍM V BOHA OTCA

198 Naše Vyznanie viery sa začína od *Boha*, lebo Boh je „prvý a... posledný“ (Iz 44, 6), začiatok a koniec všetkého. Krédo sa začína od *Boha Otca*, lebo Otec je prvá božská osoba Najsvätejšej Trojice. Náš symbol viery sa začína stvorením neba a zeme, lebo stvorenie je začiatok a základ všetkých Božích diel.

1. článok

„VERÍM V BOHA, OTCA VŠEMOHÚCEHO, STVORITEĽA NEBA I ZEME“

1. odsek

VERÍM V BOHA

199 „Verím v Boha“: toto prvé tvrdenie Vyznania viery je aj najzákladnejšie. Celý symbol viery hovorí o Bohu, a aj keď hovorí o človeku a o svete, robí to vo vzťahu k Bohu. Všetky články Kréda závisia od prvého, podobne ako Božie prikázania rozvíjajú prvé prikázanie. Ostatné články nám umožňujú lepšie poznať Boha takého, aký sa postupne zjavoval ľuďom. „Veriaci teda správne najprv vyznávajú, že veria v Boha.“¹

2083

I. „Verím v jedného Boha“

200 Týmito slovami sa začína Nicejsko-carhradské vyznanie viery. Vyznanie, že Boh je jediný, ktoré má korene v Božom zjavení Starej zmluvy, je neoddeliteľné od vyznania, že Boh jestvuje, a je takisto základné. Boh je

2085

¹ *Catechismus Romanus*, 1, 2, 6: vyd. P. RODRÍGUEZ (Città del Vaticano-Pamplona 1989), s. 23.

jediný: jestvuje iba jeden Boh. „Kresťanská viera verí a vyznáva, že... Boh je [svojou] prirodzenosťou [*natura*], podstatou [*substantia*] a bytnosťou [*essentia*] jeden.“²

2083 **201** Izraelu, svojmu vyvolenému, sa Boh zjavil ako Jediný: „Počuj, Izrael, Pán, náš Boh, je jediný Pán! A ty budeš milovať Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou silou“ (*Dt* 6, 4-5). Boh prostredníctvom prorokov vyzýva Izrael a všetky národy, aby sa obrátili k nemu, jedinému: „Ku mne sa obráťte, spasené budete, všetky končiny zeme, veď ja som Boh a iného niet... Mne sa skloní každé koleno, prisahat bude každý jazyk: ‚Len v Pánovi‘, povedia o mne, ‚je pravda a moc‘ (*Iz* 45, 22-24).“³

446 **202** Sám Ježiš potvrdzuje, že Boh je „jediný Pán“ a že ho treba milovať z celého srdca, z celej duše, z celej mysle a z celej sily.⁴ Ale zároveň dáva
152 pochopiť, že aj on je „Pán“.⁵ Vyznávať, že „Ježiš je Pán“, je vlastné kresťanskej viere. To nie je v rozpore s vierou v jediného Boha. Veriť v Ducha Svätého, „Pána a Oživovateľa“, nevnáša do jediného Boha nijaké rozdelenie:

42 „Pevne veríme a úprimne vyznávame, že je jeden jediný pravý Boh, večný, nesmierny a nemeniteľný, nepochopiteľný, všemohúci a nevýslovný, Otec, Syn a Duch Svätý: totiž tri osoby, ale jedna bytnosť, podstata alebo úplne jednoduchá prirodzenosť.“⁶

II. Boh zjavuje svoje meno

2143 **203** Boh sa zjavil svojmu ľudu Izraelu tak, že mu dal poznať svoje meno. Meno vyjadruje bytnosť, totožnosť osoby a zmysel jej života. Boh má meno. Nie je nejakou anonymnou silou. Prezradiť svoje meno znamená dať sa iným poznať, v istom zmysle odovzdať seba samého, teda stať sa prístupným, dať sa dôvernejšie, čiže osobne poznať a oslovovať.

63 **204** Boh sa zjavoval svojmu ľudu postupne a pod rozličnými menami, ale až zjavenie Božieho mena Mojžišovi v teofánii horiaceho krika na začiatku exodu (východu z Egypta) a zmluvy na Sinaji sa ukázalo základným zjavením pre Starú i Novú zmluvu.

² *Catechismus Romanus*, 1, 2, 8: vyd. P. RODRÍGUEZ (Città del Vaticano-Pamplona 1989), s. 26.

³ Porov. *Flp* 2, 10-11

⁴ Porov. *Mk* 12, 29-30.

⁵ Porov. *Mk* 12, 35-37.

⁶ ŠTVRTÝ LATERÁNSKY KONCIL, kap. 1. *De fide catholica*: DS 800.

ŽIVÝ BOH

205 Boh volá Mojžiša z kríka, ktorý horí, ale nezhára. Hovorí mu: „Ja som Boh tvojho otca Abraháma, Boh Izáka a Boh Jakuba“ (*Ex* 3, 6). Boh je Boh otcov, je ten, ktorý povolal a viedol patriarchov na ich putovaniach. On je Boh verný a milosrdný, ktorý pamätá na nich a na svoje prisľúbenia; prichádza, aby vyslobodil ich potomkov z otroctva. On je Boh, ktorý to môže a chce urobiť, nezávisle od priestoru a času, a na uskutočnenie tohto plánu použije svoju všemohúcnosť. 2575

„JA SOM, KTORÝ SOM“

„Mojžiš povedal Bohu: ‚Ja pôjdem k Izraelitom a poviem im: ‚Boh vašich otcov ma poslal k vám.‘ Oni sa budú pýtať: ‚Aké je jeho meno?‘ A čo im odpoviem?‘ Boh povedal Mojžišovi: ‚Ja som, ktorý som!‘ – a dodal: ‚Toto povieš Izraelitom: ‚Ja som‘ ma poslal k vám... Toto je moje meno naveky a takto ma budú spomínať z pokolenia na pokolenie‘“ (*Ex* 3, 13-15). 268

206 Keď Boh zjavuje svoje tajomné meno YHWH, čiže „Ja som ten, ktorý je“ alebo „Ja som ten, ktorý som“, alebo aj „Ja som, ktorý som“, hovorí, kto je a akým menom ho treba volať. Toto Božie meno je tajomné, ako je tajomstvom sám Boh. Je to zjavené meno a zároveň je to akoby odmietnutie mena, a práve preto najlepšie vyjadruje Boha ako toho, ktorý je a nekonečne prevyšuje všetko, čo môžeme pochopiť alebo vysloviť: On je „skrytý Boh“ (*Iz* 45, 15), jeho meno je nevýslovné⁷ a pritom je to Boh, ktorý je blízky ľuďom. 43

207 Keď Boh zjavuje svoje meno, súčasne zjavuje svoju vernosť, ktorá je od vekov a naveky, ktorá platí pre minulosť („Ja som Boh tvojich otcov“: *Ex* 3, 6) i pre budúcnosť („Ja budem s tebou“: *Ex* 3, 12). Boh, ktorý zjavuje svoje meno „Ja som“, zjavuje sa ako Boh, ktorý je vždy tu, prítomný pri svojom ľude, aby ho zachránil.

208 Pred príťažlivou a tajomnou prítomnosťou Boha objavuje človek svoju nepatnosť. Pred horiacim kríkom si Mojžiš zobúva sandále a zakrýva si tvár pred Božou svätosťou.⁸ Pred slávou trojsvätého Boha Izaiáš zvolá: „Beda mi, áno, som stratený. Veď som muž s nečistými perami“ (*Iz* 6, 5). Pred božskými znameniami, ktoré koná Ježiš, Peter zvolá: „Pane, odíď odo mňa, lebo som človek hriešny“ (*Lk* 5, 8). Ale pretože Boh je svätý, môže odpustiť človekovi, ktorý pred ním uzná, že je hriešnik: „Nevylejem svoj rozpálený hnev..., 724 448 388

⁷ Porov. *Sdc* 13, 18.

⁸ Porov. *Ex* 3, 5-6.

veď som ja Boh, a nie človek, Svätý uprostred teba“ (*Oz* 11, 9). Apoštol Ján hovorí podobne: „Upokojíme si pred ním srdce, lebo keby nám srdce niečo vyčítalo, Boh je väčší ako naše srdce a vie všetko“ (*1 Jn* 3, 19-20).

209 Izraelský ľud nevyslovuje Božie meno z úcty k jeho svätosti. Pri čítaní Svätého písma sa zjavené meno nahrádza Božím titulom „Pán“ (*Adonaj*, po grécky *Kyrios*).
446 Pod týmto titulom sa bude vyznávať Ježišovo božstvo zvolaním: „Ježiš je Pán.“

„MILOSTIVÝ A LÁSKAVÝ BOH“

2116 **210** Po hriechu Izraela, ktorý sa odvrátil od Boha a klaňal sa zlatému teľa-
2577 tu,⁹ Boh vypočuje Mojžišovo orodovanie a súhlasí s tým, že pôjde upro-
stred neverného ľudu. Tak zjavuje svoju lásku.¹⁰ Keď si Mojžiš žiada vidieť
jeho slávu, Boh mu odpovedá: „Predvediem pred tebou všetku svoju nádhe-
ru a vyslovím pred tebou aj Pánovo meno [YHWH]“ (*Ex* 33, 18-19). Potom
Pán prechádza popred Mojžiša a volá: „Pán, Pán [YHWH, YHWH] je mi-
lostivý a láskavý Boh, zhovievavý, veľmi milosrdný a verný“ (*Ex* 34, 6).
Vtedy Mojžiš vyznáva, že Pán je Boh, ktorý odpúšťa.¹¹

211 Božie meno „Ja som“ alebo „On je“ vyjadruje vernosť Boha, ktorý na-
priek nevernosti spočívajúcej v hriechu ľudí a trestu, ktorý si hriech zaslu-
huje, „preukazuje milosrdenstvo tisícom“ (*Ex* 34, 7). Boh zjavuje, že je
604 „bohatý na milosrdenstvo“ (*Ef* 2, 4), a ide až tak ďaleko, že vydá svojho
vlastného Syna. Ježiš dá svoj život, aby nás oslobodil od hriechu, a tým zja-
ví, že aj on nosí Božie meno: „Keď vyzdvihnete Syna človeka, poznáte, že
„Ja som““ (*Jn* 8, 28).

JEDINE BOH JE

212 V priebehu stáročí viera Izraela mohla rozvíjať a prehlbovať bohatstvo,
ktoré je obsiahnuté v zjavení Božieho mena. Boh je jeden, okrem neho niet
42 bohov.¹² On presahuje svet i dejiny. On stvoril nebo i zem: „Ony sa pominú,
ale ty zostaneš; rozpadnú sa sňa odev... Ale ty ostávaš vždy ten istý a tvoje
469, 2086 roky sú bez konca“ (*Ž* 102, 27-78). U neho „niet premeny ani tieňa zmeny“
(*Jak* 1, 17). On je „Ten, ktorý je“ od vekov a naveky, a preto ostáva stále ver-
ný sebe samému a svojim prisľúbeniam.

⁹ Porov. *Ex* 32.

¹⁰ Porov. *Ex* 33, 12-17.

¹¹ Porov. *Ex* 34, 9.

¹² Porov. *Iz* 44, 6.

213 Zjavenie nevýslovného mena „Ja som, ktorý som“ obsahuje teda pravdu, že jedine Boh JE. V tomto zmysle Božie meno chápal už preklad Septuaginta a po ňom Tradícia Cirkvi: Boh je plnosť Bytia a každej dokonalosti, bez začiatku a bez konca. Kým všetky stvorenia dostali od neho všetko, čím sú a čo majú, on jediný je samo svoje Bytie a sám od seba je všetkým, čím je. 41

III. Boh, „Ten, ktorý je“, je pravda a láska

214 Boh, „Ten, ktorý je“, sa zjavil Izraelu ako ten, ktorý je „veľmi milosrdný a verný“ (*Ex* 34, 6). Tieto dva výrazy stručne vyjadrujú bohatstvo Božieho mena. Boh vo všetkých svojich dielach ukazuje svoju láskavosť, svoju dobrotu, svoju milosť, svoju lásku, ale aj svoju spoľahlivosť, svoju stálosť, svoju vernosť a svoju pravdu. „Tvoje meno budem oslavovať, pretože si milosrdný a verný“ (*Ž* 138, 2).¹³ On je pravda, lebo „Boh je svetlo a niet v ňom nijakej tmy“ (*I Jn* 1, 5); on je „láska“, ako učí apoštol Ján (*I Jn* 4, 8). 1062

BOH JE PRAVDA

215 „Pravda je podstatou tvojich slov a všetky rozsudky tvojej spravodlivosti sú večné“ (*Ž* 119, 160). „A teraz, Pane, Bože, ty si Boh a tvoje slová sú pravda“ (*2 Sam* 7, 28); preto sa Božie prisľúbenia vždy plnia.¹⁴ Boh je pravda sama, jeho slová nemôžu klamať. Preto sa možno s úplnou dôverou spoľahnúť na pravdivosť a vernosť jeho slova vo všetkom. Počiatkom hriechu a pádu človeka bolo klamstvo pookúšiteľa, ktorý ho naviedol na pochybovanie o Božom slove, o Božej добрôte a vernosti. 2465 156, 1063 397

216 Božia pravda je Božia múdrosť, ktorá vládne v celom poriadku stvorenia a riadenia sveta.¹⁵ Boh sám stvoril nebo i zem¹⁶ a len on sám môže dať pravé poznanie všetkých stvorených vecí v ich vzťahu k nemu.¹⁷ 295 32

217 Boh je pravdivý aj vtedy, keď zjavuje seba: učenie, ktoré pochádza od neho, je „zákon pravdy“ (*Mal* 2, 6). Keď pošle svojho Syna na svet, bude to preto, aby „vydal svedectvo pravde“ (*Jn* 18, 37): „A vieme, že prišiel Boží Syn a dal nám schopnosť poznať toho Pravého“ (*I Jn* 5, 20).¹⁸ 851 2466

¹³ Porov. *Ž* 85, 11.

¹⁴ Porov. *Dt* 7, 9.

¹⁵ Porov. *Múd* 13, 1-9.

¹⁶ Porov. *Ž* 115, 15.

¹⁷ Porov. *Múd* 7, 17-21.

¹⁸ Porov. *Jn* 17, 3.

BOH JE LÁSKA

218 Izrael mohol v priebehu svojich dejín zistiť, že Boh mal iba jediný dôvod, pre ktorý sa mu zjavil a vyvolil si ho spomedzi všetkých národov, aby
 295 bol jeho: svoju nezištnú lásku.¹⁹ A Izrael vďaka svojim prorokom pochopil, že Boh ho zasa len z lásky neprestáva zachraňovať²⁰ a odpúšťať mu jeho nevernoscť a jeho hriechy.²¹

219 Láska Boha k Izraelu sa prirovnáva láske otca k svojmu synovi.²² Táto
 239 láska je silnejšia ako láska matky k vlastným deťom.²³ Boh miluje svoj ľud
 796 väčšmi ako ženích svoju milovanú nevestu.²⁴ Táto láska prekoná aj tie naj-
 458 väčšie nevernosti²⁵ a pôjde až po ten najdrahší dar: „Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna“ (*Jn* 3, 16).

220 Božia láska je „večná“ (*Iz* 54, 8): „Nech i vrchy odstúpia a kopce nech sa otrasú: moja milosť neodstúpi od teba“ (*Iz* 54, 10). „Láskou odvekou som ťa miloval, preto som si ťa milosrdne pritiahol“ (*Jer* 31, 3).

221 Svätý Ján ide ešte ďalej, keď tvrdí: „Boh je láska“ (*1 Jn* 4, 8. 16).
 733 Samotné Božie bytie je láska. Keď Boh v plnosti času posielal svojho jedno-
 851 rodeného Syna a Ducha lásky, zjavuje svoje najvnútornejšie tajomstvo:²⁶ on sám je večná výmena lásky: Otec, Syn a Duch Svätý, a nás určil na to, aby
 257 sme mali na nej účasť.

IV. Dôležitosť viery v jedného Boha

222 Veriť v Boha, jediného, a milovať ho celou svojou bytosťou, má nesmierne následky pre celý náš život. To znamená:

223 *Poznať Božiu veľkosť a velebnosť*: Pán je taký vznešený, že prevyšuje
 400 naše chápanie.²⁷ Preto Bohu treba „slúžiť prvému“.²⁸

¹⁹ Porov. *Dt* 4, 37; 7, 8; 10, 15.

²⁰ Porov. *Iz* 43, 1-7.

²¹ Porov. *Oz* 2.

²² Porov. *Oz* 11, 1.

²³ Porov. *Iz* 49, 14-15.

²⁴ Porov. *Iz* 62, 4-5.

²⁵ Porov. *Ez* 16; *Oz* 11.

²⁶ Porov. *1 Kor* 2, 7-16; *Ef* 3, 9-12.

²⁷ Porov. *Jób* 36, 26.

²⁸ SVÄTÁ JANA Z ARCU, *Dictum: Procès de condamnation*, vyd. P. TISSET-Y. LANHERS, zv. 1 (Paris 1960), s. 280 a 288.

- 224** *Žiť vo vzdávaní vďaky:* Ak je Boh jediný, všetko, čo sme a čo máme, pochádza od neho: „Čo máš, čo si nedostal?“ (*I Kor 4, 7*). „Čím sa odvdáčaš Pánovi za všetko, čo mi dal?“ (*Ž 116, 12*). 2637
- 225** *Poznať jednotu a pravú dôstojnosť všetkých ľudí:* Všetci sú stvorení na Boží „obraz a podobu“ (*Gn 1, 26*). 356, 360
1700, 1934
- 226** *Správne používať stvorené veci:* Viera v jedného Boha nás vedie k tomu, aby sme všetko, čo nie je on, používali natoľko, nakoľko nás to k nemu približuje, a zriekali sa toho natoľko, nakoľko nás to od neho odvracia.²⁹ 339, 2402
2415
- „Pán môj a Boh môj, vezmi mi všetko, čo mi prekáža ísť k tebe! Pán môj a Boh môj, daj mi všetko, čo mi pomáha ísť k tebe! Pán môj a Boh môj, odpútaj ma od o mňa a daj, aby som celý patril tebe!“³⁰
- 227** *V každej situácii dôverovať Bohu,* aj v protivenstvách. Obdivuhodne to vyjadruje jedna modlitba svätej Terézie od Ježiša (z Avily): 313
2090
- „Nech ťa nič neznepokojuje, / nech ťa nič nefaká,
všetko sa pomíňa, / Boh sa nemení.
Trpezlivosť / dosiahne všetko. 2830
Kto má Boha, / tomu nič nechýba:
Boh sám stačí.“³¹ 1723

Zhrnutie

- 228** „Počuj, Izrael, Pán, náš Boh, je jediný Pán...“ (*Dt 6, 4; Mk 12, 29*). „Je nevyhnutné, aby najväčšia veľkosť bola jediná, a takou bude, ak nemá seberovnú... Ak Boh nie je jediný, nie je [Bohom].“³²
- 229** *Viera v Boha nás vedie k tomu, aby sme sa obracali jedine k nemu ako k svojmu prvopočiatku a k svojmu poslednému cieľu a aby sme ničomu nedávali prednosť pred ním, ani ho ničím nenahrádzali.*
- 230** *Hoci sa Boh zjavuje, ostáva nevýslovným tajomstvom:* „Keby si [ho] pochopil, nebol by Bohom.“³³

²⁹ Porov. *Mt 5, 29-30; 16, 24; 19, 23-24*.

³⁰ SVÄTÝ MIKULÁŠ Z FLŮE, *Bruder-Klausen-Gebet*, v knihe R. AMSCHWAND, *Bruder Klaus. Ergänzungsband zum Quellenwerk von R. DURRER* (Sarnen 1987), s. 215.

³¹ SVÄTÁ TERÉZIA OD JEŽIŠA (Z AVILY), *Poesía*, 9: *Biblioteca Mística Carmelitana*, zv. 6 (Burgos 1919), s. 90.

³² TERTULIÁN, *Adversus Marcionem*, 1, 3, 5: CCL 1, 444 (PL 2, 274).

³³ SVÄTÝ AUGUSTÍN, *Sermo* 52, 6, 16: vyd. P. VERBRAKEN: *Revue Bénédictine* 74 (1964) 27 (PL 38, 360).

231 *Boh našej viery sa zjavil ako Ten, ktorý je; dáva sa poznať ako „veľmi milosrdný a verný“ (Ex 34, 6). Jeho samotné Bytie je pravda a láska.*

2. odsek

OTEC

I. „V mene Otca i Syna i Ducha Svätého“

189, 1223 **232** Kresťania sú krstení „v mene Otca i Syna i Ducha Svätého“ (*Mt 28, 19*). Predtým odpovedajú „Verím“ na trojnásobnú otázku, ktorou sa od nich žiada, aby vyznali svoju vieru v Otca, v Syna a v Ducha: „Viera všetkých kresťanov má základ v Trojici.“³⁴

233 Kresťania sú krstení „v mene“ Otca i Syna i Ducha Svätého, a nie v ich „menách“,³⁵ lebo je len jeden Boh, všemohúci Otec a jeho jednorodený Syn a Duch Svätý: Najsvätejšia Trojica.

2157 **234** Tajomstvo Najsvätejšej Trojice je ústredným tajomstvom kresťanskej viery a kresťanského života. Je to tajomstvo Boha, aký je sám v sebe. Toto tajomstvo je teda prameňom všetkých ostatných tajomstiev viery a svetlom, ktoré ich osvetľuje. Je najzákladnejším a najpodstatnejším učením v „hierarchii právd“ viery.³⁶ „Celé dejiny spásy sú dejinami cesty a spôsobu, akým
90 sa pravý a jediný Boh, Otec, Syn a Duch Svätý, zjavuje ľuďom, a keď sa odvráti od hriechu, zmieruje a spája ich so sebou.“³⁷
1449

235 V tomto odseku sa v krátkosti vysvetlí, ako bolo zjavené tajomstvo Najsvätejšej Trojice (I), ako Cirkev formulovala učenie viery o tomto tajomstve (II), a napokon ako Boh Otec božskými poslaniami Syna a Ducha Svätého uskutočňuje svoj „dobrotivý plán“ stvorenia, vykúpenia a posvätenia (III).

1066 **236** Cirkevní otcovia rozlišujú medzi „*teológiou*“ a „*ekonómiou*“. Prvým termínom označujú tajomstvo vnútorného života Boha-Trojice a druhým všetky Božie diela, ktorými sa Boh zjavuje a dáva svoj život. Prostredníctvom *ekonómie* je nám
259 zjavená *teológia* a *teológia* zasa objasňuje celú *ekonómiu*. Božie diela zjavujú, kto je Boh sám v sebe, a naopak, tajomstvo jeho vnútorného Bytia osvetľuje chápanie

³⁴ SVÄTÝ CÉZAR ARLESKÝ, *Expositio vel traditio Symboli* (sermo 9): CCL 103, 47.

³⁵ Porov. VIGILIUS, *Professio fidei* (r. 552): DS 415.

³⁶ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS, *Directorium catechisticum generale*, 43: AAS 64 (1972) 123.

³⁷ POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS, *Directorium catechisticum generale*, 47: AAS 64 (1972) 125.

všetkých jeho diel. Podobne je to aj medzi ľudskými osobami. Osoba sa prejavuje vo svojom konaní, a čím lepšie poznáme nejakú osobu, tým lepšie chápeme jej konanie.

237 Trojica je tajomstvom viery v úzkom zmysle slova, totiž jedným z tajomstiev skrytých v Bohu, „ktoré nemôžu byť poznané, ak ich Boh nezjaví“.³⁸ Boh nepochybne zanechal určité stopy svojho trojičného bytia vo svojom stvoriteľskom diele a vo svojom zjavení za čias Starej zmluvy. Ale hĺbka jeho bytia ako Najsvätejšej Trojice je tajomstvo, ktoré je nedostupné samému rozumu, ba aj viere Izraela pred vtelením Božieho Syna a zoslaním Ducha Svätého. 50

II. Zjavenie Boha ako Trojice

OTEC SA ZJAVUJE PROSTREDNÍCTVOM SYNA

238 Vzývanie Boha ako „Otca“ je známe v mnohých náboženstvách. Božstvo sa často považuje za „otca bohov i ľudí“. V Izraeli je Boh nazvaný Otcom ako Stvoriteľ sveta.³⁹ Ešte väčšmi je Boh Otcom na základe Zmluvy a Zákona darovaného ľudu, o ktorom hovorí: „Izrael je môj prvorođený syn“ (*Ex* 4, 22). Je nazvaný aj Otcom kráľa Izraela.⁴⁰ A celkom osobitne je „Otom chudobných“, sirôt a vdov, ktorí sú pod jeho láskavou ochranou.⁴¹ 2443

239 Keď reč viery označuje Boha menom „Otec“, poukazuje predovšetkým na dva aspekty: že Boh je prvopočiatkom všetkého a transcendentnou autoritou a že zároveň je dobrotou a starostlivosťou, ktorá miluje všetky svoje deti. Túto otcovskú nežnosť Boha možno vyjadriť aj obrazom materstva,⁴² ktorý lepšie zvýrazňuje Božiu imanentnosť a dôvernú vzťah medzi Bohom a jeho stvorením. Takto reč viery čerpá z ľudskej skúsenosti týkajúcej sa rodičov, ktorí sú pre človeka v istom zmysle prvými zástupcami Boha. Ale z tejto skúsenosti vyplýva aj to, že ľudskí rodičia sú omylní a môžu znetvoriť podobu otcovstva a materstva. Preto treba pripomenúť, že Boh presahuje ľudské rozlišovanie pohlaví. On nie je ani muž, ani žena, on je Boh. Presahuje aj ľudské otcovstvo a materstvo,⁴³ hoci je ich pôvodcom a mierou:⁴⁴ nik nie je tak otcom, ako je Otcom Boh. 370, 2779

240 Ježiš zjavil, že Boh je „Otec“ v mimoriadnom zmysle: nie je Otcom iba ako Stvoriteľ, ale je večne Otcom vo vzťahu k svojmu jednorodenému 2780 441-445

³⁸ PRVÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Filius*, kap. 4: DS 3015.

³⁹ Porov. *Dt* 32, 6; *Mal* 2, 10.

⁴⁰ Porov. 2 *Sam* 7, 14.

⁴¹ Porov. *Ž* 68, 6.

⁴² Porov. *Iz* 66, 13; *Ž* 131, 2.

⁴³ Porov. *Ž* 27, 10.

⁴⁴ Porov. *Ef* 3, 14-15; *Iz* 49, 15.

Synovi, ktorý je večne Synom iba vo vzťahu k svojmu Otcovi: „Nik nepozná Syna, iba Otec, ani Otca nepozná nik, iba Syn a ten, komu to Syn bude chcieť zjaviť“ (*Mt* 11, 27).

241 Preto apoštoli vyznávajú Ježiša ako „Slovo“, ktoré „bolo na počiatku... u Boha a to Slovo bolo Boh“ (*Jn* 1, 1), ako toho, ktorý „je obraz neviditeľného Boha“ (*Kol* 1, 15) a „odlesk jeho slávy a obraz jeho podstaty“ (*Hebr* 1, 3).

242 Po nich Cirkev, nadväzujúc na apoštolskú Tradíciu, vyznala v roku 325 na prvom ekumenickom koncile v Nicei, že Syn je „jednej podstaty s Otcom“, ⁴⁵ t. j., že je s ním jeden Boh. Druhý ekumenický koncil, zhromaždený v Carihrade roku 381, zachoval tento výraz vo svojej formulácii nicejského Kréda a vyznal „jednorodného Syna Božieho, zrodeného z Otca pred všetkými vekmi; [Boha z Boha,] Svetlo zo Svetla, pravého Boha z Boha pravého, splodeného, nie stvoreného, jednej podstaty s Otcom“. ⁴⁶

OTEC A SYN ZJAVENÍ DUCHOM

243 Ježiš pred svojou Veľkou nocou (Paschou) zvestuje, že pošle „iného Tešiteľa“ (Obrancu), Ducha Svätého. Duch, ktorý pôsobí už od stvorenia ⁴⁷ a kedysi „hovoriť skrze prorokov“, ⁴⁸ bude teraz s učeníkmi a v nich, ⁴⁹ aby ich učil ⁵⁰ a uviedol „do plnej pravdy“ (*Jn* 16, 13). Tak je Duch Svätý zjavený ako iná božská osoba vo vzťahu k Ježišovi a k Otcovi.

244 Večný pôvod Ducha sa zjavuje v jeho poslaní v čase. Ducha Svätého poslal apoštolom a Cirkvi tak Otec v mene Syna, ako aj Syn osobne, keď sa vrátil k Otcovi. ⁵¹ Zoslanie osoby Svätého Ducha po Ježišovom oslávení ⁵² naplno zjavuje tajomstvo Najsvätejšej Trojice.

245 Apoštolskú vieru, pokiaľ ide o Ducha Svätého, vyznal druhý ekumenický koncil roku 381 v Carihrade: Veríme „v Ducha Svätého, Pána a Oživovateľa, ktorý vychádza z Otca“. ⁵³ Cirkev tým uznáva Otca za „prameň a pôvod

⁴⁵ *Symbolum Nicaenum*: DS 125.

⁴⁶ *Symbolum Nicaenum-Constantinopolitanum*: DS 150.

⁴⁷ Porov. *Gn* 1, 2.

⁴⁸ *Symbolum Nicaenum-Constantinopolitanum*: DS 150.

⁴⁹ Porov. *Jn* 14, 17.

⁵⁰ Porov. *Jn* 14, 26.

⁵¹ Porov. *Jn* 14, 26; 15, 26; 16, 14.

⁵² Porov. *Jn* 7, 39.

⁵³ *Symbolum Nicaenum-Constantinopolitanum*: DS 150.

celého božstva“.⁵⁴ Večný pôvod Ducha Svätého sa však viaže na večný pôvod Syna: „Veríme, že aj Duch Svätý, ktorý je tretia osoba v Trojici, je jeden a rovnaký Boh s Bohom Otcom i Synom, jednej podstaty a jednej prirodzenosti;... nevolá sa však iba Duch Otca ani iba Duch Syna, ale Duch Otca i Syna zároveň.“⁵⁵ Krédo Carihradského koncilu vyznáva: „Jemu sa 685 spolu s Otcom a Synom vzdáva poklona a sláva.“⁵⁶

246 Latinská tradícia symbolu viery vyznáva, že Duch „vychádza z Otca i Syna [*Filioque*]“. Florentský koncil v roku 1438 vysvetľuje: „Duch Svätý... má svoju bytnosť a svoje bytie od Otca i od Syna zároveň a z obidvoch večne vychádza ako z jediného princípu a jediným vydychovaním... A keďže všetko, čo je Otcovo, dal sám Otec svojmu jednorodenému Synovi plodením, s výnimkou toho, že je Otcom, aj to, že Duch vychádza zo Syna, má Syn večne od Otca, ktorým je aj večne plodený.“⁵⁷

247 Výraz *Filioque* nie je vo Vyznaní viery vyhlásenom roku 381 v Carihrade. Ale svätý pápež Lev Veľký ho podľa starobylej latinskej a alexandrijskej tradície dogmaticky vyznal už v roku 447,⁵⁸ teda skôr ako Rím v roku 451 na Chalcedónskom koncile poznal a prijal Vyznanie viery z roku 381. Používanie tejto formuly vo Vyznaní viery sa pozvoľna (medzi 8. až 11. storočím) pripúšťalo v latinskej liturgii. Zavedenie výrazu *Filioque* do Nicejsko-carihradského vyznania viery do latinskej liturgie je však ešte aj dnes príčinou nezhody s pravoslávnyimi cirkvami.

248 Východná tradícia predovšetkým vyzdvihuje, že Otec je prvotný počiatok vo vzťahu k Duchu. Keď vyznáva, že Duch „vychádza z Otca“ (*Jn* 15, 26), tvrdí, že vychádza z Otca *skrze* Syna.⁵⁹ Západná tradícia vyzdvihuje predovšetkým spoločenstvo jednej podstaty medzi Otcom a Synom, keď hovorí, že Duch vychádza z Otca i Syna (*Filioque*). A hovorí to „oprávnene a odôvodnene“,⁶⁰ lebo večný poriadok božských osôb v ich spoločenstve jednej podstaty zahŕňa v sebe skutočnosť, že Otec je prvotný počiatok Ducha, pretože je „počiatok bez počiatku“,⁶¹ ale aj skutočnosť, že ako Otec jednorodeného Syna je spolu s ním jediný počiatok, z ktorého vychádza Duch Svätý „ako z jediného počiatku“. ⁶² Ak sa toto oprávnené doplnenie (*Filioque*) príliš nezdôrazňuje, nenaruša totožnosť viery v skutočnosť toho istého tajomstva, ktoré sa vyznáva.

⁵⁴ ŠIESTY TOLEDSKÝ KONCIL (r. 638), *De Trinitate et de Filio Dei Redemptore incarnato*: DS 490.

⁵⁵ JEDENÁSTY TOLEDSKÝ KONCIL (r. 675), *Symbolum*: DS 527.

⁵⁶ *Symbolum Nicaenum-Constantinopolitanum*: DS 150.

⁵⁷ FLORENTSKÝ KONCIL, *Decretum pro Graecis*: DS 1300-1301.

⁵⁸ Porov. SVÄTÝ LEV VEĽKÝ, list *Quam laudabiliter*: DS 284.

⁵⁹ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dekrét *Ad gentes*, 2: AAS 58 (1966) 948.

⁶⁰ FLORENTSKÝ KONCIL, *Decretum pro Graecis* (r. 1439): DS 1302.

⁶¹ FLORENTSKÝ KONCIL, *Decretum pro Iacobiis* (r. 1442): DS 1331.

⁶² DRUHÝ LYONSKÝ KONCIL, *Constitutio de Summa Trinitate et fide catholica* (r. 1274): DS 850.

III. Najsvätejšia Trojica v učení viery

UTVÁRANIE TROJIČNEJ DOGMY

249 Zjavená pravda o Najsvätejšej Trojici bola hneď od začiatku v základoch živej viery Cirkvi najmä prostredníctvom krstu. Nachádza svoje vyjadrenie v pravidle krstnej viery (*regula fidei baptismalis*), formulovanom v ohlasovaní, v katechéze a v modlitbe Cirkvi. Takéto formulácie sú už v apoštolských spisoch, ako to dosvedča pozdrav prevzatý do eucharistickej liturgie: „Milosť Pána Ježiša Krista a láska Boha [Otca] i spoločenstvo Svätého Ducha nech je s vami všetkými“ (2 Kor 13, 13).⁶³

250 Cirkev sa v priebehu prvých storočí snažila jasnejšie formulovať svoju trojičnú vieru, aby prehĺbila svoje chápanie viery a aj aby ju bránila proti bludom, ktoré ju deformovali. To bolo dielo prvých koncilov, ktorým pomáhala teologická práca cirkevných otcov a ktoré podporoval zmysel pre vieru kresťanského ľudu.

251 Na formulovanie dogmy o Najsvätejšej Trojici musela Cirkev vytvoriť vlastnú terminológiu pomocou pojmov filozofického pôvodu: „podstata“, „osoba“ alebo „hypostáza“, „vzťah“ atď. Tým však nepodriadila vieru ľudskej múdrosti, ale dala nový, nezvyčajný význam týmto termínom, ktoré mali od toho času vyjadrovať aj nevýslovné tajomstvo, ktoré „nekonečne presahuje všetko, čo môžeme ľudským spôsobom pochopiť“.⁶⁴

252 Cirkev používa termín „podstata“ (*substantia*) – ktorý sa niekedy prekladá aj výrazom „bytnosť“ (*essentia*) alebo aj výrazom „prirodzenosť“ (*natura*) – na označenie Božieho bytia v jeho jednote; termín „osoba“ (*persona*) alebo „hypostáza“ (*hypostasis*) na označenie Otca, Syna a Ducha Svätého v ich skutočnej vzájomnej odlišnosti a termín „vzťah“ (*relatio*) na označenie toho, že ich odlišnosť spočíva v ich vzájomnom vzťahu.

DOGMA O NAJSVÄTEJŠEJ TROJICI

253 *Trojica je jedna.* Nevyznávame troch bohov, ale jedného Boha v troch osobách: „Trojicu jednej podstaty.“⁶⁵ Božské osoby si nedelia medzi sebou jediné božstvo, ale každá z nich je celý Boh, „lebo... Otec je to isté, čo Syn, Syn to isté, čo Otec, Otec a Syn sú to isté, čo Duch Svätý, t. j. prirodzenosťou

⁶³ Porov. 1 Kor 12, 4-6; Ef 4, 4-6.

⁶⁴ PAVOL VI., *Sollemnis Professio fidei*, 9: AAS 60 (1968) 437.

⁶⁵ DRUHÝ CARIHRADSKÝ KONCIL (r. 553), *Anathematismi de tribus Capitulis*, 1: DS 421.

jeden Boh“.⁶⁶ „Každá z troch osôb je tou skutočnosťou, čiže božskou podstatou, bytnosťou alebo prirodzenosťou.“⁶⁷

254 *Božské osoby sú od seba skutočne odlišné.* „Uctieваме si a vyznávame: jediného Boha nie v tom zmysle, akoby bol osamotený.“⁶⁸ „Otec“, „Syn“ a „Duch Svätý“ nie sú len mená, ktoré by označovali spôsoby Božieho bytia, pretože sú medzi sebou skutočne odlišní: „Otec totiž nie je Syn, ani Syn nie je Otec, ani Duch Svätý nie je Otec alebo Syn.“⁶⁹ Navzájom sa odlišujú vzťahmi, ktoré vyplývajú z ich pôvodu: „Otec je ten, ktorý plodí, Syn je ten, ktorý je plodený, a Duch Svätý ten, ktorý [z oboch] vychádza.“⁷⁰ *Božia jednota je trojjediná.*

468, 689

255 *Božské osoby sú vo vzájomnom vzťahu.* Pretože skutočná vzájomná odlišnosť osôb nerozdeľuje Božiu jednotu, spočíva iba v ich vzájomných vzťahoch: „V menách, ktoré vyjadrujú vzťah osôb, Otec označuje vzťah k Synovi, Syn k Otcovi a Duch Svätý k obidvom: hoci sa vzhľadom na vzťahy hovorí o troch osobách, verí sa iba jedna prirodzenosť alebo podstata.“⁷¹ Ved' v nich „všetko... je jedno, kde sa nevyskytuje protiklad vzťahu“.⁷² „Pre túto jednotu je Otec celý v Synovi a celý v Duchu Svätom; Syn je celý v Otcovi a celý v Duchu Svätom; Duch Svätý je celý v Otcovi a celý v Synovi.“⁷³

240

256 Svätý Gregor Naziánsky, ktorého volajú aj „Teológ“, zveruje carihradským katechumenom toto zhrnutie trojičnej viery:

236, 684

„Predovšetkým, prosím, zachovaj vzácny poklad, pre ktorý žijem, za ktorý bojujem a ktorý nech ma sprevádza, keď sa rozlúčim s týmto životom. S ním znášam aj všetky ťažkosti života a pohrádam všetkými radosťami a nepokladám ich za nič; vieru, hovorím, a vyznanie viery v Otca i Syna i Ducha Svätého. Dnes ti ju zverujem. S ňou ťa ponorím do očistnej vody a vyzdvihnem z nej. Dávam ti ju za spoločníčku a ochrankyňu celého života: jediné božstvo a moc, jestvujúce spoločne v Troch a obsahujúce Troch odlišným spôsobom: božstvo rovnakej podstaty alebo prirodzenosti, ktoré sa vznešenosťou nezväčšuje ani podriadenosťou nezmenšuje... Nekonečnú jednotu Troch nekonečných. Každý z nich je Boh, ak sa berie do úvahy osve...; a Boh sú títo Traja, ak sa berú do úvahy spolu... Len čo som si v duchu predstavil

84

66 JEDENÁSTY TOLEDSKÝ KONCIL (r. 675), *Symbolum*: DS 530.

67 ŠTVRTÝ LATERÁNSKY KONCIL (r. 1215), kap. 2, *De errore abbatiss Ioachim*: DS 804.

68 *Fides Damasi*: DS 71.

69 JEDENÁSTY TOLEDSKÝ KONCIL (r. 675), *Symbolum*: DS 530.

70 ŠTVRTÝ LATERÁNSKY KONCIL (r. 1215), kap. 2, *De errore abbatiss Ioachim*: DS 804.

71 JEDENÁSTY TOLEDSKÝ KONCIL (r. 675), *Symbolum*: DS 528.

72 FLORENTSKÝ KONCIL, *Decretum pro Iacobitis* (r. 1442): DS 1330.

73 FLORENTSKÝ KONCIL, *Decretum pro Iacobitis* (r. 1442): DS 1331.

Jedného, hneď mi zažiarili Traja. Len čo začnem rozlišovať Troch, hneď som privedený k Jednému.“⁷⁴

IV. Božie diela a trojičné poslania

221 **257** „Svetlo, blažená Trojica, a najpôvodnejšia Jednota! – *O lux, beata*
Trinitas, et principalis Unitas!“⁷⁵ Boh je večná blaženosť, nesmrteľný život,
 758 slobodne darovať slávu svojho blaženého života. Také je jeho „dobrotivé
 rozhodnutie“ (*Ef* 1, 9), ktoré si ešte pred stvorením sveta predsavzal vo svo-
 jom milovanom Synovi, a preto nás predurčil, „aby sme sa skrze Ježiša
 Krista stali jeho adoptovanými synmi“ (*Ef* 1, 5), čiže aby sme sa stali „po-
 dobnými obrazu jeho Syna“ (*Rim* 8, 29) skrze „Ducha adoptívneho synov-
 stva“ (*Rim* 8, 15). Toto rozhodnutie, čiže plán spásy, je milosť, „ktorú sme
 292 dostali pred večnými vekmi“ (*2 Tim* 1, 9), a pochádza priamo z trojičnej
 850 lásky. Tento plán sa rozvíja v diele stvorenia a po páde v celých dejinách
 spásy, v poslaní Syna a v poslaní Ducha Svätého, v ktorých pokračuje po-
 slanie Cirkvi.⁷⁶

686 **258** Celý Boží poriadok spásy (*oeconomia divina*) je spoločným dielom
 troch božských osôb. Veď tak ako má Trojica len jednu a tú istú prirodzenosť,
 má len jedno a to isté konanie.⁷⁷ „Otec, Syn a Duch Svätý nie [sú] tri princí-
 py stvorenia, ale jeden princíp.“⁷⁸ Každá božská osoba však koná spoločné
 dielo podľa svojej osobnej vlastnosti. A tak Cirkev, pridŕžiavajúc sa Nového
 zákona,⁷⁹ vyznáva, že je „jeden... Boh a Otec, od ktorého je všetko; a jeden
 Pán Ježiš Kristus, skrze ktorého je všetko; a jeden Duch Svätý, v ktorom je
 všetko“.⁸⁰ Najmä božské poslania: vtelenie Syna a darovanie Ducha Svätého
 zjavujú osobitné vlastnosti božských osôb.

236 **259** Celý Boží poriadok spásy, ako dielo spoločné a zároveň osobné, dáva
 poznať aj osobitnú vlastnosť božských osôb, aj ich jedinú prirodzenosť. Aj
 celý kresťanský život je spoločenstvom s každou z božských osôb, ale ich
 vôbec neoddeľuje. Kto oslavuje Otca, robí to skrze Syna v Duchu Svätom;

⁷⁴ SVÄTÝ GREGOR NAZIÁNSKY, *Oratio*, 40, 41: SC 358, 292-294 (PG 36, 417).

⁷⁵ *Hymnus ad II Vesperas Dominicae in Hebdomada*, 2 et 4: *Liturgia Horarum*, editio typica, zv. 3 (Typis Polyglottis Vaticanis 1973), s. 684 a 931; zv. 4 (Typis Polyglottis Vaticanis 1974), s. 632 a 879.

⁷⁶ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dekrét *Ad gentes*, 2-9: AAS 58 (1966) 948-958.

⁷⁷ Porov. DRUHÝ Carihradský koncil (r. 553), *Anathematismi de tribus Capitulis*, 1: DS 421.

⁷⁸ Florentský koncil, *Decretum pro Iacobitis* (r. 1442): DS 1331.

⁷⁹ Porov. *1 Kor* 8, 6.

⁸⁰ DRUHÝ Carihradský koncil (r. 553), *Anathematismi de tribus Capitulis*, 1: DS 421.

kto nasleduje Krista, robí tak preto, že ho priťahuje Otec⁸¹ a pohýna Duch Svätý.⁸²

260 Posledný cieľ celého Božieho poriadku spásy je, aby stvorenia vstúpili do dokonalej jednoty Najsvätejšej Trojice.⁸³ Ale už teraz sme povolaní na to, aby v nás prebývala Najsvätejšia Trojica. Pán totiž hovorí: „Kto ma miluje, bude zachovávať moje slovo a môj Otec ho bude milovať; prideme k nemu a urobíme si uňho príbytok“ (Jn 14, 23):

„Ó, môj Bože, Trojica, ktorej sa klaniam, pomôž mi celkom zabudnúť na seba, aby som spočinula v tebe nehybná a pokojná, akoby moja duša bola už vo večnosti. Nech už nič nie je schopné narušiť môj pokoj ani ma vyviesť z teba, ó, môj Nemeniteľný, ale nech ma každý okamih unáša ďalej do hĺbky tvojho tajomstva! Upokoj moju dušu. Urob z nej svoje nebo, svoj obľúbený príbytok a miesto svojho odpočinku. Nech ňa tam nikdy nenechám samého, ale nech som tam úplne celá, úplne bdela vo svojej viere, celá v adorácii, úplne odovzdaná tvojmu stvoriteľskému pôsobeniu.“⁸⁴

2565

Zhrnutie

261 *Tajomstvo Najsvätejšej Trojice je ústredné tajomstvo viery a kresťanského života. Iba Boh nám ho môže dať poznať tak, že sa nám zjavuje ako Otec, Syn a Duch Svätý.*

262 *Vtelenie Božieho Syna zjavuje, že Boh je večný Otec a že Syn je jednej podstaty s Otcom, že totiž v ňom a s ním je ten istý jediný Boh.*

263 *Zoslanie Ducha Svätého, ktorého Otec posíla v Synovom mene⁸⁵ a ktorého Syn posíla „od Otca“ (Jn 15, 26), zjavuje, že on je s nimi ten istý jediný Boh. „Jemu sa spolu s Otcom a Synom vzdáva poklona a sláva.“⁸⁶*

264 *„Duch Svätý vychádza z Otca ako z prvotného prameňa, a keďže ho Otec bez akéhokoľvek časového odstupe dáva [Synovi], vychádza spoločne z obidvoch.“⁸⁷*

⁸¹ Porov. Jn 6, 44.

⁸² Porov. Rim 8, 14.

⁸³ Porov. Jn 17, 21-23.

⁸⁴ BLAHOŠLAVENÁ ALŽBETA OD TROJICE, *Élévation à la Trinité: Ecrits spirituels*, 50, vyd. M. M. PHILIPON (Paris 1949), s. 80.

⁸⁵ Porov. Jn 14, 26.

⁸⁶ *Symbolum Nicaenum-Constantinopolitanum*: DS 150.

⁸⁷ SVÄTÝ AUGUSTÍN, *De Trinitate*, 15, 26, 47: CCL 50A, 529 (PL 42, 1095).

- 265** *Milosťou krstu sme „v mene Otca i Syna i Ducha Svätého“ (Mt 28, 19) povolaní mať účasť na živote Najsvätejšej Trojice „tu na zemi v temnote viery a po smrti vo večnom svetle“.*⁸⁸
- 266** *„Katolícka viera je v tom, že uctieваме jedného Boha v Trojici a Trojicu v jednote a pritom nemiešame osoby ani nerozdeľujeme podstatu: lebo iná je osoba Otca, iná Syna a iná Ducha Svätého; ale jediné je božstvo Otca, Syna a Ducha Svätého, rovnaká [je ich] sláva a rovnako večná veleba.“*⁸⁹
- 267** *Božské osoby, neoddeliteľné v tom, čo sú, sú neoddeliteľné aj v tom, čo konajú. Ale v spoločnom Božom konaní každá prejavuje to, čo je jej v Trojici vlastné, najmä v božských poslaniach vtelenia Syna a darovania Ducha Svätého.*

3. odsek

VŠEMOHÚCI

- 268** Zo všetkých Božích vlastností sa vo Vyznaní viery spomína iba Božia všemohúcnosť: vyznávať ju má veľký význam pre náš život. Veríme, že je *univerzálna*, lebo Boh, ktorý všetko stvoril,⁹⁰ všetko riadi a všetko môže; *láskyplná*, lebo Boh je náš Otec;⁹¹ *tajomná*, lebo iba viera ju môže rozoznať, keď „sa prejavuje v slabosti“ (2 Kor 12, 9).⁹²

„VŠETKO, ČO CHCE, ROBI“ (Ž 115, 3)

- 269** Sväté písmo často vyznáva *univerzálnu* Božiu moc. Volá Boha „Mocný Jakubov“ (Gn 49, 25; Iz 1, 24 a inde), „Pán zástupov“, „silný a mocný“ (Ž 24, 8-10). Boh je všemohúci „na nebi i na zemi“ (Ž 135, 6) preto, lebo on ich stvoril. Jemu nič nie je nemožné⁹³ a so svojim dielom zaobchádza podľa svojej vôle.⁹⁴ Je Pánom vesmíru, ktorému určil poriadok a ktorý mu ostáva plne podriadený a k dispozícii. Je Pánom dejín: riadi srdcia a udalosti podľa

⁸⁸ PAVOL VI., *Sollemnis Professio fidei*, 9: AAS 60 (1968) 436.

⁸⁹ *Symbolum „Quicumque“*: DS 75.

⁹⁰ Porov. Gn 1, 1; Jn 1, 3.

⁹¹ Porov. Mt 6, 9.

⁹² Porov. 1 Kor 1, 18.

⁹³ Porov. Jer 32, 17; Lk 1, 37.

⁹⁴ Porov. Jer 27, 5.

svojej vôle:⁹⁵ „Lebo ty vždy môžeš uplatňovať svoju veľkú moc. Ktože môže odolávať sile tvojho ramena?“ (*Múd* 11, 21).

„TY SA ZMILÚVAŠ NAD VŠETKÝMI, PRETOŽE SI VŠEMOCNÝ“ (*Múd* 11, 23)

270 Boh je všemohúci *Otec*. Jeho otcovstvo a jeho moc sa navzájom ob-
 jasňujú. Svoju otcovskú všemohúcnosť prejavuje totiž tým, ako sa stará o to, 2777
 čo potrebujeme;⁹⁶ ďalej tým, že nás prijíma za adoptívne deti („Budem va-
 šim Otcom a vy budete mojimi synmi a dcérami, hovorí všemohúci Pán“:
2 Kor 6, 18); a napokon svojím nekonečným milosrdenstvom, lebo naj-
 väčšími prejavuje svoju moc, keď slobodne odpúšťa hriechy. 1441

271 Božia všemohúcnosť nie je svojvoľná: „V Bohu je moc a bytnosť, vôľa
 a rozum, múdrosť a spravodlivosť to isté, takže v Božej moci nemôže byť nič,
 čo by nemohlo byť v jeho spravodlivej vôli a v jeho múdrom rozume.“⁹⁷

TAJOMSTVO ZDANLIVEJ BOŽEJ BEZMOCNOSTI

272 Vieru v Boha Otca všemohúceho môže skúsenosť so zlom a utrpením
 podrobiť skúške. Niekedy sa môže zdať, že Boh je neprítomný a neschopný 309
 zabrániť zlu. Boh Otec však zjavil svoju všemohúcnosť *najtajomnejším* 412
 spôsobom v dobrovoľnom ponížení a v zmŕtvychvstaní svojho Syna, ktorý- 609
 mi premohol zlo. Ukrižovaný Kristus je teda Božia moc a Božia múdrosť.
 „Lebo čo je u Boha bláznivé, je múdrejšie ako ľudia, a čo je u Boha slabé,
 je silnejšie ako ľudia“ (*I Kor* 1, 25). V Kristovom zmŕtvychvstaní a povýšení 648
 Otec konal „podľa pôsobenia“ svojej „mocnej sily“ a ukázal, „aká nesmierne
 veľká je jeho moc pre nás veriacich“ (*Ef* 1, 19-22).

273 Iba viera môže prijať tajomné cesty Božej všemohúcnosti. Táto viera sa
 chváli svojimi slabosťami, aby pritiahla na seba Kristovu silu.⁹⁸ Vrcholným 148
 vzorom tejto viery je Panna Mária, ktorá uverila, že „Bohu nič nie je ne-
 možné“ (*Lk* 1, 37), a mohla zvelebovať Pána: „lebo veľké veci mi urobil ten,
 ktorý je mocný, a sväté je jeho meno“ (*Lk* 1, 49).

274 „Nič nemôže tak posilniť našu vieru a nádej, ako keď sme vo svojom
 srdci pevne presvedčení, že Boh môže všetko. Lebo keď ľudský rozum spo- 1814, 1817
 zná, že Boh je všemohúci, ľahko a bez zaváhania bude súhlasiť so všetkým,

⁹⁵ Porov. *Est* 4, 17c; *Prís* 21, 1; *Tob* 13, 2.

⁹⁶ Porov. *Mt* 6, 32.

⁹⁷ SVÄTÝ TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Summa theologiae*, 1, q. 25, a. 5, ad 1: Ed. Leon. 4, 297.

⁹⁸ Porov. *2 Kor* 12, 9; *Flp* 4, 13.

čo treba veriť, aj keby to bolo veľké a obdivuhodné a prevyšovalo by to poriadok a zákony prírody.“⁹⁹

Zhrnutie

- 275** *So spravodlivým Jóbom vyznávame: „Viem, že si všemohúci: všetko, čo si zaumieniš, môžeš uskutočniť“ (Jób 42, 2).*
- 276** *Cirkev, verná svedectvu Písma, sa v modlitbe často obracia na „všemohúceho a večného Boha“ („Omnipotens sempiterne Deus...“), lebo pevne verí, že „Bohu nič nie je nemožné“ (Lk 1, 37).¹⁰⁰*
- 277** *Boh prejavuje svoju všemohúcnosť, keď nás odvracia od našich hriechov a svojou milosťou obnovuje s nami priateľstvo: „Bože, ty najviac prejavuješ svoju všemohúcnosť, keď sa zmilúvaš a odpúšťaš.“¹⁰¹*
- 278** *Kto neverí, že Božia láska je všemohúca, ako uverí, že nás Otec mohol stvoriť, Syn vykúpiť a Duch Svätý posvätiť?*

4. odsek

STVORITEĽ

279 „Na počiatku stvoril Boh nebo a zem“ (Gn 1, 1). Týmto slávnostnými slovami sa začína Sväté písmo. Vyznanie viery preberá tieto slová, keď vyznáva Boha Otca všemohúceho ako „Stvoriteľa neba i zeme“,¹⁰² „sveta viditeľného i neviditeľného.“¹⁰³ Najprv teda budeme hovoriť o Stvoriteľovi, potom o jeho stvorení a napokon o páde do hriechu, z ktorého nás prišiel vyslobodiť Ježiš Kristus, Boží Syn.

- 280** Stvorenie je *základom* „všetkých spasiteľných Božích plánov“, „začiatkom dejín spásy“,¹⁰⁴ ktoré majú svoj vrchol v Kristovi. A naopak, Kristovo tajomstvo je rozhodujúcim svetlom tajomstva stvorenia; zjavuje cieľ, pre

⁹⁹ *Catechismus Romanus*, 1, 2, 13: vyd. P. RODRÍGUEZ (Città del Vaticano-Pamplona 1989), s. 31.

¹⁰⁰ Porov. Gn 18, 14; Mt 19, 26.

¹⁰¹ *Rímsky misál*, modlitba dňa na 26. nedeľu v Cezročnom období, (vyd. SÚSCM Typis Polyglottis Vaticanis 1980), s. 339.

¹⁰² *Symbolum apostolicum*: DS 30.

¹⁰³ *Symbolum Nicaenum-Constantinopolitanum*: DS 150.

¹⁰⁴ POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS, *Directorium catechisticum generale*, 51: AAS 64 (1972) 128.

ktorý „na počiatku stvoril Boh nebo a zem“ (*Gn* 1, 1): Boh mal od začiatku na mysli slávu nového stvorenia v Kristovi.¹⁰⁵

1043

281 Preto sa čítania Veľkonočnej vigílie, ktorá je slávením nového stvorenia v Kristovi, začínajú opisom stvorenia. V byzantskej liturgii je tento opis vždy prvým čítaním na vigílie veľkých sviatkov Pána. Podľa svedectva starovekých autorov taký istý postup zachovávala aj príprava katechumenov na krst.¹⁰⁶

1095

I. Katechéza o stvorení

282 Katechéza o stvorení je mimoriadne dôležitá. Týka sa samých základov ľudského a kresťanského života, lebo vysvetľuje odpoveď kresťanskej viery na základnú otázku, ktorú si kládli a kladú ľudia všetkých čias: „Odkiaľ pochádzame?“ „Kam ideme?“ „Aký je náš pôvod?“ „Aký je náš cieľ?“ „Odkiaľ pochádza a kam smeruje všetko, čo jestvuje?“ Tieto dve otázky, čiže otázku o pôvode a otázku o celi, nemožno oddeliť. Majú rozhodujúci význam pre zmysel a orientáciu nášho života a nášho konania.

1730

283 Otázka o pôvode sveta a človeka je predmetom mnohých vedeckých výskumov, ktoré veľmi obohatili naše poznatky o veku a rozmeroch vesmíru, o vznikaní živých foriem, o prvom objavení sa človeka. Tieto objavy nás nabádajú väčšmi obdivovať veľkosť Stvoriteľa a vzdávať mu vďaky za všetky jeho diela a za inteligenciu a vedomosti, ktoré dáva vedcom a bádateľom. Oni môžu povedať so Šalamúnom: „On mi dal neklamnú znalosť vecí, takže poznám stavbu vesmíru i silu živlov..., ved ma o tom poučila múdrosť, tvorkyňa všetkých vecí“ (*Múd* 7, 17-21).

159

341

284 Veľký záujem o tieto výskumy silno podnecuje otázka iného druhu, ktorá presahuje oblasť prírodných vied. Nejde len o to, aby sa vedelo, kedy a ako skutočne vznikol vesmír, ani kedy sa objavil človek, ale skôr o to, aby sa zistilo, aký je zmysel tohto vzniku: či ho riadi náhoda, slepý osud, anonymná nevyhnutnosť, alebo transcendentná, rozumová a dobrá bytosť, ktorá sa volá Boh. A ak svet pochádza z Božej múdrosti a dobroty, prečo jestvuje zlo? Odkiaľ pochádza? Kto je zaň zodpovedný? Jestvuje oslobodenie od neho?

285 V otázke o pôvode sa kresťanská viera od začiatku stretala s inými odpoveďami, ako dáva ona. Už v dávnych náboženstvách a kultúrach sa vyskytujú početné mýty o pôvode všetkého. Niektorí filozofi tvrdili, že všetko je Boh, že Bohom je svet alebo že vznikanie sveta je vznikaním Boha (panteizmus). Iní hovorili, že svet je nevyhnutnou emanáciou Boha, že vychádza z tohto prameňa a vracia sa k nemu. Iní zasa tvrdili, že jestvujú dva večné princípy, Dobro a Zlo, Svetlo a Tma, ktoré sú

295

¹⁰⁵ Porov. *Rím* 8, 18-23.

¹⁰⁶ Porov. EGÉRIA, *Itinerarium seu Peregrinatio ad loca sancta*, 46, 2: SC 296, 308 (PLS 1, 1089-1090); SVÄTÝ AUGUSTÍN, *De catechizandis rudibus*, 3, 5: CCL 46, 124 (PL 40, 313).

medzi sebou v ustavičnom boji (dualizmus, manicheizmus). Podľa niektorých týchto predstáv je svet (aspoň svet hmotný) zlý, produkt akéhosi úpadku, a preto ho treba zavrhnúť alebo prekonať (gnóza). Iní pripúšťajú, že svet urobil Boh, ale tak ako hodinár hodiny: keď ho urobil, nechal ho sám na seba (deizmus). Iní napokon nepripúšťajú nijaký transcendentný pôvod sveta, ale vidia v ňom iba hru večne jestvujúcej hmoty (materializmus). Všetky tieto pokusy o vysvetlenie svedčia, že otázka o pôvode je trvalá a všeobecne platná. Toto hľadanie je človeku vlastné.

286 Ľudský rozum je nepochybne schopný nájsť odpoveď na otázku o pôvode. Veď jestvovanie Boha Stvoriteľa možno s istotou poznať z jeho diel svetlom ľudského rozumu,¹⁰⁷ hoci toto poznanie často zatemňuje a skresľuje omyl. Preto viera posilňuje a osvecuje rozum, aby túto pravdu správne pochopil. „Vierou chápeme, že Božie slovo stvárnilo svety tak, že z neviditeľného povstalo viditeľné“ (*Hebr 11, 3*).

287 Pravda o stvorení je taká dôležitá pre celý ľudský život, že Boh vo svojej láskavosti chcel zjaviť svojmu ľudu všetko, čo je o tom prospešné vedieť pre spásu. Okrem prirodzeného poznania, ktoré môže mať o Stvoriteľovi každý človek,¹⁰⁸ Boh postupne zjaval Izraelu tajomstvo stvorenia. On, ktorý si vyvolil patriarchov, ktorý vyviedol Izrael z Egypta a ktorý tým, že si ho vyvolil, ho utvoril a sformoval,¹⁰⁹ zjavuje sa ako ten, ktorému patria všetky národy zeme a celá zem, ako ten, ktorý sám „stvoril nebo i zem“ (*Ž 115, 15; 124, 8; 134, 3*).

288 A tak zjavenie o stvorení nemožno oddeliť od zjavenia a uzavretia zmluvy jediného Boha s jeho ľuďmi. Stvorenie je zjavené ako prvý krok k tejto zmluve, ako prvé a univerzálne svedectvo o všemohúcej Božej láske.¹¹⁰ Pravda o stvorení sa čoraz silnejšie vyjadruje aj v poslanstve prorokov,¹¹¹ v modlitbe žalmov¹¹² a liturgie a v múdroslovných úvahách¹¹³ vyvoleného ľudu.

289 Medzi všetkými výrokmami Svätého písma o stvorení majú celkom osobitné miesto prvé tri hlavy Knihy Genezis. Tieto texty môžu mať z literárneho hľadiska rozličné pramene. Inšpirovaní autori ich umiestnili na začiatok Písma tak, aby svojou slávnostnou rečou vyjadrili pravdu o stvorení, o jeho pôvode a ciele v Bohu, o jeho poriadku a добрôte, o povolaní človeka

¹⁰⁷ Porov. PRVÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Filius*, De revelatione, kán. 1: DS 3026.

¹⁰⁸ Porov. *Sk 17, 24-29; Rim 1, 19-20*.

¹⁰⁹ Porov. *Iz 43, 1*.

¹¹⁰ Porov. *Gn 15, 5; Jer 33, 19-26*.

¹¹¹ Porov. *Iz 44, 24*.

¹¹² Porov. *Ž 104*.

¹¹³ Porov. *Prís 8, 22-31*.

a napokon o dráme hriechu a o nádeji na spásu. Keď sa tieto výroky čítajú vo svetle Krista, v rámci jednoty Svätého písma a v živej Tradícii Cirkvi, sú hlavným prameňom pre katechézu o tajomstvách „počiatku“: stvorenia, pádu a prislúbenia spásy. 111

II. Stvorenie – dielo Najsvätejšej Trojice

290 „Na počiatku stvoril Boh nebo a zem“ (*Gn* 1, 1). V týchto prvých slovách Písma sa tvrdia tri veci: Večný Boh dal pôvod všetkému, čo jestvuje mimo neho. On jediný je Stvoriteľ (sloveso „stvorit“ – po hebrejsky *bara* – má vždy za podmet Boha). Všetko, čo jestvuje (vyjadrené formulou „nebo a zem“), závisí od toho, ktorý mu dáva bytie. 326

291 „Na počiatku bolo Slovo... a to Slovo bolo Boh... Všetko povstalo skrze neho a bez neho nepovstalo nič“ (*Jn* 1, 1-3). Nový zákon zjavuje, že Boh stvoril všetko skrze večné Slovo, svojho milovaného Syna. „V ňom bolo stvorené všetko na nebi a na zemi... Všetko je stvorené skrze neho a pre neho. On je pred všetkým a všetko v ňom spočíva“ (*Kol* 1, 16-17). Viera Cirkvi takisto vyznáva stvoriteľskú činnosť Ducha Svätého: On je „Oživovateľ“,¹¹⁴ „Duch Stvoriteľ“ („*Veni, Creator Spiritus*“), „Prameň všetkého dobra“.¹¹⁵ 241 331 703

292 Stvoriteľská činnosť Syna a Ducha Svätého, neoddeliteľne jedna so stvoriteľskou činnosťou Otca, naznačená v Starom zákone¹¹⁶ a zjavená v Novej zmluve, je jasne vyjadrená v pravidle viery Cirkvi (*regula fidei Ecclesiae*): „Jestvuje iba jeden Boh... on je Otec, on je Boh, Pôvodca, Stvoriteľ a Tvorca, ktorý urobil všetko *sám od seba*, to znamená skrze svoje Slovo a svoju Múdrost“.¹¹⁷ „Syn a Duch“ sú akoby jeho „ruky“.¹¹⁸ Stvorenie je spoločným dielom Najsvätejšej Trojice. 699 257

III. „Svet bol stvorený na Božiu slávu“

293 Písmo a Tradícia neprestajne učia a zvelebujú túto základnú pravdu: „Svet bol stvorený na Božiu slávu.“¹¹⁹ Boh stvoril všetko, vysvetľuje svätý 337, 344

¹¹⁴ *Symbolum Nicaenum-Constantinopolitanum*: DS 150.

¹¹⁵ *Liturgia Byzantina*, 2um *Sticherum Vesperarum Dominicae Pentecostes*: Pentekostarion (Romae 1883), s. 408.

¹¹⁶ Porov. Ž 33, 6; 104, 30; *Gn* 1, 2-3.

¹¹⁷ SVÄTÝ IRENEJ LYONSKÝ, *Adversus haereses*, 2, 30, 9: SC 294, 318-320 (PG 7, 822).

¹¹⁸ SVÄTÝ IRENEJ LYONSKÝ, *Adversus haereses*, 4, 20, 1: SC 100, 626 (PG 7, 1032).

¹¹⁹ PRVÝ Vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Dei Filius*, De Deo rerum omnium creatore, kán. 5: DS 3025.

1361 Bonaventúra, „nie... preto, aby svoju slávu zväčšil, ale aby ju prejavil a udelil“.¹²⁰ Veď Boh nemá nijaký iný dôvod, aby niečo stvoril, iba svoju lásku a dobrotu: „Stvorenia vyšli z [Božej] ruky, otvorenej kľúčom lásky.“¹²¹ A Prvý vatikánsky koncil vysvetľuje:

759 „Boh vo svojej добрote a svojou všemohúcou silou z úplne slobodného rozhodnutia na počiatku času stvoril z ničoho zároveň obidve stvorenia, duchovné i telesné, nie aby zväčšil svoju blaženosť, ani aby ju nadobudol, ale aby prejavil svoju dokonalosť prostredníctvom dohier, ktoré udeľuje stvoreniam.“¹²²

2809 **294** Božia sláva je v tom, že Boh prejavuje a udeľuje svoju dobrotu. Kvôli tomu bol svet stvorený. „On nás podľa dobrotivého rozhodnutia svojej vôle predurčil, aby sme sa skrze Ježiša Krista stali jeho adoptovanými synmi *na chválu a slávu* jeho milosti“ (Ef 1, 5-6). „Lebo slávou Boha je živý človek a životom človeka je videnie Boha. Veď ak už zjavenie Boha prostredníctvom stvorenia dáva život všetkému, čo žije na zemi, tým viac zjavenie Otca skrze Slovo dáva život tým, ktorí vidia Boha.“¹²³ Posledným cieľom stvorenia je, aby Boh, „ktorý je Stvoriteľ všetkého, bol napokon ,všetko vo všetkom‘ (1 Kor 15, 28), a tak získal zároveň sebe slávu a nám blaženosť“.¹²⁴

IV. Tajomstvo stvorenia

BOH TVORÍ S MÚDROŠŤOU A LÁSKOU

216, 1951 **295** Veríme, že Boh stvoril svet podľa svojej múdrosti.¹²⁵ Svet nie je výtvorom nevyhnutosti ani slepého osudu či náhody. Veríme, že pochádza zo slobodnej vôle Boha, ktorý chcel dať stvoreniam účasť na svojom bytí, na svojej múdrosti a na svojej добрote. „Ty si stvoril všetky veci: z tvojej vôle boli a sú stvorené“ (Zjv 4, 11). „Aké mnohoraké sú tvoje diela, Pane! Všetko si múdro urobil“ (Ž 104, 24). „Dobrý je Pán ku každému a milostivý ku všetkým svojim stvoreniam“ (Ž 145, 9).

¹²⁰ SVÄTÝ BONAVENTÚRA, *In secundum librum Sententiarum*, dist. 1, p. 2, a. 2, q. 1, concl.: *Opera omnia*, zv. 2 (Ad Claras Aquas 1885), s. 44.

¹²¹ SVÄTÝ TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Commentum in secundum librum Sententiarum*, Prologus: *Opera omnia*, zv. 8 (Parisiis 1873), s. 2.

¹²² PRVÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dogm. konšt. *Dei Filius*, kap. 1: DS 3002.

¹²³ SVÄTÝ IRENEJ LYONSKÝ, *Adversus haereses*, 4, 20, 7: SC 100, 648 (PG 7, 1037).

¹²⁴ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dekrét *Ad gentes*, 2: AAS 58 (1966) 948.

¹²⁵ Porov. *Múd* 9, 9.